

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردنی سهروهی یاسا
و جیههگیردنی لهکۆماری عێراق
(2025 - 2029)

(عێراقێک، دادپهروهی بێت، یاسا سهروهی بێت و،
شکو پارێزراو بێت)

ستراتيژی نيشتمانی بۆ بههيزکردن و جێبهجێکردنی سه‌روه‌ریی ياسا له کۆمارى عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

النظام
نظام ادارة البريد الحكومي

Republic of Iraq
Prime Minister's Office

جمهورية العراق
مكتب رئيس مجلس الوزراء

العدد: 2526965 / 3012
التاريخ: 2025/06/23

إلى / وزارة العدل - مكتب الوزير

الموضوع / لجنة الامر الديواني (70) لسنة 2024

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

وجه السيد رئيس مجلس الوزراء (أصادق أصولياً) بشأن ما ورد بكتابكم
ذي العدد (608) في 2025/6/3.

لأخذ ما يلزم وفق توجيه سيادته أصولياً وإعلامنا .. مع التقدير.

مكتب الوزير
العدد / ٨٤٧
التاريخ / ٢٥/٦/٢٥

علي رزوقي الهلالي
/ مدير مكتب رئيس مجلس الوزراء
2025/6/ 22

صورة ضوئية عنه إلى /

- مكتب نائب مدير مكتب رئيس مجلس الوزراء / مع صورة عن الأوليات / للعلم .. مع التقدير .
- مديرية سكرتارية مدير مكتب رئيس مجلس الوزراء / مع صورة عن الأوليات / للعلم .. مع التقدير .
- قسم المتابعة .

ملغى 2025/6/22

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سەرۆهریی یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

کۆماری عێراق
نوسینگهی سەرۆک وهزیران

ژماره: ۲۵۲۶۹۶۵ 2/۳۰۱۲
رۆژ: ۲۰۲۶/۶/۲۳

بۆ/ وهزارهتی داد - نوسینگهی وهزیر
بابهت/ لیژنه ی فرمانی دیوان ژماره (۷۰) سالی ۲۰۲۵

السلام علیکم ورحمه الله وبرکاته

بهڕێز سەرۆکی ئهنجومهنی وهزیران، ئهوهی له ناوهڕۆکی نوسراوتان ژماره (۶۰۸) له ۲۰۲۵/۶/۴ هاتوووه (بهشیوهیهکی ئسولی پهسندیدهکههه).

بۆ گرتنه بهری رێککاری پێویست به پێی رێنماییهکانی بهرێزبان..... له گهڵ رێزمان؟

عهلی رهزوقی ئهلامی
بهڕێوه بهری نوسینگهی سەرۆک وهزیران
۲۰۲۵/۶/۲۲

وێنهیهکی سکانکراو بۆ:

- نوسینگهی جێگری بهرێوه بهری نوسینگهی سەرۆک وهزیران/ له گهڵ وێنهیهکی له سهرهتاکان/ بۆ ئاگاداری.... له گهڵ رێزمان
- بهرێوه بهرایهتی سکرتریهتی بهرێوه بهری نوسینگهی سەرۆکی ئهنجومهنی وهزیران/ له گهڵ وێنهیهکی له سهرهتاکان/ بۆ ئاگاداری ... له گهڵ رێزمان
- بهشی بهدواداچوون.

ستراتيجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

کۆماری عێراق
وه زاره تی دار
نوسینگهی بریکاری و لاریات
نۆکاروباری کمرگیزی و دارایی
Republic of Iraq
Ministry of Justice

جمهوریة العراق
وزارة العدل
مكتب وكيل وزارة العدل
للمؤسسة الادارية والمالية

التاريخ: ٣ / ٦ / ٢٠٢٥ م

العدد: ٨٠٧

السيد رئيس مجلس الوزراء المحترم

الموضوع/ لجنة الأمر الديواني (٧٠) لسنة ٢٠٢٤

نهدیکم اطیب التحایا ...

استناداً الى الأمر الديواني المرقم (٧٠) لسنة ٢٠٢٤، والمتضمن تأليف فريق وطني لإعداد الاستراتيجية الوطنية لتعزيز سيادة القانون وتنفيذها.
وبالإشارة الى محضر اجتماع الفريق الوطني المشار إليه أعلاه والمنعقد بتاريخ ١٩ أيار ٢٠٢٥ في مقر وزارة العدل، والذي تم من خلاله التوقيع على المسودة النهائية الخاصة بالاستراتيجية المذكورة آنفاً (المرفقة رطباً).
لتفضلكم بالإطلاع، والمصادقة على الاستراتيجية الوطنية لتعزيز سيادة القانون وتنفيذها، مع إعلان انطلاقها في احتفالية تقام بهذه المناسبة تمهيداً للشروع بمرحلة التنفيذ.

مع فائق التقدير الاحترام.

المرفقات/

- محضر اجتماع.

- مسودة نهائية عن الاستراتيجية أعلاه.

الدكتور
خالد شوانی
وزير العدل
رئيس الفريق الوطني
٢ / حزيران / ٢٠٢٥

E-mail: majagent@moj.gov.iq

www.moj.gov.iq

العنوان : بغداد - الصالحية - مدخل شارع حيفا - مقر الوزارة

Add : Baghdad - Al-Salehiyah - Entrance to Haifa Street
Building Ministry of Justice

بداية : ٥٣٧٢٤٤١ - ٥٣٧٢٤٤٣ - ٥٣٧٢٤٣٧ - ٥٣٧٢٤٣٩

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سەرۆهری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

کۆماری عێراق

وهزارهتی داد

نوسینگه ی بریکاری وهزارهتی داد

بۆ کاروباری کارگێری و دارایی

رێکەوت: ۲۰۲۵/۶/۳

ژماره: ۶۰۸

به‌رێز سەرۆکی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران
بابه‌ت: لێژنه‌ی فرمانی دیوان ژماره (۷۰) ی سالی ۲۰۲۴

رێز و سلاوی بێبیانمان بۆ به‌رێزتان،
به‌ پشت به‌ستن به‌ فرمانی دیوان ژماره (۷۰) ی سالی ۲۰۲۴ له‌باره‌ی پێکهێنانی تیمی نیشتمانی بۆ دارپشتی ستراتیجیه‌تی
نیشتمانی بۆ به‌هیزکردنی سەرۆهری یاسا و جێبهجێکردنی.

ئاماژه به‌ کۆنوووسی کۆبوونه‌وه‌ی تیمی نیشتمانی ناوبراو له‌سەر وه‌ له‌ رێکەوتی ۱۹ ئه‌یاری ۲۰۲۵ له‌ له‌باره‌گای وه‌زاره‌تی داد، که
تیایدا ئیمزا له‌سەر ره‌شنوووسی کۆتایی ستراتیجیه‌تی ئاماژه‌پێکراو (که‌ هاوپیچی ئه‌م نووسراوه‌یه‌) کراوه‌.
بۆ ئاگاداری به‌رێزتان و په‌سندکردنی ستراتیجیه‌تی نیشتمانی به‌هیزکردنی سەرۆهری یاسا و جێبهجێکردنی و، له‌ گه‌ل راگه‌یانندی
ده‌ستپێکردنی له‌ ئاهه‌نگی تایبه‌ت که‌ به‌م بۆنه‌یه‌وه‌ سازده‌ کرێت وه‌ك ئاماده‌کاریه‌ك بۆ ده‌ستپێکردنی قوناغی جێبهجێکردن.
له‌ گه‌ل رێزماندا.

هاوپیچ:

- کۆنوووسی کۆبوونه‌وه‌
- روشنوووسی کۆتایی ستراتیجی ئاماژه‌پێکراوی سەرۆه‌.

دکتور
خالد شوانی
وه‌زیری داد
سەرۆکی تیمی نیشتمانی
۳ حوزه‌یران ۲۰۲۵

المحتویات

7	وتاری بهرێز وهزیری داد
9	پێشهکی:
10	پاساوه کانی ستراتیجییه ته که
11	ئامانجه کانی په ره پێدانی ستراتیجییه ته که
14	قوناغه کانی ئاماده کردنی ستراتیجییه ته که
14	پیکهاته سه ره کیه کانی ستراتیجییه که
14	میتۆدی دارشتنی ستراتیجی و نمونه ی (مۆدیلی) ستراتیجی
15	پروسه ی دارشتنی ستراتیجی به قوناغه یه که له دوا ی یه که کانی خوراه وه دا تپه پری:
15	قوناغی یه که م:
15	ئاماده کاری بۆ دانانی پلان و پێداچوونه وه ی
16	قوناغی دووهم:
16	شیکردنه وه ی بارودۆخی ئیستا
17	ئالنگارییه کانی گشتی بهردهم سهروهیری یاسا له عێراقدا
17	یه که م: ئالنگارییه کانی گشتی بهردهم سهروهیری یاسا له عێراقدا
18	دووهم: ئالنگارییه ریکاریه کانی بهردهم سهروهیری یاسا له عێراق
	سییه م: یه کتر برینی پێشبینی کراوی ستراتیجییه ته که له گه ل ستراتیجییه جورا و جوره په یوه ندیداره نیشتمانی و هه رێمی و
	نیو ده ونه تپیه کان و، له گه ل کۆمه له پابه ندبوونه نیشتمانییه په یوه ندیداره کان به ئامانجی پێناسه کردنی پیکه ی ستراتیجی له
18	چوارچێوه ی سهروهیری یاسا له سه ر ئاستی نیشتمانی و جیهانی.
20	قوناغی سییه م:
20	دارشتنی پلانی ستراتیجییه ته که
25	قوناغی چوارهم:
19	پلانی ستراتیجی / مۆدیلی ستراتیجی
25	به رزخوازییه ستراتیجییه کان:
25	پیکهینه ره ستراتیجییه کان:
28	توانا پێد ره ستراتیجییه کان:
29	ده ستپێشخه رییه ستراتیجییه کان
37	ماتریکسی نیشانده ره کانی ئه دا

وتاری بهرێز وهزیری داد

خانمان و بهرێزان: بهرێزان وهزیرو ئەندامانی ئەنجومەنی نوێنەران و سهروکی ده‌رگا سه‌ربه‌خۆکان و سه‌ندیکا‌کان و رێکخراوه‌کان و، نێرده دیپلۆماسییه به‌رێزه‌کان،

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

وه‌ک سه‌روکی تیمی نیشتمانی بۆ ئاماده‌کردنی ستراتیجیه‌تی نیشتمانی بۆ پشتیوانیکردن له سه‌روهیری یاساو چاودێریکردنی جێبه‌جێکردنی، شه‌ره‌فمه‌ندم که ئەم‌ڕۆ به‌خێره‌اتنتان بکه‌م و ئەم ده‌ستکه‌وته نیشتمانییه‌تان پێشکەش بکه‌م که هه‌نگاوێکی گ‌رنگ و پێویسته بۆ بنیاتنانی ده‌وله‌تیک له‌سه‌ر بانه‌مای سه‌روهیری یاسا.

ئهم ستراتیجیه‌ته به نه‌خشه‌ رێگایه‌کی روون داده‌نرێت و رافه‌کردنێکی ئاراسته‌کانی ده‌وله‌تی عێراقه به‌ره‌و بنیاتنانی ده‌وله‌تیک دادپه‌روه‌ر که تیايدا یه‌کسانی له‌به‌رده‌م یاسادا به‌رجه‌سته ده‌بێت، به‌شێوه‌یه‌ک که هاوتا بێت له‌گه‌ڵ پابه‌ندبوونه نێوده‌وله‌تییه‌کانی عێراق بۆ به‌ده‌یه‌ینانی ئامانجه‌کانی گه‌شه‌پێدانی به‌رده‌وام بۆ ساڵی 2030، به‌تایبه‌تیش ئامانجی ژماره (16)ی تایبه‌ت به‌ ناشتی و دادپه‌روه‌ری و دامه‌زراوه به‌هێزه‌کان به‌شێوه‌یه‌ک که پێگه‌ی عێراق و رۆلی له‌سه‌ر ئاستی نێوده‌وله‌تی به‌هێز ده‌کات.

په‌یره‌وکردنی ئهم ستراتیجیه‌ته، که پێنج ساڵی داها‌توو ده‌خایه‌نێت، رهن‌گدانه‌وه‌ی پابه‌ندی عێراقه به‌ شیوازی چاکسازی، که سه‌روک وه‌زیران به‌رێز موحه‌مه‌د شیاخ سو‌دانی رێبه‌رایه‌تی ده‌کات. ئەم‌ه‌ش نیشانه‌ی بروای به‌هێزمانه به‌ مافه‌کانی م‌رو‌ف و سه‌روهیری یاسا له عێراق و، کردنه‌وه‌ی ئاسۆیه‌کانه له‌به‌رده‌م په‌ره‌پێدان به‌ دامه‌زراوه‌کانی یاسایی و دادوه‌ری و، به‌هێزکردنی ده‌ستپاکی و شه‌فافیه‌ت و نه‌ه‌یشتنی گه‌نده‌لی و بلا‌وکردنه‌وه‌ی رۆشه‌نبیری یاسایی له‌رێگه‌ی پاراستنی ئازادییه‌کان و نه‌ه‌یشتنی ر‌زگار‌بوون له‌ س‌را. ئەم ستراتیجیه‌ته له‌رێگه‌ی دامه‌زراوه‌کانی ف‌ه‌رمی ده‌وله‌ت، ه‌ه‌ر دامه‌زراوه‌یه‌ک به‌ پێی تایبه‌تمه‌ندی خ‌و‌ی و، به‌هاوکاری له‌گه‌ڵ زانک‌و‌کان و ک‌ۆمه‌ل‌گه‌ی مه‌ده‌نی و، یه‌ک‌یتی و ساندیکا‌کانی پ‌یشه‌یی و، به‌ سوود‌ه‌رگرتن له‌ ئە‌زم‌وون و پ‌س‌پ‌و‌ری ر‌یک‌خ‌را‌وی ن‌ی‌وده‌وله‌تی به‌ش‌دار‌بوو له‌و ده‌ست‌پ‌ش‌خ‌ه‌ریانه ج‌ی‌به‌ج‌یده‌ک‌ر‌یت.

ئاماده‌کردنی ئهم ستراتیجیه‌ته به‌ گوێره‌ی باشت‌رین پ‌راکت‌یک و ج‌ی‌به‌ج‌یک‌ردنه ن‌ی‌وده‌وله‌تییه‌کان له‌ بواری سه‌روهیری یاسادا ئە‌نجام‌دراوه. به‌مه‌ش ده‌ب‌ێته هه‌نگاوێکی چ‌و‌نايه‌تی له‌بنیاتنانی ده‌وله‌تی عێراقدا، ده‌چ‌یته پ‌ال ده‌ستکه‌وته‌کانی ت‌ری بو‌اره‌کانی ئاوه‌دان‌کردنه‌وه‌و د‌یم‌وک‌راس‌ی و بنیاتنانی دامه‌زراوه‌یی و ئیداری و به‌ده‌یه‌ینانی سه‌قام‌گیری و پته‌وکردنی بانه‌ماکانی حوکمرانی باش. هه‌موو ئە‌مانه‌ش سیسته‌م‌یک‌ی سیاس‌ی پشت ئە‌ست‌و‌ور به‌ یاسا داده‌مه‌زر‌ێن و هه‌نگاو‌انه به‌ره‌و ئامانجی به‌ده‌سته‌یه‌ینانی دادپه‌روه‌ری و ت‌و‌خ‌کردنی ب‌ه‌نس‌یه‌کانییه‌تی له‌ ناو ده‌وله‌ت و ک‌ۆمه‌ل‌گه‌دا.

په‌یره‌وکردنی ئهم ستراتیجیه‌ته به‌ره‌می هه‌وله‌ چ‌روپه‌ره‌کانی ح‌ک‌ومه‌تی عێراق بوو بۆ به‌ش‌یک‌ی ز‌و‌ری پ‌لان و پ‌ر‌و‌گ‌رامه‌کانی. هه‌روه‌ها بووه به‌ خ‌ائ‌یک‌ی یه‌ک‌ت‌ری چ‌ه‌ندین ستراتیجی تر که په‌سند‌ک‌راون، وه‌ک ستراتیجی نیشتمانی د‌ژه‌ گه‌نده‌لی، ستراتیجی مافی م‌رو‌ف، ستراتیجی نیشتمانی ئاسایشی ئینته‌رن‌یت (س‌ی‌ر‌انی) و ئە‌وانی تر. ئەم ستراتیجیه‌ته به‌ش‌یکه له‌ پابه‌ندبوونی عێراق به‌ به‌ده‌یه‌ینانی ئامانجه‌کانی گه‌شه‌پێدانی به‌رده‌وام، که عێراق له‌ ساڵی 2024 ه‌وه پابه‌ندبوونی خ‌و‌ی به‌و ئامانجانه دووپات کرد‌وه‌ته‌وه، به‌مه‌ش پ‌لان و پ‌ر‌و‌گ‌رامه‌کانی گه‌شه‌پێدان له‌ چ‌وار ته‌وه‌ری سه‌ره‌کیدا به‌هێز ده‌کات، که عێراق به‌ره‌و ساڵی 2030 له‌ چ‌وارچ‌و‌ه‌ی گه‌شه‌پێدانی به‌رده‌وامدا ده‌بات.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

پلاندانان بۆ ئەم ستراتیجییه ته وهك بهشێك له كارەكانی حكومهتی عێراق بۆ باشتركردنی نیشاندەرە (ئیندیكسه) نیودهوڵهتییهكانهوه، لهپێناو ههولێکی هاوبهشه كه بتوانی خزمهت به ئامانجه هاوبهشهكان بكات. دارپشتی ئەم ستراتیجییه ته به هاوکاری نهتهوه یه كگرتووهكان بووه، كه بریار و پرۆژهی دهركردووه بۆ خزمهتكردن ئهم ئامانجانه و ههندێك دهقی یاسای ههمواركردووه.

ههروهها ههولیش هه ن بۆ بههیزکردنی ئەم ستراتیجییه ته له رێگه ی پشكهشكردن ستراتیجییه تی چواره م، كه سهروهیری یاسا بههیزدهكات، ئەمش جگه له پهسه نكردنی ستراتیجییه تی ئاسایشی نیشتمانی 2030-2025 له لایه ن عێراقه وه، بۆ ئەوه ی بېتته هیزی پالېشتیکار بۆ چه سپاندنی سهروهیری یاسا و كه مكرده وه ی دیارده نه رتیییه كان به هاوکاری كۆمه لگه ی نیوده وه لته تی و نه ته وه یه كگرتووه كان.

ئهمه ده بېتته هه نگوێکی گرنگ بۆ په ره بېدانی هاوکاری نیوان كۆمه لگه ی نیوده وه لته تی و دامه زراوه كانی حكومه ت. ئەم ده ستپشخه رییه ته نها خالی ده ستپكه بۆ دارپشتی نه خشه رێگه یه کی سه ره تای بۆ كار كردن له عێراق، كه به هه ولی هه موو دامه زراوه كانی ده وڵه ت، به حكومه تی هه رتیمی كوردستانیشه وه، ئاماده كراوه به سوودوه رگرتن له ئەزموون و شاره زایی دامه زراوه ناوخری و نیوده وه لته تییه كان و به شداریكردن له به ده یه تانی پێداویستییه كانی قوناغی داهاتوو.

به رێزان و خانمانی ئاماده بوو

ئهمو قۆناغی نوێ ده ستپه ده كه ین كه داوا له هه موومان ده كات پابه ندیبین به هه وڵه جێبه جێكاریه كانی ده ستبه جێی ستراتیجییه ته كه به یی چوارچۆیه یه کی كاتی (ماوه بۆ دانراو) دیاریكراو بۆ ئەو چالاکی و پرۆگرامانه ی كه واقیعی جێبه جێكردن مسۆگه ر ده كات و ئامانجه خوازاوه كان به دی ده هیئت و، ده رفه تیش ده ره خستنی بۆ بههیزکردنی سهروهیری یاسا له به رده م هاوبه شییه كانمان له گه ل داموده رگا و رێكخراوه نیوده وه لته تییه كان و، رێگه ش ده كاته وه بۆ به دوا داچوونی به رده وام له رێگه ی لێزنه یه کی جێبه جێكاری ئاست بالا بۆ چاودێر كردنی قوناغه كانی جێبه جێكردن (ته واو كردن) و هه لسه نگاندن.

ههروهها ده مانه ویت زۆر سوپاس و پێزانی خۆمان ئاراسته ی رێكخراوی "لێكۆله ر" بکه ین بۆ هه ول و به شداری چالاكانه یان له پالېشتیکردن و ته واو كردنی ئەم ستراتیجییه ته وه، ههروهها بۆ ئەو هاوکارییه بنیاتنه رانه ی كه پشكه شه ی ده كات، كه ره نگدانه وه ی رۆحی راسته قینه ی هاوبه شی نیوان ده وڵه ت و رێكخراوه كانی كۆمه لگه ی مه ده نییه.

له كۆتاییدا سوپاس و پێزانی خۆم ئاراسته ی سه رۆك وه زیان ده كه م بۆ پشتیوانیكردنی له م پرۆژه یه و ده ركردنی بریاری ئەنجومه نی وه زیان بۆ پێكه ینانی لێزنه ی ئاماده كردنی ئەم ستراتیجییه ته، كه ئاماژه یه کی روونه بۆ بایه خدانی به رێزیان به م پرسه و پابه ندبوونی تووندی به ئاماده كردن و جێبه جێكردنی ستراتیجییه ته كه.

ههروهها سوپاس و پێزانی خۆم ئاراسته ی ئەندامانی لێزنه و نوێنه رانی وه زاره ته كان و سه رجه م ده زگاكانی ده وڵه ت بۆ هه وڵه كانیان له ئاماده كردنی ستراتیكیه دا ده كه م.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

پێشهکی:

له گهراڤان به دوای ئایندیهی که سه قامگیر، دادپهروهرو و خوشگوزهرانی، چه سپاندن و جیبه جیکردنی سهرورهی یاسا یه کیکه له کۆله که بنچینه ییه کانی ههر کۆمه لگه یه. وهک پهنسیپیک پێناسه ده کړیت که دنیایی ده داته هه موو تاکه کان، دامه زراوه کان و دامه زراوه حکومیه کان که ملکه چی ئه و یاسایانه ده بن که به ئاشکرا راده گه یه نرین و به یه کسان جیبه جی ده کړین.

ئهم بنه مایه بناغه ی دهسته بهرکردنی دادپهروهرو و ده ستپاک له ناو کۆمه لگه دا پیکده هینیت، ئه مه ش به جه ختکردن له سه ره ئه وه ی که یاساکان به شیوه یه کی ده ستووری و له لایه ن ده سه لاتی ده ستووری حوکمرانی و لات ده رده کړین. بنه مای سهروره ی یاسا واتای ئه وه یه که یاساکان روون و زانراون و، ههروه ها میکانیزمه کانی چاره سه رکردنی نا کۆکیه کان به شیوه یه کی دادپهروهرا نه و بیلایه نانه له خو ده گرن.

چه مکی سهروره ی یاسا - به یی پێناسه ی نه ته وه یه کگرتووه کان: (بنه مایه کی حوکمرانییه که تیایدا هه موو تاك، دامه زراوه، قهواره گشتی و تایبه ته کان به قهواره ی خودی ده و له تیشه وه، له بهردهم یاسادا بهرپرسیارن و، له بهردهم ئه و یاسانه ی به ئاشکرا ده رکراون له سه ره هه مووان به یه کسان ده سه پینرین و بۆ دادبیینش له باره یانه وه پنا ده بریت بۆ دادگه یه کی سه ره بخۆ که له گه ل یاسا ستاندارده نیوده و له تیه کانی مافی مرؤفا کۆکن. ههروه ها به یی ئهم بنه مایه ش پتویسته ریشوینه کان بگرتنه بهر بۆ زامنکردنی پابه ندبوون به بنه ماکانی سهروره ی یاسا، یه کسان له بهردهم یاسا، بهرپرسیاره تی له بهردهم یاسا، دادپهروهرو له جیبه جیکردنی یاسا، جیاکردنه وه ی ده سه لاته کان، به شداریبون له وهرگرتنی بریارو، دنیایی یاسای و، دوورکه و تنه وه له مامه له ی خراپ و شه فافیه تی ریکاری و یاسای).

سهروره ی یاسا بۆ سه قامگیری، خوشگوزهرانی و یه کپارچه یی هه ر ولاتیک گرنه گ، چونکه دنیایی ده دات که حکومه ت ده سه لاته کانی خۆی له چوارچیه ی یاسادا جیبه جیده کات، که ئه مه ش ریکری له گه نده لی و پشیلکاری ده کات و، پاراستنی مافه کانی تاك به هیزده کات. ههروه ها پالپشتی گه شه پیدانی ئابووری ده کات به دروستکردنی ژینگه یه ک که ریکه به کۆمپانیاکان بدات به متمانه وه کار بکه ن و، گرێبه سه ته کان جیبه جیبکه ن، چونکه مافی خاوه ندارتی تاکه که سی و چاره سه رکردنی دادپهروهرا نه ی نا کۆکیه یاساییه کان زۆر گرنه گ بۆ راکیشانی وه به ره یینان و به هیزکردنی چالاکی ئابووری.

له سیاقی دیموکراسیدا، سهروره ی یاسا به ردی بناغه ی پاراستنی مافی مرؤف و ئاسایشی گشتی و ریکریکردنه له چرپوونه وه ی ده سه لات له ده ستی که مینه یه کدا، به مه ش پشتیوانی له دیموکراسی ده کړیت و دنیایش ده دات که ده سه لاتداران له ریکه ی یاساییه وه لیبیچینه وه یان لیده کړیت.

جیبه جیکردنی پهنسیپ سهروره ی یاسا ولاتان له مه ترسیبه گه و ره کانی وهک نقوومبوون له ناو حوکمی تاکره ی ده پارێزیت و، دنیایی ده دات که بریاره کان به یی یاسا ده درین که ئه مه ش یارمه تیده ره له ریکریکردن له بلابوونه وه ی گه نده لی و سنووردارکردنی پشیلکاریه کانی مافی مرؤف و نه هیشتی نادادپهروهرو کۆمه لایه تی، به وه ش ریکه له تیکچوونی متمانه و پردی بۆشایی نیوان حکومه ت و هاو لاتیان ده گړیت تا ریکری له سه ره له دانی ناارای کۆمه لایه تی بکات.

ههروه ها نه بوونی سهروره ی یاسا ده بیته هۆی لاوازی گه شه سه ندنی ئابووری، چونکه وه به ره یینه ران دوودل ده بن له وه به ره یینان له و ولاتانه داو، ئه مه ش ده بیته هۆی پاشه کسه ی ئابووری و زیادبوونی هه ژاری و نایه کسان.

عیراق به میژوو ده یزینه که ی و میراتی کولتووری هه مه چه شنی خۆی، رووبه رووی ئالنگاری و ده رفه تی ناوازه ده بیته وه له رویشتی به ره و چه سپاندنی بناغه کانی ده و له تیکی دیموکراسی که ریز له مافه کانی مرؤف ده گړیت و به رنامه کانی دژه گه نده لی به هیزترده کات و، په یوه ندی نیوان حکومه ت و هاو لاتیان پته و تر ده کات و، جیبه جیکردنی به رنامه کانی پاراستنی کۆمه لایه تی فراوانتر ده کات.

پێشکهشکردنی ئەم ستراتیجییەتە نیشتمانییە گشتگیرە بۆ سهروهیری یاسا له عێراق ههولێکی گرنه بهمه بهستی بههێزکردنی دامهزراوه یاساییه کان و بهروهێشکردنی دادپهروهیری و دهسته بهرکردنی پاراستنی مافی مرۆف بۆ ههموو هاوڵاتیان و باشتکردنی پێگهی عێراق له سه ره نیشاندەر (ئیندیکسی) سهروهیری یاسا له جیهاندا به رادهیه که هاوتا بێت له گه ل ههول به رچاوه کانی دامهزراوه جۆراوجۆره کانی حکومهت و دهزگا ئەمنیه کانی بۆ بهر زکردنی پێگهی جیهانی عێراق که شایسته ی مێژوو و شارستانییه تی خه لکه که ی بێت.

پاساوه کانی ستراتیجیه ته که

پته وکردنی سهروهیری یاسا له عێراق پتووستیه کی ستراتیجی به په لهیه، که په یوهسته به لایه نه سیاسی و کۆمه لایه تی و ئابووری و ئاسایشی (ئه منی). سهروهیری یاسا ته نها به جێبهجێکردنی یاسا به نه دنیه، به لکو سیسته میکی گشتگیره که حوکمرانی باش و شه فافیهت و بهرپر ساریتی له دامهزراوه جۆراوجۆره کانی دهوله تدا ده گرێته وه، ئەمه جگه له بههێزکردنی متمانه ی نیوان هاوڵاتیان و دهوله ت.

ده گریت ئەم پاساوانه ی خواره وه بۆ په سندرکردنی ستراتیجیه ته که بهرینه روو:

یه که م: ژینگه ی سیاسی و کۆمه لایه تی له عێراق ئالۆزه. لیکۆلینه وه کان ده ریده خه ن که عێراق ناوی له نیشاندەر (ئیندیکسه) جیهانییه کانی سهروهیری یاسادا نییه، وه ک نیشاندهری سهروهیری یاسا له پرۆژه ی دادپهروهیری جیهانیدا که پتوانه ی ئاستی رێزگرتی دهوله تان له سهروهیری یاسا، ره چاوی نه بوونی گهنده لی و، مافی مرۆف و دادپهروهیری ده کات. ئەو نیشاندهرانه تیشک ده خه نه سه ره پتووستیه کی روون بۆ باشتکردنی جێبهجێکردنی یاسا و بههێزکردنی شه فافیهت، ئەمه ش جهخت له سه ره پتووستی دانانی چوارچێوه یه کی ستراتیجی گشتگیر ده کات بۆ دنیابوون له دامهزراندنی دهوله تی سهروهیری یاسا له عێراقدا.

دووهم: گهنده لی گه ره ترین ئاسته نگه له بهرده م داموده زگا کانی دهوله ت له عێراقدا، ئەمه ش متمانه ی گشتی لاوازه کات. نه بوونی شه فافیهت و لێرسینه وه ده بێته هۆی په ره سه ندنی گهنده لی و خزم خزمینه، ئەمه ش رێگه له ههوله کانی گه شه پیدانی بهرده وام و توانای عێراق بۆ راکتیشانی وه به ره تینانی بیانی لاواز ده کات. لێره وه، گرنگی ئەم ستراتیجیه ته له بههێزکردنی چاودیری دامهزراوه ی و چالا کردنی میکانیزمه کانی دژه گهنده لی ده رده که ویت، به و پێیه که ههول دانی که بۆ بنیاتنانی سیسته میکی یاسایی شه فاف و بێلایه ن که مافی هاوڵاتیان ده پارێزێت.

سێیه م: چه سپاندنی سهروهیری یاسا ده بێته هۆی سه قامگیری سیاسی و ئەمنی و، سالانی رابردووش شایه تی پێشکه وتی به رچاو و ههولی جددی بوونه بۆ سه پاندنی یاسا، ئەمه ش ده ریخست که بنیاتنانی دامهزراوه ی بههێز بۆ دنیابوون له جێبهجێکردنی دادپهروهیرانه و کاریگه رانه ی یاسا بناغه ی سه قامگیری دهوله ته. بانکی نیوده وله تیش پیشانی ده دات که ئەو ولاتانه ی دامهزراوه ی یاسایی بههێز یان ههیه توانای به ده سه تهینانی ئاستیکی به رزی گه شه ی ئابووریان ههیه، چونکه سهروهیری یاسا یارمه تیده ره له دا بین کردنی ژینگه یه کی پارێزراوی وه به ره تینان که تیایدا مافی وه به ره تینه ران پارێزراوه گرێ به سه ته کانی ش به شیوه یه کی دادپهروهیرانه جێ به جیده کرێن.

رابعاً: چاکسازیکردن له یاسا کانی عێراق بۆ ئەوه ی له گه ل ستاندارده نیوده وله تیه کان هاوته ربیب بن و، گونجاندنیان له گه ل باشتترین پراکتیزه جیهانییه کان و، دنیابوون له وه ی که یاساکان ئەوه نده نه رمب که له گه ل گۆرانکارییه کۆمه لایه تیه کانی داها توودا بگونجێن، ئەمه ش ده بێته هۆی بههێزکردنی دادپهروهیری له سیسته می دادوهیری و، سهروهیری یاسا ش به شیوه یه کی کاریگه رانه به دیده هینیت.

پێنجهم: ستراتیجیه ته که نوێنه رایه تی وه لամدان وه یه ک ده کات بۆ پاسپارده کانی توێژینه وه نیوده وه لته تی و ناوچه یه کان، که جه ختیان له سه ره ئه وه کردو ته وه که وا بنیاتانی ده ولته ت به شیوه یه کی گه وه پشت به هه بوونی سیسته میکی یاسای کاریه گر ده به ستیت. عێراق یاریزانیکی سه ره کییه له ناوچه که داو پێشها ته ناوخییه کانیشی کاردان وه ی له سه ره سه قامگیری ناوچه یی و نیوده وه لته تی هه یه. بۆیه ئه م ستراتیجیه ته ئامانجی به هیزکردنی رۆلی عێراقه وه ک ده ولته تیک که رێز له سه ره وه ی یاسا بگریت و به شداره له سه قامگیری ناوچه که به گشتی. به هیزکردنی سه ره وه ی یاسا پایه یه کی به نه ره تییه بۆ گه یشتن به ئامانجه کانی گه شه پیدانی به رده وام تا سالی (2030)، که له لایه ن نه ته وه یه کگرتو وه کان وه په سه ندراون، به تایبه تی ئامانجی (16) که گرنگی به "ناشتی و دادپه ره وه ی و دامه زراوه به هیزه کان" ده دات. عێراق له رێگه ی ئه م ستراتیجیه ته وه هه ول ده دات بۆ باشتکردنی ریزه بندی خۆی له نیشاندهره نیوده وه لته تییه کانی په یوه ست به هوکمرانی و سه ره وه ی یاسا، به مه ش توانای راکێشانی پشتیوانی نیوده وه لته تی به رزه ده کاته وه و به شداری له سه قامگیری دامه زراوه کانی و به دیه یانی گه شه ی ئابووری و کۆمه لایه تی ده کات.

شه شه م: سه ره وه ی یاسا یارمه تیده ره له پاراستنی ماف و ئازادییه کانی هاو لاتیان، که له ده ستووری عێراقدا جه ختی له سه ره کرا وه ته وه، هه ره وه ها بۆ گه یشتن به دادپه ره وه ی و یه کسانی.

ئامانجه کانی په ره پیدانی ستراتیجیه ته که

ئامانجی ئه م ستراتیجیه دروستکردنی چوارچۆیه یه کی ستراتیجی ته وا وه، که ره نگدان وه ی پێداویستی و ئاوا ته کانی گه لی عێراقه له بواری یاسای. ئه م ستراتیجیه ته له ده وری سه ره وه ی یاسادا ده خولیته وه له رێگه ی جه ختکردن له سه ره هه شت نیشاندهره ی سه ره کی که به ناغه ی پابه ندبوونی نایاب به یاسا له هه ره ده ولته تیک سه رده م پیکده هینن، ئه وانیش:

- **شه فافیه ت:** دُنیا بوون له وه ی که هه موو چالاکیه کانی حکومه ت به شیوه یه کی شه فاف و پروون له به رده ستی خه لکدان، به وه ش متمانه له نێوان حکومه ت و هاو لاتیان به هیزتر ده بێت.
- **دادپه ره وه ی مه ده نی:** دا بینکردنی سیسته میکی یاسای که هه موو که سیک، به یی جیاوازی، ده ستی بگات به دادپه ره وه ی له که یسه مه ده نییه کان.
- **ئازادیه کان:** پاراستن و به هیزکردنی مافه بنچینه یه کانی مرۆف، که کرۆکی سه ره وه ی یاسا پیکده هینن.
- **ئاسایش و رێکخستن:** پاراستنی ناشتی و ئاسایشی ناوخیی له رێگه ی جێبه جێکردنی دادپه ره وانه و کاریگه ریا نه ی یاسا کان.
- **چاودێری به سه ره ده سه لاته کان:** دُنیا بوون له وه ی که ده سه لاته کانی حکومه ت له چوارچۆیه ی یاسادا کارده که ن به یی زیاده رۆییکردن یان خراب به کاره یان.
- **نه بوونی گه نده لی:** به ره نگاری بوونه وه ی گه نده لی له هه موو ئاسته کاند له رێگه ی په ره پیدانی سیسته میکی شه فاف و به رپرسیار.
- **دادپه ره وه ی تاوان (جینائی):** په ره پیدانی سیسته می دادوه ی جینائی که سه ره وه ی یاسا به ره وپیش ببات و مافی تۆمه تبار و قوربانیه کان پیکه وه به ریزیت.
- **جێبه جێکردنی سیسته م و په یه وه یاسایه کان:** دُنیا بوون له جێبه جێکردنی دادپه ره وانه و به رده وای یاسا و په یه وه کان.

هه ره وه ها ئه م ستراتیجیه ته نۆ ته وه ی (میحوه ر) سه ره کی ده گرته به ر، به شیوه یه ک که ئامانجه ستراتیجی و توانا پێده ره کان (الممکنات) به ده وریدا ده خولیته وه، سه رباری پایه ی ستراتیجی جۆراوجۆری تری وه ک:

۱- ته وه ی یه که م: رۆلی دادوه ی له به هیزکردنی سه ره وه ی یاسا و چه سپاندنی دادپه ره وه ی.

۲- تهوهری دووهم: رۆلی دهسهلاتی یاسادانان بریتییه له دارپشتی ئهو یاسایانهی که له دهستوردا هاتوون و ئهجامدانی پیداجوونهوه به ههموو یاساکان و به تایبتهت بپارێهانی ئهجموهمی سهرکردایهتی شۆرشێ ههلهوهشاهوه گونجاندنیان له گهڵ واقعی ئیستاتو ریککهوتنه نێودهولهتییهکان.

3- تهوهری سێیهم: رۆلی دهزگاکانی جیبه جیکردنی یاسا، به تایبتهتی وهزارهتهکانی بهرگری و ناوخوا و دهزگا و ئۆرگانهکانی ئهمی، له بهرهو پێشبردنی سهره ویری یاسا.

۴- تهوهری چوارهم: رۆلی دامهزراوه به شهکانی دادوهری، وهک فهروانگهکانی تۆمارکردنی خانوبه ره و جیبه جیکردن و دادنووسی، و دامهزراوهکانی چاکسازی گهوران و ئافرهتان و نهوجهوانان له بههیزکردنی سهره ویری یاسا.

۵- تهوهری پینجهم: رۆلی بارته سیاسیهکان و خێلهکان له بههیزکردنی سهره ویری یاسا له رووی ریکخستنیک یاسایی دروستی کاری بارته سیاسیهکان و بههیزکردنی رۆلی کۆمیسوونی بالای سهر بهخوێ ههلهباردنهکان و کۆنترۆلکردنی چهک له لایه دهولهت و دنیابوون له وهی که ئاشتهوایی خێلهکی خزمهت به سهپاندنی یاسا دهکات و بهرهنگاریبوونهوهی دابونه ریتی خێلهکی که پینجهوانهی شهریعهت و یاسان.

6- تهوهری شهشهم: رۆلی دامودهزگاکانی خوێندن، به تایبتهتی کۆلیژهکانی یاسا له زانکۆ و قوتابخانهکانی سهر به وهزارهتی پهروه ره، له بلاوکردنهوهی کلتوری سهره ویری یاسا.

7- تهوهری ههفتهم: رۆلی دامودهزگاکانی راگهیاندن له ئاراستهکردنی کۆمه لگه به رهو پابه ندبوون به پره نسپیهکانی سهره ویری یاسا و وهک دهسهلاتی چوارهم هانی کۆمه لگه بۆ پابه ندبوون به یاسا بدات.

8- تهوهری ههشتم: رۆلی دامهزراوهکانی چاودیری وهک داواکاری گشتی، دیوانی چاودیری دارایی، دهستهی دهستپاکی فیدرالی، کۆمیسوونی مافی مرووف له بههیزکردنی سهره ویری یاسا.

9- تهوهری نۆیهم: رۆلی ریکخراوی کۆمه لگه مه دهی و سه ندیکاکان له پابه ندبوون به یاسا و هاندانی کۆمه لگه بۆ سهره ویری یاسا.

ستراتیجیه ته که ههولندهدات ئامانجه ستراتجیهییهکان به یی خشتهیه کی (ماتریکسیکی) دابه شکراوی دوو مه وداپی و دوو په هه ندی به ده سه ته یینیت (مه وداپی کات و مه وداپی ته کنیکه یهک له دوایه کهکان، که به ئامانجه کانه وه به ستراون) به م شیوهیهی خواره وه:

ئامانجهکانی کورتخایه ن: ئهم ئامانجه نه جهخت له سه ر زهمینه خو شکردنی ستراتجی ده که ن و ئهم خالانهی خواره وه ده گر نه وه:

- دنیابوون له جیبه جیکردنی ستراتجیه ته که به شیوهیه کی گونجاو (دروست): جیبه جیکردنی رپازیک هابه ش که هه موو لایه نه په یوه ندیدارهکانی کۆمه لگه له خو بگریت و شه فافیهت به هیزیکات. ئهمه ش بریتی ده بیته له به ره پیدانی سیسته مه گه لی به دوو داچوون به نیشاندهری ورد بۆ دنیابوون له به ره پێشچوون به رهو ئامانجه دیاریکراوهکان، ههروه ها ئاماده کردنی پلانیکی گشتگیر په یوه ندیکردن که هه موو لایه نه په یوه ندیدارهکان به ئامانج ده گریته.

- پیداجوونه وهی و گونجاندانی یاسایی گشتگیر: ئهجامدانی پیداجوونه وهیه کی گشتگیر به یاسا و په ره و رینمایی و ریساو بریارو فره مان و هتد، به ئامانجی گونجاندنیان له گه ل ستاندارده نێوده وله تییهکان و هه لباردنی باشرین پراکتیزه کان بۆ زامنکردنی دادپهروه ری و شه فافیهت له جیبه جیکردنی یاساکه دا.

- هه لسه نگاندن و په ره پیدانی سیسته مه کهکان: باشرکردنی سیسته مه کهکانی هه نووکه پی بۆ ئه وهی بگونجین له گه ل دۆخی سیسته می په یوه ندیدارو ئاراستهکانی حکومهت له چوون بۆ به ره و پیکه وه به ستی ئه لیکترونی و به دیجیتا لکردنی هه لگرتی زانیاری و خزمه تگوزارییه کان. ئهمه ش بۆ مسو گه رکردنی به رده وامی پرۆسه یاساییه کان و به رزکردنه وهی کارایی (که فائهت).

- بههیزکردنی توانا دامهزراوهیهییهکان: گرنگیدان به بنیاتانی توانا دامهزراوهیهییهکانی سیسته می دادوهری و دهزگاکانی جیبه جیکردنی یاسا له رینگه ی راهینانی به رده وام و په ره پیدانی کارامه پی بۆ دنیابوون له کاریگه ری و به رده وامی سیسته مه یاساییه کان.

- پلاندانان بۆ هاوبهشیکردنی سێکتهرهکان: بنیاتنانی هاوبهشی بههیز له گهڵ کهرتنه جیاوازهکان بۆ دنیابوون له بهدییهتانی ئامانجه ستراتیجیهکان به شیوهیهکی تهواو و کاریگهر.

ئامانجهکانی درێژخایه: ئهم ئامانجانه جهخت لهسهر جێبهجێکردن و پێگهی ستراتیجیهتی سهرورهی یاسا دهکهن :

- ئامادهکردنی پلانی نیشتمانی بۆ شیانندی سهرچاوه مرقییهکان: ئامادهکردنی پلانی راهێنان و پهرهپێدانی گشتگیر بۆ کارمهاندانی دامهزراوه حکومییهکان و دهزگا دادوهرییهکان بۆ دنیابوون له پهرهپێدانی شارهزایی و زانیاری پتویست بۆ پالپشتیکردنی سهرورهی یاسا.
- بنیاتنانی متمانهی گشتی: دامهزراندن و بههیزکردنی متمانهی هاوڵاتیان به دامهزراوه یاساییهکان له رێگهی شهفافییهت و لێپێچینهوه له ههموو ریکاره یاساییهکاندا. ئهمه تهوهریکی سهرهکی دهبێت بۆ گهراندنهوهو درێژهپێدانی متمانهی خهڵک به سیستهمی یاسایی.
- دهستهبهرکردنی دهستراگهیهشتنی یهکسان به دادپهروهری: پهرهپێدانی میکانیزمێک که گهرهنتی دهستراگهیهشتنی ههموو توێژهکانی کۆمهڵگه به دادپهروهری بکات، له گهڵ جهختکردنهوه لهسهر گروپه لاواز و پهراوێزخراوهکان بۆ دنیابوون لهوهی ههیه تاکێک پرووبهرووی جیاکاری و نادادپهروهری نهبێتهوه.
- بههیزکردنی رۆشهنبیری مافی مرۆف: بلاقوردهوهو بههیزکردنی رۆشهنبیری (کهلتوری) رێزگرتن له مافی مرۆف و سهرورهی یاسا له ههموو ئاستهکانی کۆمهڵگه له رێگهی پهروهردو هۆشیاری.
- جێبهجێکردنی پابهندبوون و داواکارییه جیهانییهکان: کارکردن بۆ گهیهشتن به ستاندارده نیودهوڵهتییه پتویستهکان بۆ چوونی عێراق بۆ نێو نیشاندهرهکانی سهرورهی یاسای جیهانی، کهئهمهش پێگه نیودهوڵهتییهکهی بههیزدهکات و له دوور مهودادا پالپشتی سهقامگیریهکهی دهکات.

قۇناغە كانى ئامادە كىردىن ستراتىجىيە تەكە

بە پىشتەبەستىن بە دەرەنچامى ۋۆركشۈپە كانى دارىشتى ھاۋبەشىيەنى تىمى نىشتمانى ۋ بەيى رېيازىكى راۋىزكارى لەگەل لايەنە سىكتەرىيە پەيۋەندىدارەكان، دەكرىت قۇناغە كانى ئامادە كىردىن ستراتىجى ئەمانەى خوارەۋە لەخۇ بگىرىت:

قۇناغى يەكەم: ئامادە كارى بۇ دارىشتى پلانەكە ۋېداچوۋنەۋەى

قۇناغى دوۋەم: شىكرەنەۋەى دۇخى تىستا

قۇناغى سىيەم: دارىشتى پلانەكە ۋېداچوۋنەۋەى

قۇناغى چوارەم: پىكەيتانى تىمى جىيەجىكرەدىن ستراتىجى، پىشنىاركرەدىن پلاننىكى وردى كاركرەدىن بۇ تىمەكە لەگەل چوارچىۋەيەكى تايەت بە بەدوۋادچوۋن ۋ ھەلسەنگەندىن ۋ پلاننى راگەياندىن ۋ دەستپىكرەدىن ستراتىجى نىشتمانى.

قۇناغى پىنجەم: رىزبەندى ستراتىجى ۋ چاۋدىرىكرەدىن ۋ ھەلسەنگەندىن ستراتىجى.

پىكەتە سەرەككىيە كانى ستراتىجىيەكە

مىتۇدى دارىشتى ستراتىجى ۋ نمۇنەى (مۇدىلى) ستراتىجى

ستراتىجى نىشتمانى بۇ بەھىز كىردىن سەرۋەرى ياسا ۋ پتەۋكرەدىن دادپەرۋەرى لە عىراق ۋ پلانە جىيەجىكارىيەكە كانى لەسەر بىنەماى (مۇدىلى خانۋى ستراتىجى) دامەزراۋە، كە مىتۇدىكى گىشتىگرە ۋ بەشپەۋەكى بەرفراۋان لە ئامادە كىردىن ستراتىجى حكومى ۋ ناحكومىدا بەكارىت. ئەم مۇدىلە بە تواناى دابىنكرەدىن چوارچىۋەيەكى سىستىماتىكى رىكخراۋ جىادەكرىتەۋە كە دامەزراۋەكانى حكومەت تواناى پىناسەى روۋنى دىدگاكانىيان ۋ شىكرەنەۋەى وردى بارودۇخى ئىستاۋ دانانى ئامانجەكانىيان لەسەر بىنەماى ئەۋ شىكارىيەنە دەدات.

ھەرۋەھا تواناى پەرەپىدان ۋ ھەلئىزاردىن دەستپىشخەرىيەكان ھەيەكە ھاۋتەرىپىن لەگەل ئامانجە دىارىكرەۋەكان، سەرىارى پلاندىنان بۇ جىيەجىكرەدىن كارىگەرەنەى ئەۋ دەستپىشخەرىيە ۋ دىنباۋون لە چاۋدىرىكرەدىن بەردەۋامى ۋ ھەلسەنگەندىن ئەداى ستراتىجى بە مەبەستى ئەنجامدانى باشكرەندە پىتۈستەكان.

گرىنگى مۇدىلى مالى ستراتىجى لەۋەدايە، كە تواناى ھەيە ئامانجە ستراتىجىيەكە كانى دامەزراۋەكان لەگەل پىداۋىستى ۋ چاۋەروانىيەكانى ھاۋلاتيان ۋ لايەنە پەيۋەندىدارەكان ھاۋتەرىپ بگات، ئەمەش شەفافیەت ۋ لىپرسىنەۋە لەناۋ دامەزراۋەكانى حكومەتدا بەھىزتر دەكات. ھەرۋەھا ئەم رىيازە يارمەتیدەرى تىگەيشتىكى گىشتىگرە بۇ زىنگەى ناۋخۇي ۋ دەرەۋەى دامەزراۋەكان، لەۋانەش خالە بەھىز ۋ لاۋازەكان، دەرەفەت ۋ ھەرەشەكان.

لە رىنگەى ئەم مىتۇدەۋە، دەكرىت ستراتىجىيەگەلنىك دابىزىرىن كە بەندىن لەسەر بەلگەى بەھىزو قابىلى جىيەجىكرەدىن، ئەمەش ھاۋكارى ۋ ھەماھەنگى نىۋان دامەزراۋە جۇراۋجۇرەكانى حكومەت ۋ لايەنە پەيۋەندىدارە دەرەككىيەكان بەھىزتر دەكات.

جگە لەۋەش، مۇدىلەكە ئامرازگەلى كارىگەر بۇ چاۋدىرىكرەدىن پىشكەۋتن بەرەۋگەيشتىن بە ئامانجە ستراتىجىيەكان ۋ ھەلسەنگەندىن ۋەرزى دابىندەكات بۇ دىنباۋون لەۋەى كە بەيى پىتۈست پلان ۋ رىكارەكان ھەمۋار دەكرىن، ئەمەش دەبىتە ھۇى بەدەستەيتانى ئەنجامە خاۋازاۋەكان بە كارايىيەكى بەرز.

پروۆسهی دارشتمانی ستراتیجی بهقوناغه یهك له دواى یهكهكانى خوراهوهدا تێپهري:

قوناغى یهكههه:

ئامادهكارى بۆ دانانى پلان و پێداچوونهوهی

قوناغى سهرهتایى ئامادهکردن و پێداچوونهوه به پلانى ستراتیجی یهكێكه له ههستیارترین و گرتنگترین قوناغهكانى پروۆسهی دانانى ستراتیجییهتی نیشتمانی کاریگهرى سهروهیری یاسا. چونكه تهنها قوناغیكى سهرهتایى نییه، بهلكو ئهوه بناغهیه كه ههموو قوناغهكانى دواتر لهسهرى بنیات دهترین. ئهه قوناغه پتویستی به ئامادهكاریهی كى ورد و ههمهلایهنه ههیه بۆ دنیابوون لهوهی كه ستراتیجییهتی پهیرهوكراو دهتوانیت وهلامدهرى کاریگهرى پێداویستییهكانى دهولت له بههیزکردنی سهروهیری یاسا بێت، ئهه قوناغهش دهكریت لهریگهئى ئهمانهئى خوراهوه بێت:

۱. پێكهێنانى تیمى نیشتمانی ستراتیجییهتهكه

تیمی نیشتمانی بزوتنهرى سهرهكی پروۆسهی ستراتیجییهكهیه. تیمی نیشتمانی به سهرۆكایهتی وهزیری داده له حكومهتی فیدرالی و ئهنامهكانیشی نوێنهراى لایهنه چالاكهكانى بهشدارن له دانان و جێبهجێکردنی ستراتیجییهتهكه، كه به مسۆگهرى نوێنهرایهتی ههردوو حكومهتی فیدرالی و حكومهتی ههریمی كوردستان بكهه.

حكومهتی عێراق دوو جیگهرى بۆ سهرۆكى تیمهكه دهستنیشان كرد: بریكاری وهزیری داد بۆ كاروباری كارگێپری و دارایی له حكومهتی فیدرالی و بریكاری وهزارهتی داد له حكومهتی ههریمی كوردستان، ههرهها نوێنهراى دهزگا تایبهتمهندهكان له حكومهتی عێراق و حكومهتی ههریمی كوردستان، لهگهڵ نوێنهریك له رێكخراوهكانى كۆمهلگهئى مهدهنى، له رێكخراوى (لێكۆلهر) بۆ پشتیوانی سهروهیری یاسا.

مهبهست له پێكهێنانى تیمی نیشتمانی تهنها ئاراستهکردنی كارهكه نییه، بهلكو بۆ دنیابوونه لهوهی كه ههموو چالاکییه جێبهجێكراوهكان لهگهڵ ئامانجه نیشتمانییه گهورهكان و خواستهكانى گهلى عێراقدا یهكدهگرتهوه. ههبوونی تیمیكى نیشتمانی بههیز و کاریگهه راستهوخۆ رهنگدانهوهی لهسهر سهرکهوتنی جێبهجێکردنه كه دهكات، چونكه رۆلى تهنها چاودێریکردن نابیت، بهلكو دهپهڕێتهوه بۆ وهگرتهی بریاره ستراتیجییهكان و راستکردنهوهی ئاراستهكان له كاتی پتویستدا. بهه شیویه تیمی نیشتمانی دهبیته لایهنی دهستهبهه بۆ جێبهجێکردنی دیدگهئى دهولت بۆ سهروهیری یاسا.

۲. پێداچوونهوه به میتۆدی ئامادهکردنی ستراتیجییهت و پهسندکردنی

پێداچوونهوهكه شیکارییهکی قوولی ئهزمونهكانى رابردوو و لێكۆلینهوه له باشتترین پراکتیزه جیهانییهكانى لهخۆگرتبوو، كه دهرفهت دهات به پهند وهگرتهن له رابردوو. ههرهها پێداچوونهوهكه پتویستی به سهرکردنی ژینگهئى ناوخۆ و دهههكی ههیه كه ستراتیژیاكه تێیدا جێبهجێدهكریت، لهوانهش یاسا كارپێكراوهكان، چوارچێوه رێكخراوهیهكان و ئالنگارییهكانى ئابووری و سیاسى.

پاش تهواوکردنی باشتکردنی میتۆدۆلۆژیا، پهزامهندی تیمی نیشتمانی وهردهگیریت، ئەم پهسهندکردنەش گۆپی سهوز ههڵدەکات بۆ گواستنهوه بۆ قوناغهکانی داهاوووی ئامادهکردنی ستراتیجیهتهکه وهک دووپاتکردنهوهیهک که میتۆدۆلۆژیا توانای پێکانی ئامانجه دیاریکراوهکانی ههیه به شیوهیهکی کاراوکاریگه.

٣. دارشتنی پلانی کاری تیمی نیشتمانی بۆ ئامادهکردنی.

پلانیکی کاری گشتگیر بۆ تیمی نیشتمانی ئامادهکراوه که ئەمهش گرنگه بۆ دنیابوون له جێبهجێکردنی سهرکهوتووانهی ستراتیجیهکه. پلانهکه دابهشکردنی وردی رۆل و بهرپرسیاریتی له نیوان ئەندامانی تیم لهخۆ دهگریت، لهگهڵ دهستنیشانکردنی خشتهیهکی کاتی روون بۆ ههریهک لهچالاکییه پلان بۆ دارپژراوهکان.

پلانی کارکردن نهخشه ریگایهکی ورد بۆ ههمووئهو چالاکیانهی که ئەنجام دهدرێن لهکاتی ئامادهکردنی ستراتیجیهکهدا پێکدههێنێت. ههروهها پلانهکه میکانیزمی چاودێری و ههڵسهنگاندنی بهردهوام لهخۆ دهگریت، که ریگه به ههموارکردنهوهی پتویست دهات له ئەگهری سهرههڵدانی ههر ئاستهنگ و ئالنگارییهک.

قوناغی دووهم:

شیکردنهوهی بارودۆخی ئیستا

سهروهیری یاسا بهردی بناغهیه بهدهستهتانی سهقامگیری و دادپهروهیرییه له کۆمهڵگهکاندا، چونکه دهستهبهری ئهوه دهکات که دهسهلات به شیوهیهکی دادپهروهرانه بهسهر دامهزراوهکانی دهولهتدا دابهشکراوهو له چوارچۆیهیهکی یاسایی تونددا پراکتیزه دهکریت و ریز له مافی تاك دهگریت و بهرژهوهندییهکانیان دهپاریزیت. سهروهیری یاسا رووبهرووی چهندین ئالنگاری جۆراوجۆری سیاسی و کۆمهلایهتی و ئابووری دهبێتهوه، که کاریگهری لهسهر کارایی سیستهمی یاسایی لهعێراقدا ههیهو توانای دامودهزگاکی عێراق بۆ جێبهجێکردنی یاسا سنوورداری دهکات.

لهم سیاقهشدا، گرنگی پهرهپێدانی ستراتیجیهتییکی نیشتمانی تۆکه، که ئامانجی بههیزکردنی سهروهیری یاسا له عێراقدا روون دهبێتهوه. پتویسته ئەم ستراتیجیهته چارهسهری ئهو ئالنگاریانه بکات و چارهسهری بهردهوام دابینبکات که گهرهنتی دادپهروهیری و یهکسانی بۆ ههموو هاوڵاتیان دابینبکات. زۆر پتویسته تیگهههشتن و شیکردنهوهیهکی ورد بۆ ئهو ئالنگاریانه ههبێت بۆ بهدهستهتانی دیمهتییکی روونی دۆخی ئیستای سهروهیری یاسا له عێراق و دهستنیشانکردنی ههنگاوه پتویستهکان بۆ بههیزکردنی دامهزراوه یاساییهکان و گههشتن به سهقامگیری و خوشگوزهرانی بۆ کۆمهڵگهیه عێراقی.

ئالنگارییه کانی گشتی بهردهم سهروهیری یاسا له عێراقدا

یه کهم: ئالنگارییه کانی گشتی بهردهم سهروهیری یاسا له عێراقدا

به پێی دووهم راپۆرتی خۆبهخشی نیشتمانی عێراقی سهبارهت به گهیشتن به ئامانجه کانی گهشهپیدانی بهردهوام، دهتوانین ئهو زانیاریانهی له ئامانجی (16) دا هاتوون بخهینه کار که دهئیت: "ناشتی، دادپهروهیری و دامهزراوه بههیزه کان". له راپۆرته کهدا دیارترین ئالنگارییه کانی بهردهم سهروهیری یاسا له عێراقدا خراونهتهروو، لهوانهش ئالنگارییه دارایی و کارگێڕییه کان، وهک:

▪ ژینگه سیاسیه گۆراوه کان:

گۆرانکاری سیاسی یه کێکه له ئاستهنگه ههه بهرچاوه کان که کاریگهیری لهسه بهردهوامی و بههیزبوونی سهروهیری یاسا له عێراقدا ههیه. گۆرانکاری بهردهوام له حکومهته کان و سیسته مه سیاسیه کاند، دامهزراوه یاساییه کان رووبهرووی ئاستهنگی گهوره ده کهن له رووی وهدهسته پێنانی هاوسهنگی و بهردهوامی له جێبهجێکردنی یاسا کاند. ئهمهش کاریگهیری دهکاته سه ر ئه دای سیسته می یاسای و ، ژماره ی ئالنگارییه کانی بنیاتنانی متمانه له نیوان دامهزراوه کان زیاتر دهکات. بۆ به دیه پێنانی سهروهیری بهردهوام و بههیزی یاسا ، کاره که پێویستی به پشتیوانییه ک بۆ دامهزراندنی سیسته میکی یاسای سه ربه خۆو بێلایه ن ههیه ، که له گه ل خواست و ئاوا ته کانی هاو لاتیان هاو ته ریب بێت، دوور له کاریگه ریه کانی گۆرانکارییه سیاسیه دووباره بووه وه.

▪ تیکه لکێشی له نیوان سیاسه تی حزبی و یاسادا:

له سیسته مه دیموکراسیه کاند، پارته سیاسیه کان رۆلێکی چاره نووس ساز له پهره پیدانی کار لیک کردن و به شداری کردنی گشتیدا ههیه. کاریگهیری چالاکی حزبی له سه ره هه ندیک رێکاری یاسای دياره، که رهنگه هه ندیک جار کار بکاته سه ر متمانه به دامهزراوه یاساییه کان و جێبهجێکردنی یاسا. چاره سه رکردنی ئهم ئالنگارییه نه پێویستی به هاوسه نگکردنه وه ی نیوان به رژه وه ندی گشتی و پێداویستییه کانی کارکردنی حکومه ت بۆ به دیه پێنانی شه فافیه ت و بههیزکردنی سهروهیری یاسا ههیه.

▪ گه نده لی کارگێری و دارایی:

گه نده لی یه کێکه له ئاستهنگه هه ره گه و ره کانی بهردهم سهروهیری یاسا، چونکه کاریگهیری راسته وخۆی له سه ر توانای دامهزراوه کان بۆ جێبهجێکردنی یاسا به شیوه یه کی شه فاف و دادپه وهرانه هه یه و، یاسا کان کاریگهیری خۆیان له ده سته دهن و ئه وکات سیسته می یاسای ده بێته ئامرازیک بۆ مسۆگه رکردنی قازانجی تاکه که سی. ئهمهش بۆشای (که لێنی) نیوان ده و له ت و کۆمه لگه فراوانتر دهکات.

▪ نه بوونی ستراتیجیه تی گشتگیریه سهروهیری یاسا:

دانانی ستراتیجیه تی نیشتمانی سهروهیری یاسا یارمه تی ده و له ت ده دات بۆ به ده سه ته پێنانی دادپهروهیری و سه قامگیری. ستراتیجیه ته کانی نیشتمانی وه ک ستراتیجیه تی به ره نگاری بوونه وه ی تونده روی یان ستراتیجیه تی له ناو بردنی هه ژاری، چوارچێوه یه ک دا بین ده کات که له رێگه یه وه ده کرێت هه و له کانی ده و له ت به ره و گهیشتن به ئامانجی دیاریکراو ئاراسته بکړن. دانانی ستراتیجیه تی که بۆ سهروهیری یاسا کاری دامهزراوه یاساییه کان با شتر دهکات و لاوازییه کانی ئاراسته کردن و چاودێری کردنی ئۆپه راسیۆنه کانی جێبهجێکردنی یاسا که متر دهکات.

دووهم: ئالنگارییه رێکاریه کانی بهردهم سەرۆهری یاسا له عێراق

▪ فراوانبوونی یاسا نیشتمانییه تایبهتهکان:

سیستهمی یاسای عێراق سیستهمیکی فره یاساییه، ئەمەش هۆیه که بۆ ئالۆزترکردنی پرۆسهی یاسای. چونکه رهنگه هه ندىك یاسای تایبەت ببنه هۆی دروستبوونی نایه کسانى له نىوان هاوڵاتیاندا. ئەم فره-یاساییه سیستهمی یاسای ئالۆزتر دهکات و، رهنگه وا بخوازێت هه ماههنگى زیاتر هه بێت بۆ دنیابوون له جێبهجێکردنی یاساکان به شێوهیه کى گشتگیر و دادپه وروهرانه به سهر هه مووان.

▪ لاوازی زانین و ئەزموون (پسپۆری):

نایه کسانى له زانین و ئەزموون له ناو دامهزراوه یاساییه کانی عێراقدا ئالنگارییه کى گه وریه له بهردهم به دیهاتنى دادپه وروهری و سەرۆهری یاسا. هه ووه ها که لێنێکی بهرچاو له رووی راهێنان و په وروهردهدا له نێو کارمه ندانى سه پێته رى (جێبهجێکاری) یاسادا هه یه که ده بێته هۆی هه له کردن له مامه له کردن له گه له که یسه یاساییه کاند.

▪ بیرۆکراسی کارگێری:

بیرۆکراسی کارگێری ئالۆز یه کیکه له ئاسته ننگه سه ره کییه کانی بهردهم سەرۆهری یاسا له عێراقدا. چونکه بیرۆکراسی به شداره له دواکه وتنی پرۆسه یاساییه کان و رێگره له بهردهم جێبهجێکردنی بریاره کان، ئەمەش ده بێته هۆی به فیرۆدانى کات و سه رچاوه و، ده سترایه یشتى هاوڵاتیانى به دادپه وروهری و خزمه تگوزارییه یاساییه کان زه حمه تر دهکات. ئەم ئالۆزییه ش مه ینه تییه کانی هاوڵاتیان زیاتر دهکات.

▪ لاوازی به دامهزراوه یی کردن و حوکمرانی:

عێراق به ده ست دواکه وتنی رێکخستنى کارى دامهزراوه کان و دابه شکردنى رۆله کان و به دیجیتالکردنى پرۆسه کان ده نالینیت، ئەمەش بووه ته هۆی لاوازی جێبهجێکردنى یاساو په یره وه کان. نه بوونی سیستمی حوکمرانی کاریه گر ده بێته هۆی لاوازیوونى شه فافیه ت و لێرسینه وه، ئەمەش متمانەى هاوڵاتیان به داموده زگانى ده و له ت لاوازتر دهکات.

لاوازی دامهزراوه یی واته بریار و کرداره کان ده که و نه ژیر کاریه گره فاکته ره شه خسى و کۆمه لایه تییه کان له جیاتی ستاندارده یاسای و پێشه ییه کان، ئەمەش ده بێته رێگر له بهردهم گه یشتن به ئامانجه نیشتمانییه کان و که مکردنه وه ی کارایى دامهزراوه کانی حکومى.

▪ نه گونجانی ژێرخانى دامهزراوه کان:

ژێرخانى داموده زگا یاساییه کان له عێراقدا به ده ست که موکورتنی و لاوازی زۆره وه ده نالینیت له رووی گونجان و ئاماده ییان بۆ دابینکردنى پێداویستییه کانی هاوڵاتیان. لاوازی ژێرخانى گونجاو، وه که له بهرچاوه گرتنى پێویستییه کانی که سانى خاوه ن پێداویستییه تایبه ته کان و ئافره تان، ئەمەش سه ختییه کانی هاوڵاتیان له کاتى مامه له کردن له گه له دامهزراوه یاساییه کان زیاتر دهکات. جگه له وه ش زۆرێک له دامهزراوه کان قه ره بالغن و ناتوانن ژماره ی سهردانکه ران له خو بگرن (ناتوانن کارى سهردانکه ران/خه لک رایی بکه ن)، ئەمەش رێگرى زیاتر له ده سترایه یشتن به دادپه وروهری دهکات و کاریه گره سیستهمی یاسایى لاوازتر دهکات.

سێیه م: به کتر برینی پێشبینیکراوى ستراتیجیه ته که له گه له ستراتیجیه جۆراوجۆره په یوه ندىداره نیشتمانی و هه ریمى و نیوده وه له تییه کان و، له گه له کۆمه له پابه ندبوونه نیشتمانییه په یوه ندىداره کان به ئامانجى پێناسه کردنى پێگه ی ستراتیجی له چواچه یوه ی سەرۆهری یاسا له سهر ئاستى نیشتمانی و جیهانی.

له سیاقی دارشتنی چوارچۆیهی ستراتیجی بۆ سهرورهی یاسا له عێراق، زۆر پێویسته سازانی ستراتیجی هههملایه نه له گهڵ ستراتیجی و پلانه جۆراوجۆره پهیوههندیده نیشتمانی و ههریمی و نیودهوولهتییهکان ههیه. گهیشتن بهم سازانه پهکگرتن و هاوئاهاهنگی له نیوان دهستپێشخهرییه جیاوازهکاندا بههیزتردهکات و، عێراق دهخاته پێگهیهک که توانای پێدهدات ئهکه نیودهوولهتییهکانی و بههیزکردنی رۆلی له بوارهکانی هوکمرانی و مافی مرۆف و دادپهروهیدا جێبهجێبکات.

لهسهر ئاستی نیشتمانی، ستراتیجیهتهکه ئامانجه فراوانهکانی عێراق لهرووی گهشهپێدانهوه رهچاودهکات، وهک له پلانی گهشهپێدانی نیشتمانی و ستراتیجیهتی کهمکردنهوهی ههژاری و دهستپێشخهرییهکانی دیکهدا هاتوه. ئهم پلانه جهخت لهسهر گرنگی هوکمرانی باش و بنیاتنانی توانای دامهزراوهی و سهرورهی یاسا دهکهنهوه وهک کۆلهکهی سهرهکی بهدهیپنانی گهشهپێدانی بهردهوام. عێراق لهریگهی دنیابوون که ستراتیجیهتی سهرورهی یاسا لهگهڵ ئهم چوارچۆیه نیشتمانیانهدا کۆکه، دهتوانیت ژینگهیهکی سیاسی پهکگرتوو دروستبکات که تێیدا چاکسازییه یاساییهکان بهشدارییهکی راستهوخۆ له پێشکهوتنی کۆمهلایهتی و ئابووری فراوانتردا دهیت.

لهسهر ئاستی ههریمی، پێویسته عێراق کار بکات بۆ سازانی ستراتیجیهتهکه لهگهڵ دهستپێشخهرییهکانی دامهزراوه ههریمییهکانی وهک کۆمکاری عهرهبی و ستانداردهکانی بواری مافی مرۆف و ستراتیجی عهرهبی بۆ بهرهنگاریبوونهوهی گهندهلی. چونکه پابههندبوونی عێراق به ستاندارده ههریمییهکان و پهههپێدانی هاوکاری لهگهڵ ئهو دهزگایانه پێگهی ولات لهناو ئهو بلۆکه ههریمییهدا بههیزتردهکات و، توانای هاوکارییهی له پرسه سنووریهکانی وهک تیرۆر و قاچاخچیتی و سپیکردنهوهی پارو تاوانی ریکخراو بههیز دهکات، که ههموو ئهمانه پهیوهندییهکی پتهویان به سهرورهی یاساوه ههیه.

لهسهر ئاستی جیهانی، دهیت عێراق پێگهی خۆی له چوارچۆیهی نیشاندهره نیودهوولهتییهکاندا بگریت، وهک ئامانجهکانی گهشهپێدانی بهردهوامی نهتهوه پهکگرتوووهکان و، بهتایبهتیش ئامانجی ژماره (16) که جهخت لهسهر ئاستی و دادپهروهی و دامهزراوه بههیزهکان دهکات.

ههروهها کارلیککردن لهگهڵ نیشاندهرهکانی وهک "نیشاندهری جیهانی سهرورهی یاسا" که لهلایه پرۆژهی دادپهروهی جیهانییهوه بلۆکراوهتهوه کارێکی زۆر گرنکه، چونکه ئهو نیشاندهره پێوانهیهکی گشتگیر دهخاتهروو سهبارت به ئهمزموونی بهرکهوتنی جهماوهر لهگهڵ سهرورهی یاسادا. عێراق دهتوانیت لهریگهی گونجاندنی ستراتیجی خۆی لهگهڵ ستانداردهکانی ئهو نیشاندهره بهشیوهیهکی ریکخراو چاودێری ئهدای خۆی له بواری سهرورهی یاسادا لهسهر ئاستی جیهانی بکات و باشتیری بکات.

جگه لهوهش "پرۆژهی دادپهروهی جیهانی" که سهکویهکی هاوبهشه بۆ بههیزکردنی سهرورهی یاسا لهسهر ئاستی جیهان، دهتوانیت تێروانین و سههراوهی گرنگی دابینبکات، که دهکریت بخرینه نیو ستراتیجیهتی عێراق. ئهم سازانهش دهیت هۆی بههیزکردنی متمانه و گشتگیری دهستپێشخهرییهکانی عێراق له بواری سهرورهی یاسا، هاوکاری نیودهوولهتی و ئالوگۆرکردنی زانیاری ئاسانتر دهکات.

قۆناغی سییه م:

دارشتنی پلانی ستراتيجیه ته که

دهستنیشانکردنی مه وداکانی ستراتيجی

ستراتیجی پێنج ساله بهردی بناغه ی بنیاتنانی سیسته میکی یاسای دامه زراوه ی بههیزه، که سهروهیری یاسا له عێراقدا بههیزده کات. له ناو ئهم ستراتيجیه ته دا، ئهم بوارانه ی خواره وه دهستنیشانکراون بۆ ئاراسته کردنی هه و له کان به ره و گه یشتن به ئامانجه روون و به رده وامه کان:

یه که م: پێداچوونه وه به یاساکان و پابه ندبوون:

له م چوارچێوه یه دا جه خت له سه ر پێویستی ئه نجامدانی پێداچوونه وه ی ورد و گشتگیر ده کریت به یاسا کارپێکراوه کان بۆ دُنیا بوون له سازانیان له گه ل ستاندارده نیوده و له تیبه کان و باشتترین پراکتیزه کان که عێراق پێیانه وه پابه ند.

ئهمه ش پێویستی به لێکۆڵینه وه یه کی ورد هه یه له یاساکانی ئیستا و دهستنیشانکردنی بۆشایی و که لینه یاسایه کان، که ره نگه به ریه ستبن له به رده م دادپهروه ریدا، به ئامانجی دروستکردنی چوارچێوه یه کی یاسای ته وا و که مافه کانی هاو لاتیان بههیزترده کات و پابه ندبوون به ستاندارده یاسایه کان مسۆگه رده کات، ئهمه ش یارمه تیده ر ده بێت له بنیاتنانی متمانه ی لایه نه په یوه نیداره جیاوازه کان به سیسته می یاسای و گه یشتن به ده و له تی یاسا و دامه زراوه و زهمینه ی رێکاری و با به تی.

دووهم: بنیاتناتی تواناکانی کارمه ندانی حکومه ت و کارمه ندانی دامه زراوه ئه منیه په یوه نیداره کان:

له چوارچێوه ی مه ودا ی ستراتيجیه تی تایبه ت به به تواناکردن (تواناسازی)، جه خت له سه ر دارشتنی رێبازێکی گشتگیر ده کریت، که له هه لسه نگانندی تواناکانی ئیستای کارمه ندانی حکومه ت و ئاسایش له دامه زراوه په یوه نیداره کاند ده ستپێده کات. ئهم هه لسه نگانده ش پێداچوونه وه یه کی گشتگیر بۆ توانای تاکه کان له رووی زانیاری و زانی و کارامه یی و لێهاتوو یی و ئه زموونی پێویست له خۆده گریت بۆ ئه نجامدانی ئه رکه دیاریکراوه کانیان به شیوه یه کی کارا و لێهاتوو. هه لسه نگانده کانی ش له رێگه ی راپرسی، چاوپێکه وتن و هه لسه نگانندی ئه دای پێشووی کارکردن بۆ دهستنیشانکردنی که لینه کان له تواناکانیان ئه نجامده دریت.

به پشتبسته تن به ئه نجامی ئه و هه لسه نگانده، پلانیکی گشتگیر بۆ به تواناکردن ئاماده ده کریت، که به رنامه ی راهینانی تایبه تمه ند له خۆده گریت به ئامانجی باشتکردنی کارامه یی تایبه ت، له رێگه ی جێبهجێکردنی چالاکیه کانی راهینانی تیوری، راهینانی پراکتیکی، و و رکشۆپ و راهینانی لاساییکردنه وه ی (محاکاه) پراکتیکی که یارمه تی تاکه کان ده دات ئه وه ی فیتری بوونه له ژینگه ی کارکردنی رۆژانه یاندا جێبهجێبکه ن.

جێبهجێکردنی پلانی تواناسازی به هه نگاوێکی گرنگ داده نریت بۆ دُنیا بوون له وه ی که کارمه ندان نوێترین شاره زایی و زانیاری هه بێت، که توانایان پێده دات رۆژی خویان به شیوه یه کی کاریگه ر جێبهجێبکه ن. ههروه هه ئهم پلانه ش، ناوه ناوه پێداچوونه وه ی بۆ ده کریت و نوێده کریت وه بۆ دُنیا بوون له وه ی که به ده نگه وه دی بۆ ئالنگاری نوێ و جۆراوجۆره کان، که له وانه په دامه زراوه کان رووبه رووی ببه نه وه.

سێیههه: به‌هێزکردنی سیسته‌مه‌کان:

ئهم ستراتیجیه‌ته پێویستی به‌جێهێراندن و به‌هێزکردنی سیسته‌می دامه‌زراوه‌یی هه‌یه له‌رێگه‌ی په‌ره‌پێدانی ژێرخانی کارگێری و ته‌کنیکی. ئهمه‌ش بریتییه له‌باشترکردنی پرۆسه‌کان و رێوشوێنه کارگێرییه‌کان و به‌کارهێنانی ته‌کنه‌لۆژیای مۆدێرن بۆ ئاسانکردنی جێبه‌جێکردنی ئه‌رك و بېاره‌کان و، یارمه‌تیدان له‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی کارایی کارکردن و که‌مکردنه‌وه‌ی ده‌رفه‌تی گه‌نده‌لی و پێشیلکاری کارگێری.

چوارهم، سیسته‌مێکی به‌هێزی لێپێچینه‌وه به‌ پلانیکی روونی جێبه‌جێکردن:

بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی دادپه‌روه‌ری و لێپێچینه‌وه، پێویست به‌ دانانی پلانیکی روونی جێبه‌جێکردن هه‌یه، که بریتییه له‌ په‌ره‌پێدانی سیسته‌مێکی شه‌فافی کاریگه‌ری لێپێچینه‌وه بۆ چاودێریکردنی ئه‌دای دامه‌زراوه‌ تاکه‌کان و دڵنیابوون له‌ پابه‌ندبوونیان به‌ ستاندارده یاساییه‌کان.

ده‌ستنیشانکردنی لایه‌نه‌کانی خاوه‌ن‌به‌رژه‌وه‌ندی سهره‌کی به‌نامانجکراو

له‌ چوارچۆیه‌ی ئاماده‌کردنی ستراتیجیه‌تی نیشتمانی بۆ به‌هێزکردنی سەرۆهریی یاسا له‌ عێراق، جێهێندهریته سهر به‌هێزکردنی رۆله‌ جیا‌جیا‌کانی لایه‌نه‌کانی یاسادانان، دامه‌زراوه‌کانی تاییه‌ت به‌ سه‌پاندنی (جێبه‌جێکردنی) یاسا، لایه‌نه‌کانی فێرکردن و توێژینه‌وه، لایه‌نه‌کانی چاودێری، سه‌رباری به‌هێزکردنی هاوکاری له‌گه‌ڵ رێکخراوه‌کانی کۆمه‌ڵگه‌ی مه‌دنیی ناو‌خۆیی و نیوده‌وله‌تی و ده‌زگا‌کانی را‌گه‌یاندن و چالا‌کوانانی بواری مافی مرۆف، ئهمه‌ش له‌ پێناو به‌دییه‌نانی ئامانجه ستراتیجیه‌کان به‌ شیوه‌یه‌کی گشتگیر و به‌رده‌وام.

لایه‌نه به‌رپرسه‌کانی یاسادانان له‌ دارشتنی یاساکان: ستراتیجیه‌ته‌که جێهێندهری ده‌کاته سهر پش‌ت‌گه‌ریکردنی لایه‌نه به‌رپرسه‌کانی یاسادانان و مکو ئه‌نجوومه‌نی نوێنه‌رانی عێراق و په‌رله‌مانی هه‌ریه‌می کوردستان له‌ ئاماده‌کردنی چوارچۆیه‌یه‌کی یاسایی توکمه و هاوچه‌رخ که له‌گه‌ڵ پێش‌که‌وتنه نیوده‌وله‌تییه‌کان یه‌که‌بگرێته‌وه ریز له‌ مافه سه‌رمه‌کییه‌کان بگرێت. ستراتیجیه‌ته‌که کار بۆ به‌هێزکردنی توانا یاساییه‌کان ده‌کات بۆ دڵنیابوون له‌وه‌ی که یاساکان به‌ شیوه‌یه‌ک دادپه‌رژرێن و جێبه‌جێده‌کریێن که دادپه‌روه‌ری و یه‌کسانی و شه‌فافیه‌ت ده‌سته‌به‌رکه‌ن.

لایه‌نه‌کانی سه‌پاندنی یاسا له‌ حکومه‌تی فیدرالی و هه‌ریه‌می کوردستان: نامانجی ستراتیجیه‌ته‌که به‌هێزکردنی دامه‌زراوه‌کانی سه‌پاندنی یاسایه، که هێزمه‌کانی پۆلیس و ئاسایش و ئه‌ندامانی به‌رز‌ه‌فت‌کردنی (به‌رپرسانی) دادوه‌ری ده‌گرێته‌وه، که له‌ رێگه‌ی دا‌بین‌کردنی را‌ه‌ینانی پێویست و دا‌بین‌کردنی پێدا‌ویسته‌یه‌کان به‌ نوێترین ته‌کنیک به‌ مه‌به‌ستی به‌هێزکردنی توانا‌کانیان له‌ جێبه‌جێکردنی یاساکان. ستراتیجیه‌ته‌که هه‌ول ده‌دات بۆ به‌هێزکردنی هه‌ماهه‌نگی له‌ نیوان ئهم دامه‌زراوه‌ بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی دادپه‌روه‌ری به‌ شیوه‌یه‌کی خێرا و کارایانه.

لایه‌نه‌کانی فێرکردن و توێژینه‌وه: لایه‌نه‌کانی فێرکردن و توێژینه‌وه به‌ لایه‌نه‌کانی خاوه‌ن‌به‌رژه‌وه‌ندییه (په‌روه‌ندیداره) سه‌رمه‌کییه‌کان داده‌نرێن له‌ جێبه‌جێکردنی ستراتیجی نیشتمانی بۆ به‌هێزکردنی سەرۆهریی یاسا له‌ عێراقدا، چونکه رۆلێکی گه‌رن گه‌رن ده‌بینن له‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی هۆشیاریی یاسایی و ناساندنی ماف و به‌رپرسیارییه‌کان لای نه‌وه‌کانی دا‌هاتوو.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهرورهی یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

زانکۆ و پیمانگه ناوهندهکانی توێژینهوه بهشداری له بهرزکردنهوهی ئاستی زانین و شیکردنهوهی رهوشی یاسایی دهکهن. ههروهها پشتگیری له دانانی سیاسهته گشتیهکان لهسهر بنهمای بهلگهوه دهکهن. ئهم لایهناکه له رێگهی دانانی پرۆگرامی خوێندن که پهیمهندارن به رۆشنیری یاسایی و مافهکانی مروف و بههیزکردنی توێژینهوهی زانستی له بواریهکانی یاسادانان و دادوهری و پیشخستنی دامهزراوهکانی پهروهرهوه فێرکردن و چهپاندنی چهمهکهکانی سهرورهی یاساوه بهشداری دهکهن.

ههروهها رۆلێکی کاریگهر دهگێرن له بهرز کردنهوهی ئاستی رۆشنیری دهستپاکی و لێرسینهوه لهئێوه کۆمهڵگهی نهکادیمی و بنیاتنانی سهرمایهی مروفی که بتوانیت پارێزگاری له بنهماکانی دادپهروهری و شهفافیته لهئێوه دامهزراوهکانی دهولت و کۆمهڵگهیدا بکات.

لایهنه دادوهریهکانی جێبهجێکاری یاسا: ستراتیجیهتهکه جهخت دهکاته سهر بههیزکردنی دامهزراوهکانی جێبهجێکردنی یاسا که بریتین له دامهزراوهی دادوهری و داواکاری گشتی و کارمهندانی دادگاكان له رێگهی داوێزکردنی راهێنایی پێویست و داوێزکردنی نوێترین پێداویستیهکانیان به مههستی بههیزکردنی تواناکانیان بۆ جێبهجێکردنی یاساکان. ستراتیجیهتهکه ههولدهات بۆ بههیزکردنی ههماههنگی نیوان ئهوه دامهزراوانه بۆ بهدیهینانی دادپهروهری به شیوهیهکی خێرا و کاریگهر.

لایهنه چاودێرییهکان لهسهر دامهزراوهکانی سهپاندنی یاسا له عێراق: بۆ بهدیهینانی شهفافیته و دهستپاکی دامهزراوهکانی سهپاندنی یاسا، ستراتیجیهتهکه رۆلی چاودێری دهسته بهرپرسهکان بههیز دهکات له رێگهی چاودێزکردنی ئهم دامهزراوانه که بریتین له دیوانی چاودێری دارایی و دهستهکانی دهستپاکی. ستراتیجیهتهکه جهختدهکاته سهر دروستکردنی میکانیزمهکانی چاودێری ههمله لایهنه که پێداچوونهوهی وهرزیانوه ههڵسهنگاندنی بهردهوام دهسته بهردهکهن و بهمهش متمانهی هاوڵاتیان به سیستهمی یاسایی مسوگهر دهکهن.

رێکخراوهکانی کۆمهڵگهی مهدهنی لهسهر ناستی نیودهولتهی و نیشتمانی و، دهزگاکانی راگهیاندن و چالاکوانانی مافهکانی مروف: ناستی هاوکاری لهگهڵ رێکخراوهکانی کۆمهڵگهی مهدهنی نیشتمانی و نیودهولتهی و، دهزگاکانی راگهیاندن و چالاکوانانی مافی مروف بههیزدهکریت له رێگهی دروستکردنی میکانیزمه بههیز مکان بۆ پهیمهندی و کارلێککردن. ستراتیجیهتهکه کاردهکات بۆ بهتواناکردنی ئهوه لایهناکه که بهشداریدهکهن له چاودێری و سهپاندنی سهرورهی یاسا بهمهش رۆلێان بههیزدهکات له شهفافیته و لێرسینهوه له دامهزراوه حکومییهکان. ههروهها سهکزی گفتوگو و راگۆڕینهوه لهگهڵ ئهم لایهناکه داوێزدهکات بۆ لهیهکههیشتنی هاوبهش و هاوبهشی کارا له بهدیهینانی ئامانجهکانی.

ستراتیجیهتهکه ههول دهات بۆ چرکردنهوهی رۆلی دهزگاکانی راگهیاندن له بلاوکردنهوهی هوشیاری دهربارهی گرنگی سهرورهی یاسا و ریزگرتن له یاسا لهئێوه هاوڵاتیاندا. رۆلی راگهیاندن و مکو چاودێریکی سهریهخۆ دهیته هۆی بهرزکردنهوهی ناستی شهفافیته له لایهک و له لایهکی تر ناشکراکردنی پێشیلکارییه یاساییهکان، بهمهش بهشداری له بههیزکردنی چاودێری کۆمهڵگهی دهکات.

له رێگهی ئهم تهوهره تهواکهراوه، ستراتیجیهتهکه ههولدهات بۆ دانانی سیستهمی ههمله لایهنه یهکگرتوو که مافی ههموو هاوڵاتیان دهسته بهر بکات و دادپهروهری و یهکسانی له عێراقدا بههیز بکات. ههروهها ستراتیجیهتهکه ههولدهات بۆ بهدیهینانی گۆڕانکاری بهرجهسته بهردهوام له رێگهی هاوکاری لهگهڵ لایهنه پهیمهنداره جیاجیاکان، که مسوگهری جێبهجێکردنی به سهرکهوتوویی و به بهردهوامی بۆ ماوهیهکی درێژ دهکات.

بهرزخوازییه ستراتیجیهکان¹

له چوارچۆیهی نامادهکردنی ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردنی سهروهیری یاسا و چهسپاندنی دادپهروهیری له عێراق بۆ ماوهی (2025-2029)، ههول بۆ بهدییهانی نهم بهرزخوازییهی خواره دهدهین:

عێراق گونجانیکی گشتگیر له یاسا نیشتمانییهکانی لهگهڵ ماف و نازادییه دهستورییهکان و پابهندییه نیودهوولهتییهکانی عێراق بهدییهیت: نامانجی ستراتیجیهتهکه پێداچوونهوهی باشترکردنی یاساکی عێراقه بۆ دانیابوون لهوهی که لهگهڵ پێوه نیودهوولهتییهکان سهبارته به مافهکانی مروف و سهروهیری یاسا کۆکین.

پهرهپێدان به سیستهمهکانی حکومی بۆ کارکردن و جێبهجێکردنی یاساکان و بهستهوهی ریکارهکان به شیوهیهکی نهلیکترۆنی: ستراتیجیهتهکه ههول دهدات بۆ پهرهپێدان به سیستهمهکانی کارگیری و تهکنهلۆژی له دامهزراوه حکومییهکان بۆ دانیابوون لهوهی که یاساکان به شیوهیهکی باشتر و کاریگهرتر جێبهجێدهکری. ئهمهش دروستکردنی سیستهمیکی گشتگیر دهگریتهوه بۆ بههلیکترۆنی کردنی ریکاره یاسایی و کاریگرییهکان و بههیزکردنی هاوکاری نیوان دامهزراوه حکومییه جیاجیاکان بۆ دانیابوون لهوهی که یاساکان به شیوهیهکی هاوئاهاهنگ جێبهجێدهکری.

بهتواناکردن و بههیزکردنی تواناکی کارمهاندانی تایبهتمهندی حکومی و ئاسایش: ستراتیجیهته که ههول دهدات بۆ بهرزکردنهوهی ئاستی توانای کارمهاندانی حکومی و ئاسایش له ریهگی جێبهجێکردنی بهرنامهکانی راهینانی تایبهتمهند، که لهگهڵ پراکتیزه نیودهوولهتییهکان کۆکین. ههلهسهنگاندنیکی گشتگیر بۆ توانا و کارامیهیهکانی نیستای کارمهاندان دهکریت و، پاشان پلانیکی تۆکمه دادهگریت بۆ بهتواناکردن که بهدهنگهوهدیت بۆ پێداویستییه دیاریکراوهکان. ئهم ههولانه پهرهپێدان به کارامیهیهکانی لیکولینهوهی بهریومهردنی قهیرانهکان و ریزگرتن له مافهکانی مروف له ههموو قوناغهکانی سهپاندنی یاسا دهگریتهوه.

باشکردنی پینگه و ریزبهندی عێراق لهسهه نیشاندهری (نینهیکسی) سهروهیری یاسای جیهانی به هاتنی سالی 2029: ستراتیجیهتهکه ههولدهدات بۆ باشترکردنی پینگه و ریزبهندی عێراق لهسهه نیشاندهری سهروهیری یاسای جیهانی له ریهگی نهجامدانی چاکسازی ههمهلاینه، به نامانجی بههیزکردنی سهروهیری یاسا، شهفافیته، نههیشتنی گهندهلی، سهربهخۆیی دادومری، دانیابوون له جێبهجێکردنی یاساکان به شیوهیهکی دادپهرومانه و کاریگهر. عێراق ههول دهدات پینگه و ریزبهندی خۆی لهسهه نیشاندهری سهروهیری یاسای جیهانی بهرزبکاتوه بۆ ئهوهی رهنگدانهوهی پابهندبوونهکانی بیت به سهروهیری یاسا و دهستهبهسکردنی مافهکانی هاوولاتییان.

له کۆتاییدا، بههیزکردنی نازادییه گشتیهکان و مافی مروف کولهگهیهکی بنچینهیهی بۆ بنیاتنانی کومهلگهیهکی دادپهرومرو جیگیر، که ئهمهش به شیوهیهکی راستهوخۆ بهستراوتهوه به متمانهی هاوولاتییان به سیستهمی گشتی و دامهزراوهکانی دهولت. بهدییهانی نهم نامانجه پنیوستی به ریایزیکی گشتگیره که سهروهیری یاسا و پاراستنی مافه بنچینهیهکان و شهفافیته و لێپرسینهوه بچهسپنیت بۆ دانیابوون لهوهی که دادپهرومرو بۆ ههمومان هیه. ئهمهش، رخصاندنی ژینگهیهکی یاسایی و دامهزراوهی دهگریتهوه که نازادییهکان بپاریزیت و سهربهخۆیی دادومری و نازادیی دهبرین و گردبوونهوهی ئاشتییانه دهستهبهسکات.

ههروهها بهتواناکردنی کومهلگهیه مهندی و پشتگیریکردنی راگهیاندنی سهربهخۆ و بهرودان به گفتوگۆی کومهلگهیهی دهینه هۆی دروستکردنی هاوبهشییهکی کاریگهر له نیوان دهولت و هاوولاتییان که ههستی نیشتمانی و متمانه به دامهزراوه گشتیهکان زیادهکهن. وێرای ئهمهش، نههیشتنی گهندهلی و هیناندنی دادپهرومیری کومهلایهتی و رخصاندنی دهرفتی یهکسان بۆ ههمومان، هۆکاری گرنه و یهکلاکهرهوهن له چهسپاندنی بنهماکانی مافی مروف و بنیاتنانی سیستهمیکی ههمهلاینهتر و بهدهنگهوهی مچوونی پێداویستییهکانی کومهلگه.

1 - بهینی (فهههنگی زاراوهکانی کارهکان / معجم مصطلحات الاعمال) مهوادییهکی روون و چر هیه بۆ بهدییهانی نامانجه درێژخایهنهکان، که پنیسته دهرفته گرنهکان بقوزرینهوهی بیریاری دیراسهکراو بدرین، بۆ ئهوهی سهراوهکان و ههولنهکان بهرمو باری خوازاوی داهاوو ئاراسته بکری.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سەروەریی یاسا لە کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

هێنانەدی ئەم دیدگایە پشت بە هاوکاریی گشتگیری نێوان حکوومەت و دامەزراوەکانی تاییبەت بە مافی مرۆف و کۆمەڵگەی مەدەنی و کەرتی تاییبەت دەبەستێت بۆ ڕەخساندنی ژینگەیەکی لەبار کە شکۆمەندی تاکەکان بپارێزێت و ریز لە دادپەرەوهری و یەكسانی بگرێت، کە ئەمەش دەبێتە ھۆی بنیاتنانی کۆمەڵایەکی بەردەوامتر و یەكسانتر.

يەك لە دوو يەكی ستراتیجی ، بەدواداچوون و ھەنسەنگاندنی پلانی ستراتیجی

قوناغى يەك لە دوو يەكى ستراتيجى پىكىدئىت لە دەستكردن بە جىيەجىكردنى ستراتيجىيەكە بە شىۋەيەك كە بەرزخوآزىيەكانى ستراتيجىيەكە بىڭىتەدى، كە سەرەتا بە پەسەندكردن دەست يىدەكات و قوناغەكە لەم ھەنگاۋانانەى خوآرەو ە پىكىدئىت:

یه‌که‌م: ییکه‌نیانی تیمی به‌ریو‌بردنی (ئیداری) ستراتیجیه‌ته‌که:

نهم تیمه بهر پر سیاره لهوای که ستراتیجییه ته که بکاته پلان و بهرنامه و تیمه هونه رییه کانی تاییه ت به جییه جیکردنی دهستپیشه رییه کانی ستراتیجییه ته که پیکه پهنیت و سه پر شتی له سه کاره کانی نهو تیمانه دمکات و که لینه کانی نیوان دهستپیشه خه رییه کان و نامانجه کان دهستنی شان دمکات و، به شیوه یکی سه رمکی گرنگی ده دات به چاودیر یکردنی ناستی پیشو مچوون و پیشه شکر دنی راپورت له باره ی ناستی پیشو مچوون و پیدانی راسپارده ی پیویست بزالبوون به سه سه کوسپ و ته گهر مکان.

دووهم: یډاجوونه‌وهی ستراتیژی:

تیمی نیشتمانی پیداچوونه به ئامانجهكان دهكات و ئهولمپاتهكانیش دهستنیساندهكات و، ههر پهرهپیدائیکی ستراتیجی یان کار تیکمره دهر مکیبهكان لههر جاو دهرگرت به مهرهستی دیار یکر دهر مانه یکره ئهولمپاته ستراتیجیهتهکه.

سپیه: بهر یو هېر دنی ده ستیځخه ریه ستر ایتیجیه کان:

[illegible]

چوارەم: يەك له دوو يەكی ستراتیجی و پلانی جییه جیكردن و بودجه:

پلانی جڙيه جي ڪرڊن ٻو يهڪ له ڌو و يهڪي ٿامانجه ستراتيحيهه ڪان به شيوميهڪ دادمنريٽ ڪه دريڙ خاين و مامنومند بيت له چوار چٽوهي ماوميهڪي ديار ڪراوي ماوه ڪورت و به داناني پلاني سالانهي وردو تهر خان ڪرڊني پارهي پٽويست ڪه پشتگيري له ريڙ بهندي پلان بڪات.

پَیْنجَهَم: پلانی په یوه نډیکردن و گهياندنی ستراتیجی:

پلانی گه‌یاندنی ستراتیجی ناوځوویی و دهرمکی به شیوهمیهک داده‌نریت که سهرکردمو لایهنه‌کانی خاومبهرژمو مندییه ناوځوویی و دهرمکیه‌کان له هه‌نگوهمان و ئاستی پېشو‌مچوون ناگادار بکړینه‌مو راپورټ و دستک‌موت‌ه‌کان و پهم‌ه‌کانی راگه‌یاندن دابینکړن به مهبه‌ستی دست‌بهرکردنی ئاست‌تکی به‌رزی بشتو‌انی و هاو‌به‌شیی کارا.

له ریځګۍ د مستنیشان کړنې بهر یو بېر دنی نه‌دو شنیوازی پمیرمو کړاو له پنداچوونه‌مو پیاوړتیا کړنې و چاودیری و ناماده کړنې راپورته بهر امېر بېدیو پیاوړتیا کړه له نیشاندېره سره مکیه‌کاني نه‌دا که بره به لښیر سینه‌وه دده‌ن.

پلانی بەرپۆمبەردنی ئەدا بە یەكێك له پێكهێنەرە سەرەکییەكان دادەنرێت له چوارچۆی جێبەجێکردنی ستراتیجی که ناستی بەجێهێنانی دامەزراوایی و تاکەکەسی دمیپۆیت و شیدەکاتەوه بۆ دڵنیاوون لەوهی که ئامانجەکان به کارامیی و بەردهوامی هاتوونەتەدی. ئەم پلانه پشت دەبەستێت به دانانی هەندێ نیشاندەری ڕوونی ئەدا، که قابیلی پێوانەکردن و میکانیزمەکانی هەلسەنگاندنی وەرزبێانەن، شان بە شانی رێکارەکانی راستکردنەوه بۆ ئەوهی بەردهوام بایشتەر بکەین و لەگەڵ گۆرانکارییه ناوخرۆیی و دەرەکییهکان بگۆنچێنرێن.

نەم پلانى پىشت دەبەسنىت بە چوارچىۋەيەكى ھەمەلايىنە بۇ بەۋادىچوون و ھەلسەنگاندن، كە دەستىنىشان كەردنى بەرپر سيارى و رۆلەكان و شەفافىيەت و لىپرسىنەۋە دەگىرتەۋە بە مەبەستى دەستەبەر كەردنى ئەنجامى خوازراۋى سترا تىجىبەتەكە. ھەروەھا جەختەكەتە سەر بەكار ھېنانى داتاكان و شىكەردنەۋى سترا تىجى بۇ بىر ياردان و باشتەركەردنى ئاستى بەجىھېنانى رىكخراۋەبى كە دەبىتە ھۆى بەرزكەردنەۋى ئاستى كارامەبى جىبەجىكەردن و ئاراستەكەردنى كارىگەرەنەى سەرچاۋەكان بەرمو ئەۋلەۋىياتى سترا تىجىبەتەكە.

روانگه

عِزْرَاقِيْكَ، دادپه‌روه‌ری تَيِّدا بَيِّت ، یاسا تَيِّدا سه‌روه‌ر بَيِّت و، شَكْو تَيِّدا یارنِزراو بَيِّت،

پیام

پەرزەخوازییە ستراتیجییە یەپوهندارەکان بە پێگەهی عێراق و دامەزراندنەکانی و ئامادەییەکی

پیکهاته ستراتیجیه سه ره‌کییه‌کان که یه ره‌ییدانانی یاسادانان و به‌تواناکردن دامه‌زراوه‌یی و سیسته‌مه‌کان بگریته‌وه

نامانجه ستراتیجیه‌کان

ناماتجی چوارہم:
بہہیزکردنی توانا
دامہزراوہیہکان بؤ
دستہبہرکردنی کاریگری و
بہردہوامی سیستمہ یاساییہکان

نامانجی سیئەم:
دابینکردنی شەفافییەت و
بەردەستکردنی زانیاریەکان لە کاری
حکومی و لێپرسێنەوێ هەوایەشی
کۆمەڵگەی بۆ باشترکردنی متمانە لە
نیوان هەولاتییان و دامەزرێوە
حکومەتەکان

نامانجی دووم:
گونجاندنی یاساکان له عیراق
له گهڼ بنه ماکانی دادپهروهری و
یه کسانو و سپهروهری یاسا و ماف
و نازادیه بنچینه یه کانی هاو لاتیان

نامانجی یکەم:
پایەندبوون بە جێبەجێکردنی
دەستوری عێراق بۆ دەستەبەرکردنی
سەرودری یاسا و دادپەرودری
کۆمەڵایەتی و چەسپاندنی بنەماکانی
فەرمانڕوایی سەرکەوتوو کە
یەکتێژی نیشتمانی و گەشەپێدانی
بەر دواوە بەدیپێیت.

توانا پیدەری ستراتیجی یەكەم: بەدامەزاونەییكردن و جێبەجێكردنی بەریوەبردنی ستراتیجی لەنیۆ چوارچۆیەكی حوكمرانی

تواناينده‌ری ستراتيژی دووهم: هاوبه‌شيبه‌گانی ستراتيژی سينکته‌ری

توانايندەرى ستراتىجى سىيەم: پىلانەكانى شياندنى سەرخاۋە مەۋىيەكان لە دامەزراۋە ياساينەكاندا

توانایی‌های ستراتیجی چوارهم: سه‌چاوه داراییه‌کان و ته‌رخا‌کردنی دارایی کاریه‌گر

دهستيشخهريه ستراتيحيه‌گان

په‌يام: چنگير كردنى سيستمىكى ياساى هه‌مه‌لایهنه‌و چه‌سپاو له عێراقدا به به‌رزترین پێوه‌ه یاساییه‌كان، كه یه‌كسانی و دادپه‌روهری كۆمه‌لایه‌تى به‌هیز بكات له ڕینگه‌ی دادانی یاساكان و به‌توانا كردنى دامه‌زر او مانی سه‌پاندنى یاساو به‌رز كردنه‌و ی ناستی كارامه‌یی كار مه‌ندانی حكومی و ناسایش. نامانجی نهم سیستمه‌هه‌ بریتیه‌ له پاراستنى مافى مرۆف و ده‌سته‌به‌ر كردنى شه‌فافیه‌ت و لێپرسینه‌وه‌و سه‌قامگیرى كۆمه‌لگه‌و پته‌و كردنى پینگه‌ی عێراق له‌سه‌ر ناستى نێوده‌وه‌له‌تیدا كه وەك نمونه‌یه‌ك ته‌ماشابكرێ له به‌ره‌وه‌ی یاسا.

بهرزخواییه ستراتیجییه کان:

- پابه‌نبوونی ته‌واو به یاساکانی نیشتمانی له عیراقد.
- پهرمیدان به سیستمه حکومیه‌کان بۆ به‌هیزکردنی کاریگری جیه‌جیکردنی یاساکان و به‌ستنه‌وه‌ی ریکارەکان به شیوه‌یه‌کی ئه‌لیکترۆنی.
- بنیاتنان و به‌هیزکردنی توانا تایبه‌تمه‌نده‌کانی کارمه‌دانی حکومی و ئاسایش.
- باشت‌کردنی پێگه‌ی عێراق له‌سه‌ر نیشاندهری سه‌رموهری یاسای نێوده‌ولتی به‌هاتنی ساڵی 2029.
- به‌هیزکردنی باراستنێ یاسایی بۆ ئازادیه‌کانی گشتی و مافی مرۆف و متمان‌ه‌ی هاو‌لاتیان به‌سیستمی گشتی و دوه‌له‌ت.

يېكەينەرە ستراتيگىيەكان:

ستراتیجیه ته که جهخت له سهر سئ پیکهینهری سهرمکی دهکات که بریتین له پهرهپیدانی یاسایی و به توانا کردنی دامهزراوهکان و پهرهپیدان به سیستمهکان. نامانج له پیکهینهرانه به دهپهینانی گورانکارییهکی همه لایهنه بهردومه له چۆنیهتی دارشتن و جیهه جیکردنی یاساکان و به هیزکردنی کارامهیی دامهزراوه حکومتی و ناسایشی (نه مهنی) له به دهپهینانی کار و ئهرکهکانیان و رهخساندنی ژینگهیهکی یاسایی دادیهروهر و شفاف بۆ همهوو هاوڵاتیان.

له ښه رنګه ی جښه جنګر دنی نهم پښه پښه رنګه، ستر اټیجه که هملده دات بو چه سپاندنی یاسا وکو کول هغه کی سهر کی به مه بهستی به به پښه پښه سقامگیری و گه شه سهند له عیراق و به وکر دنی پښه ی عیراق له گور دنی نیو دوه لوتیدا وک نمونه ی دوه لوتیک که پشت به یاسا ده به ستیت وک بناغیه که بو گه شه سهند و دادیه وهری.

یه‌که‌م: یه‌ره‌ییدانی یاسایی

پرمېندانی یاسایي به بهر دی بڼاڅه ی سهرمکی بؤ مسوگمرکردنی سهر وری یاساو بههیزکردنی چوار چپوه ی یاسایي دادهنریت، که هوکمرانی کاری دامهزراوهمانی هوکومی و ئاسایشی (نهمی) له عیر اقدا بهر یوه دهبات. ئامانجی نهم پیکهینهر بهریتیه له پینداچونهو مو نوکړدنهو ی یاساو سیستم و رینمایي و پهیر و و بهر یارهمانی نیستا بؤ دئلیابوون لهو ی که لهگهل یوهره نوودهلهتیهکان و باشتیرین پیادهکردنه جیهانییهکان کوک و گونجاون.

دووهم: بهتواناگردنی دامه‌زراوه‌یی

سٽيه: يه رهيدان به سيستمهكان

پرمپیدان به سیستمه همه‌لایه‌نه‌کانی زانیاری و دهکات که دامه‌زراوه حکومیه‌یه‌کان داتاو زانیارییه‌کان به باشی نالوگور بکهن و زانیاریی دروست له کاتی گونجاودا بو برباریدان دابین بکهن. هه‌روه‌ها پرمپیدان به سیستمه‌یه‌کان میکانیزمه‌کانی چاودیری و هه‌له‌سنگاندن باشتر دهکات بو دلنیا‌بوون له‌وه‌ی که یاساکان به شیوه‌یه‌کی کاریگەر جێبه‌جێده‌کری‌ن و خزمه‌تگوزاریه حکومیه‌یه‌کان به شفافای و خێرا ینشک‌ه‌ش ده‌کری‌ن.

ئەم ھەولانە دەبنە ھۆی كەمكر دنەھۆی بىرۆكراسى و ھىنانەدى خىراى دادپەر وەرى و پتەكردنى متمانەى ھاولاتىيان بە دامەزراوەكانى حكومت لە رىگەى پىشكەشكردنى خزمەتگوزار بىھەكان بە شتو مەكەى كار پگەر تر و شەفافانەتر.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

چوارهم: بههیزکردنی لێپرسینهوه (لێپچینهوه) و چاودێری

له چوارچێوهی جێبهجێکردنی ستراتیجیهکهدا، بههیزکردنی لێپرسینهوه و چاودێری رهگهزێکی بنچینهیی پێکدێنێت بۆ دڵنیابوون له هێنانهدی نامانجه خوازاوهکان به کارایی و شهفافیهتهوه. ئهم رێنانه پێویستی به دانانی میکانیزمی روون ههیه بۆ پێوانی ناستی ئهداو دهستنیشانکردنی بهرپرسیارییهکان به وردی بۆ مسۆگهرکردنی پابهندبوونی ههموو لایهنه پهيوهندیدار ههکان به جێبهجێکردنی ستراتیجیهکه له چوارچێوهی ئهو پێوهرو ماوهیهی که بۆی دانراوه. ئهمهش، دانانی سیستهمی چاودێری ناوخۆیی و دهركی دهگهژتهوه به مهبهستی بهواداچوون بۆ ئهو ناسته پێشووهچوون که هاتوته دی و پێداچوونهوهی وهرزیبانه بۆ دڵنیابوون لهوهی که سهراوهکان به کارایی بهکارهاتوون و ئهنجامه خوازاوهکان بهدی هاتوون. ههروهها پێویستی به رهخساندنی ژینگهیهکی کار ههیه، که لێپرسینهوهی تیا دا ههیهت له رێگهیه بهتوانا کردنی سهراوهکان و بهرپاردهران له بهواداچوونی بهجێهێنان (ئهدا) و گرتنه بهری رێکارهکانی راستکردنهوه له کاتی لاداندا.

سهرباری ئهمهش، پتهوکردنی روشنبیری شهفافیهت و ئاگادارکردنهوه له ئالنگاری و دهستکوتهکان یارمهتیدهردهبێت له باشتروکردنی بهردهوام و بهدییهێنانی زۆرتهرین کاریگهری له جێبهجێکردندا.

نامانجه ستراتیجیهکان:

• نامانجی یهکههم:

پابهندبوون به جێبهجێکردنی دهستوری عێراق بۆ بهدییهێنانی سهروهیری یاسا و دادپهروهری کۆمهڵایهتی و چهسپاندنی بنهماکانی فهرمانهروایی سهراوهتوو که بێته هۆی بههیزکردنی یهکێتی نیشتمانی و گهشهپێدانی بهردهوام.

• نامانجی دووهم:

گونجاندنی یاساکان له عێراق له گهڵ بنهماکانی دادپهروهری و یهکسانی و سهروهیری یاسا و پتهوکردنی ماف و ئازادییه سهراوهتاییهکانی هاوڵاتیان.

• نامانجی سێیهم:

بههیزکردنی شهفافیهت و کرانهوه بهردهستکردنی زانیارییهکان له کاری حکومیدا و ههبوونی لێپرسینهوه بهشداری کۆمهڵگهیه بۆ باشتروکردنی متمانهی هاوڵاتیان به دامهزراوه حکومهتییهکان.

• نامانجی چوارهم:

بههیزکردنی تواناکانی دامهزراوهیه بۆ دهسته بهرکردنی کاریگهری و بهردهوامی سیسته مهکانی یاسایی.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جیهه جیکردنی سهر وهری یاسا له کۆماری عیراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

توانا پێدەر ستراتیجیهکان²:

توانا پێدەر مکان به کۆله گهی بنچینهیی داهنرین که واده کهن ستراتیجی نیشتمانی بۆ سهر وهری یاسا به شیوهیهکی کاریگهر و کارایی جیهه جیکریت. ئهم توانا پێدەرانه پیکهینهری تهکنیکی و کارگیری لهخۆدهگرن که دهبنه هۆی دابینکردنی ژیرخانیهکی پێویست بۆ بهدییهنانی ئامانجهکانی ستراتیجی:

توانا پێدهری ستراتیجی یهكهم: بهدامهزراوهیهکردن و جیهه جیکردنی بهریوهبردنی ستراتیجی لهنیو چوارچۆیهیهکی حوکمرانیدا:

بهدامهزراوهیهکردنی بهریوهبردنی ستراتیجی واته دروستکردنی پهیکهریهکی کارگیری که توانای ههیهت له پلاندانان و جیهه جیکردن و ههلهسهنگاندنی ستراتیجی بهشیوهیهکی کاریگهر. ئهمهش، پێویستی به دانانی چوارچۆیهیهکی تۆکمه ی حوکمرانی ههیه که ههموو کارو چالاکییهکان بهخێنه ژیر چاودیری و لێپرسینهوه به جۆرێک که لهگهڵ بنهماو پێوه نێودهولتهتییهکان کۆکهن. ئهم چوارچۆیهیه پیکدیت له دانانی سیاسهت و ریکاری پرووون بۆ پتهوکردنی شهفافییهت و لێپرسینهوه له بریاردان و دانانی میکانیزمهکانی ههلهسهنگاندنی بهردوام که له کاتی پێوستدا بتوانریت راست بکرینهوه. ئهمه دهیهت هۆی بههیزکردنی توانا ریکخراوهیهکانی دامهزراوهکان له جیهه جیکردنی ستراتیجیهتهکه به شیوهیهکی کارایی و کاریگهری دامهزراوهکان له بهدییهنانی ئامانجهکانی درێژخایهن بههیز دهکات.

توانا پێدهری ستراتیجی دووهم: هاوبهشییه ستراتیجیهکانی کهرتی (سیکتهری):

دروستکردنی هاوبهشییه ستراتیجیهکان لهگهڵ کهرته چالاکه جیا جیاکان، به هۆکاریکی گرن گ داهنریت بۆ بهدییهنانی تهواوکاری و یهکخستنی ههولێکان بهرمو بهدییهنانی سهر وهری یاسا. ئهمهش، ههماههنگی لهگهڵ دامهزراوه حکومییهکان و کهرتی تاییهت و ریکخراوهکانی کۆمهلهگهی مهدهنی و لایهنه نێودهولتهتییهکان دهگریتهوه. ئهم هاوبهشیانه دهبنه هۆی یهکخستنی ههولێکان و گۆڕینهوهی زانیاری و سهراوهکان بۆ بهدییهنانی ئامانجهکانی هاوبهش. ههروهها هاوبهشییهکان بواری دهن به فراوانکردنی مهودای کاریگهری و بهدییهنانی ئامانجی زیاتر گشتگیر، بهوهی که سوود له نهزموون و شارمزارییهکانی ههموو هاوبهشهکان له چارهسهرکردنی ئالنگارییه هاوبهشهکاندا وهر دهگیریت.

توانا پێدهری ستراتیجی سێیهم: پلانهکانی شپاندنی سهراوه مروپیهکان له دامهزراوه یاساییهکاندا

شپاندنی سهراوه مروپیهکان پیکدیت له ههلهسهنگاندنی ههمله لایهنه ی توانا و کارامهیهکانی ئیستا و دهستنیشانکردنی کهلینهکانی راهینان که پێویستیان به چارهسهر ههیه. نهخشهدانان و جیهه جیکردنی پلانهکانی راهینانی تاییهتمهند پشت به نهجامهکانی ههلهسهنگاندنی پنداویستییهکانی راهینان دهیهستیت که تواناکانی فهرمانبهراوی دامهزراوه یاساییهکان بههیز دهکات له جیهه جیکردنی کار و ئهرکهکانیان. ئهمهش توانای دانانی بهرنامهکانی راهینانی بهردوام دهگریتهوه به پشتیهستن به باشترین پیاوهکردنه نێودهولتهتییهکان له بواری مهکانی سهر وهری یاسا و فهرمانهروایی که دهیهت هۆی بههیزکردنی کارامهیی نهادهای دامهزراوهیی پهیرهوکردنی یاسا و سیستهمهکان به شیوهیهکی کاریگهر و دادپهروهرانه.

2 - (پهیی زانکۆی نیوکاسل) توانا پێدەر مکان کار لهسهر دهستنیشانکردنی بهستهرهکان و هۆکاره تیکههلهکیشهکان دهکهن که کاریگهرییان ههیه لهسهر توانا کانهمان له بهدییهنانی دیدگهی جیهه جیکردنی ستراتیجیهتهکه و ئهمهش بههیهکی تر بۆ فهرمانبهراوان و سوودمندان و خاوهن بهرژموهندییهکانی تر زیاد دهکات. سهرکۆتیی ئهم ریهازه له ریهگهی پلانی ههمله لایهنه و بهکارهینانی کاریگهری سهراوهکان و پیدانی دهسهلاتهکان و نهیمی نوادنی زیاتر له دهرفهتهکان و بریاردانی بهجی لهسهر بنهما ی بهریوهبردنی مهترسییهکان دهردکهوێت.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جیه جیکردنی سهروری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

توانا بێدهری ستراتیجی چوارهم: سهرچاوه داراییهکان و تهرخانهراوه دارایی کارێگر

دابینکردنی سهرچاوه داراییه پێویستهکان و تهرخانهکردن به شیوهیهکی کارێگر، به هۆکارێکی سهرمکی دانهنیت له سهرکهوتنی ستراتیجیهکه. ئهمهش، پێویستی به دانانی پلانێکی وردی پارهدارکردن ههیه، که بهردهوامی پارهدان بۆ پرۆژه و دهستپێشخهریهکان له ماوهی ئهو پێنج سالهی ستراتیجیهکه دهستهبربکات. ههروهها پێویستی به دهستپێشخهرکردنی نهولهویاتی داراییه روونهکان ههیه، که ناراستهکردنی سهرچاوهکان بۆ ئهو بوارانهی کارێگری زیاتریان ههیه دهستهبربکات که دهبه هۆی بهدییهنانی ئامانجه ستراتیجیهکان به کاراییهکی زیاتر. تهرخانهکردنی دارایی کارێگر دهبنته هۆی بههیزکردنی تواناکان له رووبهرووبوونهوهی ئاستهنگه داراییهکان و سوود وهرگرتن له سهرچاوهکانی بهردهست به شیوهیهکی باشتر و بهدییهنانی ئهنجامی خواراو.

توانا بێدهری ستراتیجی یهكهم: یهكخستن و بهشدارپێکردنی گشتگیر

گشتگیری به هۆکارێکی ستراتیجی بنچینهیی دانهنیت بۆ ستراتیجیهتی سهروری یاسا، که دهبنته هۆی دهستهبرکردنی دادپهروهری بۆ ههمووان، بهتایبهتیش، ئافرم و کهمنهدام و کهمینو کهسه ههره لاوازمان. جهخت دهکاته سهر سیستهمه بهردهستهکانی دادپهروهری و نواندنی ههههچشنی له دامهزراوه دادپهروهریهکان و هاوبهشییهکردنی کۆمهلهگهکان به مهبهستی بهرزکردنهوهی ئاستی هۆشیاری لهبارهی مافه یاساییهکان. هاوبهشییهکردنی ئهم گرووپانه له جیه جیکردنی ستراتیجیهتهکان و ههلسهنگاندنیان و پێوانهکردنی کارێگریهکهی دهبنته هۆی گهیهاندنی دهنگیان و چارهسهرکردنی ئالنگارییهکان که نهوش رهوایی ستراتیجی و کارێگریهکهی زیاتر دهکات و هانی هاوبهشییهکردنی کارێگر دهکات و وا دهکات که سهروری یاسا خزمهتی ههموو چین و توێژمکانی کۆمهلهگه به شیوهیهکی کارێگر و دادپهروهرانه بکات.

توانا بێدهری ستراتیجی شهشهم: بهستنهوهی ستراتیجی

بهستنهوهی ستراتیجی به هۆکارێکی بنچینهیی له ستراتیجی سهروری یاسا دانهنیت که گونجان و یهكخستنی لهگهڵ ههمو ستراتیجه نیشتمانی و دامهزراوهیه پهیوهندارمان دهستهبردهکات. ئهم بهستنهوهیه ههماههنگی بههیزدهکات و رێگه له دووبارهبوونهوه دهگریت و سوود له دهستپێشخهریه جیاچیاکان وهردهگریت له رێگهی بهستنهوهی ستراتیجی بۆ بههیزکردنی سهروری یاسا به چوارچێوه فراوانترمان به مهبهستی جیه جیکردنیان به شیوهیهکی گشتگیر.

دهستپێشخهریه ستراتیجیهکان

دهستپێشخهریهکان رهگهزی سهرمکی له چوارچێوهی ستراتیجی نیشتمانی دهنوتن بۆ بهدییهنانی سهروری یاسا له عێراقدا. ئهم دهستپێشخهریهکان له کۆمهلهیهکی جۆراوجۆری پرۆژه بهرنامهی دانراو پێکدین به مهبهستی بهدییهنانی ئامانجه ستراتیجیه دهستپێشخهریه جیاچیاکان که به بواره یاسایی و دامهزراوهیی و رێکخراوهیه جیاچیاکانوه بهسترانهتهوه.

ئهم دهستپێشخهریهکان ههول بۆ بههیزکردنی سیستهمی یاسایی دهن له رێگهی دانانی یاساکان به جۆرێک که لهگهڵ پێوه نێودهولهتیهکان کۆکین، ههروهها لهگهڵ بنیاتنانی توانا دامهزراوهیهکان بۆ دامهزراوهکانی دادوهری و ئاسایشی و، نوێکردنهوهی سیستهمهکان و ژێرخان به مهبهستی پهیرهوکردنی یاسا به شیوهیهکی کارێگر و شفاف.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

له رێگهی جێبهجێکردنی ئەم دەستپێشخەرییانەوه، پێشوەچوونیکی بهرچاو له پابه‌ندبوونی یاسایی و پێوه‌ره نێوده‌وله‌تیه‌كان به‌دیدی‌ت، به‌جەختکردنه‌ سه‌ر گه‌شه‌پێدانی توانا مرۆپیه‌كان و دا‌بین‌کردنی سه‌رچاوه‌ داراییه‌ پێویسته‌كان بۆ ده‌سته‌به‌رکردنی به‌رده‌وامیی دامه‌زراوه‌یی. هه‌روه‌ها ئەم دەستپێشخەرییانە دەبێت هۆی به‌هێزکردنی هاو‌به‌شیه‌كان له‌ نێوان كه‌رتی گشتی و كه‌رتی تابه‌ت و وه‌رگرتنی پشتیوانیی دارایی له‌ لایه‌نه‌ نێوده‌وله‌تیه‌كان، كه‌ وا ده‌كات ستراتیجیه‌ته‌كه‌ به‌ شێوه‌یه‌كی كاریگه‌ر له‌ ماوه‌ی پێنج ساڵی دا‌هات‌و‌دا جێبه‌جێب‌كرێت.

ئەم دەستپێشخەرییانە له‌ چوارچۆیه‌ی دیدگایه‌كی نیشتمانی هه‌مه‌لایه‌نه‌ ده‌بن، كه‌ به‌مه‌ش پێگه‌ی عێراق له‌ سه‌ر نیشاندەرە‌كانی (نێندیکه‌سه‌كانی) سه‌روهیری یاسای نێوده‌وله‌تی به‌رز ده‌بێته‌وه‌ پێش‌وه‌چوون له‌ بواره‌كانی دادپه‌روه‌ری و یه‌كسانی به‌دی دێت و مافی هاو‌لاتیان له‌ رێگه‌ی سیسته‌میه‌كی به‌هێز و كاریگه‌ری یاسایی ده‌پاریزێت.

یه‌كه‌م: ده‌ستپێشخەرییه‌كانی وه‌لام‌ده‌ر بۆ شیکردنه‌وه‌ی دۆخی هه‌نۆكه‌یی

دووه‌م: ده‌ستپێشخەرییه‌كانی وه‌لام‌ده‌ر بۆ توانا‌پێده‌ره‌كانی ستراتیجی

سێیه‌م: ده‌ستپێشخەرییه‌كانی وه‌لام‌ده‌ر بۆ نامانجی ستراتیجی یه‌كه‌م

چواره‌م: ده‌ستپێشخەرییه‌كانی وه‌لام‌ده‌ر بۆ نامانجی ستراتیجی دووه‌م

پنجه‌م: ده‌ستپێشخەرییه‌كانی وه‌لام‌ده‌ر بۆ نامانجی ستراتیجی سێیه‌م

شه‌شه‌م: ده‌ستپێشخەرییه‌كانی وه‌لام‌ده‌ر بۆ نامانجی ستراتیجی چواره‌م

1. دهستپێشخهڕیهکانی ستراتیجی وهلامدهر بۆ توانایدهرهکانی ستراتیجی

دهستپێشخهڕی	دهرهنامه سههرهکییهکانی دهستپێشخهڕی ستراتیجی	لایهنی بهرپرس له جێبهجێکردن	هاوبهشهکانی جێبهجێکردن	ریکهوتی دهستپێکردنی جێبهجێکردن	ریکهوتی کۆتاییهاتی جێبهجێکردن
1.1 پیکهتانی تیمی نیشتمانی	1.1.1 چوارچۆیهیهکی کاری تهواو بۆ بهرپوهبردنی ستراتیجیهکه 1.1.2 پلانی جێبهجێکردنی دهستپێشخهڕیه ستراتیجیهکان له گهڵ سههرچاوه پێویستهکان بۆ ههر دهستپێشخهڕیهک و دهسته بهرکردنی یهک له دوا یهکی ستراتیجی و، هه ماههنگی تهواو له گهڵ هه موو لایه نه په یوه ندهاره کان له سه رجه م سێکته ره کانه 1.1.3 چوارچۆیهی فه رمانه وایی 1.1.4 پلانی به دوا داچوون و هه لسه نگاندن و لێ پرسینه وه و فێربوون 1.1.5 پلانی گه یاندن و یه کخسته ی لایه نه کانی خاوه نه برژه وه ندییه کانی سێکته ره ته کان 1.1.6 بیردۆزی گۆران و چوارچۆیهی به دوا داچوون و پتوانه کردنی نه نجامی به ده سه ته اتووی گۆرانکارییه کان 1.1.7 پلانی به رپوه بردنی زانین 1.1.8 میکانیزمی به به نگه نامه کردن 1.1.9 ماتریکسی ده سه لاته کان 1.1.10 میکانیزمه کانی نوێکردنه وه و پێ داچوونه وه ی ستراتیجی 1.1.11 پلانی په ره پێدانی توانا کانی سه کرتارییه ت و کارمه ندانی تیمی نیشتمانی 1.1.12 پلانی گه شه پێدانی توانا کانی تیمی نیشتمانی و سه کرتارییه تی لۆجیستی و رێکخراوه یی و سیسته مه ئه لیکترۆنییه تایبه تمه نده کان به میکانیزمه کانی چاودێری و به دوا داچوون و ئاماده کردنی راپۆرت و به ستنه وه یان به راپۆرته نیشتمانیه په یوه ندهاره کانه وه.	وهزارهتی داد له حکومهتی فیدرالی و وهزارهتی داد له حکومهتی ههریمی کوردستان	رێکخراوه نیودهولتهتی و ناوخییهکانی په یوه ندهار که به پێی یاسا تۆمارکراون	2025	

1. دهستپێشخهریه کانی ستراتیجی و هلامدهر بۆ توانا پێدەر هانی ستراتیجی

دهستپێشخهری	دهره نجامه سهرهکییه کانی دهستپێشخهری ستراتیجی	لایهنی بهرپرس له جێبه جێکردن	هاوبه شه کانی جێبه جێکردن	رێکهوتی دهستپێکردنی جێبه جێکردن	رێکهوتی کۆتاییهاتی جێبه جێکردن
1.2 داهێنانی نمونه به کی تهرخانکردن و بهرپوه بردنی دارایی بۆ چالاکییه ستراتیجیه جوراوجۆره کان	1.2.1 نمونه به کی تهرخانکردن و بهرپوه بردنی دارایی بۆ چالاکییه ستراتیجیه جوراوجۆره کان 1.2.2 پلانی خهرجیه کانی تایبهت به پلانی جێبه جێکردن بۆ چالاکییه ستراتیجیه جوراوجۆره کان که له دهره نجامی ژماره (1.1.2) دا هاتووه. 1.2.3 میکانیزمه کانی نوێکردنه وه و پێداچوونه وهی تهرخانکراوه داراییه کان و سه رچاوه کانی پاره دارکردن.	تیمی نیشتمانی	وهزارهتی دارایی / به شه کانی دارایی له وهزارهته په یوه نداره کانی تایبهت به جێبه جێکردن	2025	
1.3 به دامه زراوه پی کردن و بهرپوه بردنی هاوبه شیه سێکته ریه کان	1.3.1 نه خشه ی لایه نه کانی خاوه نه رژه وه ندپی سێکته ری 1.3.2 پلانی یه کخستن و هاوبه شیه پی کردنی لایه نه کانی خاوه نه رژه وه ندپی سێکته ری 1.3.3 پلانی را کیشانی پاره و پشتیوانی ته کنیکی و به ستنه وه یان به ده رکه وته ی ژماره 1.2.3.	تیمی نیشتمانی	وهزارهتی پلاندانان / رێکخراوه کانی نیۆده ولته ی و ناو خۆیی په یوه نداره ی تۆمارکرا و به پێی یاسا	2025	
1.4 به ستنه وه ی ستراتیجی	1.4.1 ماتریکسی یه کته رپنی ستراتیجیه کان و پلانه نیشتمانی و سێکته ریه کان و ستراتیجیه ته کانی وهزارهت و دامه زراوه حکومه یه کانی په یوه ست به ستراتیجیه ته که. 1.4.2 میکانیزمه کانی ئاماده کردنی راپۆرت و به به لگه نامه کردنی به ستنه وه ی ستراتیجی 1.4.3 ماتریکسی به ستنه وه ی ستراتیجی به پێی ده ره نجامی ژماره (1.1.2) و ده ره نجامی ژماره (1.3.3) و ده ره نجامی ژماره (1.3.3).	تیمی نیشتمانی	سهرۆکایهتی ئه نجو و مه نی وهزیران / ئه و وهزارهت و ده زگایانه ی که په یوه ندارنن به وهزارهتی په یوه ندار به ستراتیجیه ته که / رێکخراوه کانی نیۆده ولته ی و ناو خۆیه په یوه نداره ی تۆمارکرا و به پێی یاسا	2025	

1. دەستپىش خەرىيە كانى ستراتېجىيەسى ۋە ئاممىلىق بۇ تونايىدەرەكانى ستراتېجى					
دەستپىش خەرى	دەرەنجامە سەرھەكىيەكانى دەستپىش خەرىيە ستراتېجى	لايەنى بەرپرس لە جىبە جىكردن	ھاوبەشەكانى جىبە جىكردن	رىكەوتى دەستپىكردنى جىبە جىكردن	رىكەوتى كۆتايىياتنى جىبە جىكردن
۱.۵ ھۆشيارى كۆملەنگەي و بەھىز كردنى ھاوبەشىي سىياسى و بەدىھيتنانى سەرورەيى ياسا و ھاۋلاتىبوون	۱.۵.۱ ھۆشيارى گشتگير بۇ ئەندامانى پەرلەمان دەربارەي ئامانچ و مىكانىزمەكانى كارى ستراتېجى نىشتمانى بۇ پشتگيريكردنى سەرورەيى ياسا ۱.۵.۲ تيخستى چەمكەكانى سەرورەيى ياسا لە بەرنامەكانى خوئندن بە مەبەستى ھۆشيارى ياساي بۇ نەوہكانى داھاتوو ۱.۵.۳ پشتگيريكردن لە جىبە جىكردنى دەستپىش خەرىيەكانى ھۆشيارى كە گەنجاني عىراق بكاتە ئامانچ لە ناوچە جياجيكاكى ولآت لە ريگەي يانەو ناوہندەكانى گەنجان و دامەزرادەكانى كۆملەنگەي مەدەنى.	وزارتى داد / وزارتى پەرورەدە / وزارتى خوئندنى بالآ و تويزينەوى زانستى / وزارتى وزرش و لاوان لە حكومەتى فيدرالى و لايەنە ھاۋتاكانيان لە حكومەتى ھەرمى كوردستان	دامەزراۋەكانى كۆملەنگەي مەدەنىي ناوخويى تۆماركراۋ بەپيى ياساۋ ريكخراۋەكانى نيودەولەتى / وزارتى بەرگرى / وزارتى پيشمرگە	۲۰۲۵	
۱.۶ پىكەيتنانى تيمى شارازايان كە ھەموو پىكەتە و پاشخانە جياوازەكان بگريئەوہ (پياۋان و ئافرەتان لە چالاكوئانى مافي مروؤ و ياسا)	۱.۶.۱ دەستپىشانكردنى پتيورەكانى ھەلثاردنى تيم و چوارچيۋەي كار بۇ جىبە جىكردنى كار و چالاكيە جياجيكاكى ستراتيجەكە ۱.۶.۲ باشتكردنى جوړى ئەو پاسپارده واپوژانەي كە دەربارەي سەرورەيى ياسا و مافي مروؤ پيشكەش دەكرين ۱.۶.۳ ھاوبەشيكردن لە ھەلسەنگاندنى بەديھياتنى ئامانچە ستراتيجيەكان	كوميسيوني بالآي مافي مروؤف	كۆملەنگەي مەدەنىي تاييەتمەندى تۆماركراۋ بەپيى ياسا	۲۰۲۵	

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

1. دهستپێشخهریه ستراتیجیهکانی وهلامدر بۆ ئامانجه ستراتیجیهکان

٢.١ دهستپێشخهریه ستراتیجیهکان بهپێی ئامانجی ستراتیجی یهکه: پابهندبوون به جێبهجێکردنی دهستوری عێراق به مهبهستی بهدهیتانی سهروهیری یاسا و دادپهروهیری کۆمهڵایهتی و چهسپاندنی بنه ماکانی فهرمانهوایی سههرکهوتوو که بپهته هۆی بههیزکردنی یهکێتی نیشتمانی و گهشهپێدانی بهردهوام

دهستپێشخهری	پوختهی دهستپێشخهری	لایهنی بهرپرس له جێبهجێکردن	هاوبهشانی جێبهجێکردن	رێکھوتی دهستپێکردنی جێبهجێکردن	رێکھوتی کۆتاییهاتنی جێبهجێکردن
٢.١.١ پێداچوونهوه به یاسا بهرکارمکان و بریارمکانی ئهنجومهنی شۆرشی ههلهشاهو کارکردن بۆ ههلهشاهو ئهوانهی که پێچهوانهی دهستورن	- پێکهێنانی لیژنهیهک له ههر لایهنێکی فهرمی که ئهرکی بریتی بێت له دهستپێشاندنی ئهو دهق و بریاره یاساییانهی که پێچهوانهی ماف و ئازادییه یاساییه گشتیهکانن و ئهوانهش که له یاساکاندا هاتوون و لهگهڵ بنهماکانی دیموکراسی یهک ناگرهوه. - پێدانی ژماره نهێنییهکانی رۆژنامهی وهقائیهی عێراقی پهیههست به ماف و ئازادییه یاساییه گشتیهکان به لایهنه حکومهیهکان له رێگهی فهرمانگهی وهقائیهی عێراقی سهر به وهزارهتی داد	وهزارهتی داد، لایهنه سێکتهریهیهکانی تایبهتمهند له حکومهتی فیدرالی و حکومهتی ههریمی کوردستان و ئهنجومهنی نوێنهرانی عێراق و پهڕلهمانی ههریمی کوردستان	ههموو وهزارهتهکان / ئهو لایهنانهی که به وهزارهتهوه نهیهستراونهتهوه		
٢.١.٢ به یاساییکردنی دهستور بهشیوهیهکی گشتگیر	- دیاریکردنی ئهو یاساییانهی که دهی دهرکرا بان بهپێی دهستورو کارکردن بۆ ئامادهکردنی ماتریکسی ئهولهویاتی یاسایی و هکو (یاسای دادگای بالای فیدرالی، یاسای ئهنجومهنی فیدرالی، یاسای نهوت و غاز) - دیاریکردنی ماف و ئازادییه یاساییه گشتیهکان که له مادهدهی (19) دهستوردا هاتوووه دلیابوون لهوهی که ههموویان به یاسا رێکخراون و لهسهر ئاستی ولاتدا یهکخراون.	ئهنجومهنی نوێنهرا / ئهنجومهنی بالای دادوهری / دامهزراوه پهیهومندارهکانی ههریمی کوردستان	ههموو وهزارهتهکان / ئهو لایهنانهی که به وهزارهتهوه نهیهستراونهتهوه		
٢.١.٣ دانانی دهستورێک بۆ ههریم بهپێی مادهدهی (120) ی دهستور		نوێنهرانی ههریمی کوردستان	رێکخراوهکانی کۆمهڵگهی مهدهنیی تایبهتمهندی تۆمارکراو بهپێی یاسا		

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

٢.١.٨ جێبهجێکردنی ماددهی (١٤٠) ی دهستوری عێراق که تایبته به ناوچه جێناکۆکهکان	- دانانی میکانیزمهکانی ههماههنگی بۆ دانیابوون له پهڕهوهکردنی سهروهیری یاسا به شێوهیهکی یهکسان	دهسته گشتیهکان بۆ ناوچه جێناکۆکهکان له حکومهتی فیدرالی و حکومهتی ههریمی کوردستان			
٢.٢ دهستپێشخهریه ستراتیجیهکان بهپێی ئامانجی ستراتیجیی دووهم: گونجاندنی یاساکانی عێراق لهگهڵ بنهماکانی دادپهروهری و یهکسانی و سهروهیری یاسا و ماف و ئازادیه بنچینهیهکانی هاوڵاتیان					
دهسپێشخهری	پوختهی دهسپێشخهری	لایهنی بهرپرس له جێبهجێکردن	هاوبهشانی جێبهجێکردن	رێکهوتی دهسپێکردنی جێبهجێکردن	رێکهوتی کۆتاییهاتنی جێبهجێکردن
٢.٢.١ رێکخستنی پێوانهکردنی کاریهگری یاسادانان	- ئامادهکردنی رێبهری شیکردنهوهی کاریهگری یاسادانان - جێبهجێکردنی پێوانهکردنی کاریهگری یاسادانان / پێوانهکردنی ئیستا بۆ دهقهکانی هههوهکهیی / پێوانهکردن له نایندهدا له رێگهی لایهنه جێبهجێکهکهکان پاش تپیهپرینی ماوهیهک بهسهردهرچوونی یاسا نوویهکان که له لایهن کهسانی تایبهمهند دیاردهکری.	ئهنجومهنی نوینهران / پهڕلهمانی ههریمی کوردستان / وهزارهتی دادی حکومهتی فیدرالی و حکومهتی ههریمی کوردستان / ئهنجومهنی دهولت / ئهنجومهنی شورای ههریم	وهزارهتی پلاندهکان / فهڕمانگهی یاسایی ئهمینداریتی گشتی ئهنجومهنی وهزیران		
٢.٢.٢ نوێکردنهوهی پهڕهپێدانی رێنماییهکان بۆ جێبهجێکردنی گرێبهسته حکومهیهکان	- پێداچوونهوه به رێنماییهکانی جێبهجێکردنی گرێبهسته حکومهیهکان له ههریم بۆ ئهوهی لهگهڵ بنهماکانی سهروهیری یاسا بگهوهنێژین و ژینگهیهکی یاسایی و برمهسێنریت که هانی وهبهههینان بدات	وهزارهتی پلاندهکان / فهڕمانگهی گرێبهستهکان و فهڕمانگهی یاسایی له حکومهتی فیدرالی و حکومهتی ههریمی کوردستان			
٢.٢.٣ ههموارکردنهوهی ههندی له یاساکانی تایبته به تاوانه رێکخراوهکانی وهکو یاسای مادده هۆشبههههکان و کارتیکهره هۆشیههکان و بازرگانیکردن به مروق و سپهکردنهوهی پاره، هتد.	- توندکردنی ههندی له بهند و برهههکانی ئهم یاسایانه، وهکو بازرگانیکردن به مادده هۆشبههههکان بۆ رێگریههکی بههیزتر، یان دانانی رێکارهکان له قوناعی لێکۆلینهوهی سههرتایی که لهگهڵ بنهماکانی دهستور کۆکین و شکومهندی و مافی هاوڵاتیان بهپارێزرین.	راویژکاریتی ئاسایشی نیشتمانی له حکومهتی فیدرالی و لایهنه تایبهمهندهکانی سێکتهرهکان / ئهنجومهنی ئاسایشی ههریمی کوردستان			
٢.٢.٤ دانانی یاسای مافی گهیشتن به زانیاری بهپێی دهستور		ئهنجومهنی نوینهران / ئهمینداریتی گشتی ئهنجومهنی	دهستهی دهستهپاکی		

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

	فیدرالی و دهستپاکی ههڕیمی کوردستان	وهزیران / حوومەتی ههڕیمی کوردستان		
٢.٢.٥	جێبهجێکردنی پابه‌ندییه ئێودهوڵهتییهکانی عێراق که تایبهن به سهروهیری یاسا	- پێداچوونهوه بهو یاسایه‌یه‌ی که نه‌مه‌وه یه‌گه‌رتوو‌مه‌کان تێبینی له‌سه‌ر هه‌بووه‌و ده‌سازین له‌گه‌ڵ رێنماییه‌کانی حکومه‌تی عێراقی و سیسته‌مه یاساییه‌کان. - لایه‌نه فهرمیه‌کان ئه‌و ریکه‌وتنه‌نامه ده‌ستنیشان بکه‌ن که ده‌که‌ونه بواری خۆیان و، ئه‌و ده‌قانه ده‌ستنیشان بکه‌ن که په‌یوه‌ستن به‌ کاری دادوه‌ری و، پێش‌نیاری هه‌مواری یاساکانیان بکه‌ن له‌ ماوه‌ی ریکه‌وتنه‌که‌داو رمچاوی ماوه‌ی به‌رکاری ریکه‌وتنه‌که بکه‌ن.	وه‌زاره‌تی داد / ئه‌مینداری‌تی گشتی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران	ده‌سته‌ی ده‌ستپاکی فیدرالی و ده‌سته‌ی ده‌ستپاکی هه‌ڕیمی کوردستان
٢.٢.٦	په‌سه‌ندکردنی یاسای وه‌زاره‌تی به‌رگری و وه‌زاره‌تی پێشمرگه له‌گه‌ڵ جیاکردنه‌وه‌ی مه‌بدانه‌کانی کارو هه‌ماهه‌نگیکردن له‌وه‌ی په‌یوه‌نده به ناوچه‌کانی بۆشایی ئاسایشی (نه‌می) هه‌یه‌و به‌دییه‌نایی سه‌قامگیریی دامه‌زراوه‌یی	- دلنایاییکردن له‌ په‌ره‌پێدان به‌ میکانیزمه‌کانی هه‌ماهه‌نگی له‌ ئێوان حکومه‌تی فیدرالی و حکومه‌تی هه‌ریم له‌ بواری یاسای سه‌ربازیدا	وه‌زاره‌تی به‌رگری / وه‌زاره‌تی پێشمرگه	
٢.٢.٧	کۆتاییه‌پێنان به‌ کارکردن به‌ وه‌کاله‌ت له‌ هه‌موو دامه‌زراوه حکومه‌یه‌کان و ده‌سته سه‌ربه‌خۆکان و ئه‌و پۆستانه‌ی که له ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران ده‌نگیان له‌سه‌ر ده‌دریت	ئه‌مینداری‌تی گشتی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران	ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران	
٢.٢.٨	دانانی یاسای ده‌زگا و دامه‌زراوه‌کانی ئاسایش و هه‌والگری	گرنگه که مه‌بدانه‌کانی کاری ئاسایشی و هه‌ماهه‌نگی له‌ئێوان چالاکی و ده‌سه‌لاته‌کان له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌کانی تایبته‌مه‌ند دیار به‌کری‌ت به‌ر له ئه‌نجامدانی ئه‌رکه‌کانی هه‌والگری	راویژکاری‌تی ئاسایشی نیشتمانی / ئه‌نجومه‌نی ئاسایشی هه‌ڕیمی کوردستان	ئه‌مینداری‌تی گشتی ئه‌نجومه‌نی وه‌زیران

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهرورهی یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

		راویژکاریتی ئاسایشی نیشتمانی و / ئهنجومهنی ئاسایشی ههریمی کوردستان	دیاریکردنی نوێنهانی سهرهکی له ههریمی کوردستان بۆ راویژکاریتی ئاسایشی نیشتمانی عێراق بۆ مسوگهرکردنی یهکخستنی بۆچوونهکانی دۆسیی ئاسایش (ئهنمی).	٢.٢.٩ تهواکردن و پهرمپێدانی ئاستی ههماهنگی نێوان راویژکاریتی ئاسایشی نیشتمانی عێراق و ئهنجومهنی ئاسایشی ههریمی کوردستان
	وهزارهتی خۆیندنی بالآ و توێژینهوهی زانستی و زانکۆکانی حکومهتی فیدرالی و حکومهتی ههریمی کوردستان ئهم بهشانهی خوارهوه:	1- توێژینهوه و پهرمپێدان 2- خۆیندنی بالآ 3- کۆلیژی یاسا و زانستی سیاسی 4- ناوهندهکانی خۆیندن و توێژینهوه	- پهرمپێدان به پرۆگرامی خۆیندن له کۆلیژمهکانی یاسا و بهرپهبردن و زانستی سیاسی - هاندانی ماموستا و خۆیندکاران بۆ ئهنجامدانی توێژینهوه و لێکۆڵینهوهی جێبهجێکاریی تایبعت به دهستوری عێراق و بلاکردنهوهیان له گۆقاره زانستییهکان. - دهرچوواندنی وشانی (ژماره) تایبعت به تۆماره زانستییهکان - دروستکردنی ناوهندهکانی توێژینهوهی تایبعت به یاساکی یهکسانی - دانانی بهرنامهی "یاسادانانی ئهکادیمی" بۆ گونجاندنی یاساکان.	٢.٢.١٠ هاندانی خۆیندکارانی خۆیندنی بالآ بۆ دیراسهکردنی دهستووری عێراق
	رێکخراوهکانی نیودهولتهی و ناوخۆیی پهیوهنداری تۆمارکراو بهیپی یاسا	ئهنجومهنی نوێنهران / پهرلهمانی ههریمی کوردستان و وهزارهتی دادی حکومهتی فیدرالی و حکومهتی ههریمی کوردستان ئهنجومهنی بالآی دادوهری	- پێداچوونهوه به یاسا بهرکارمهکان و ههموارکردنهوهکانیان - پێداچوونهوه به یاساداکانی لاوهکی (سیستهم و رێنماییهکان) بۆ ئاسانکردنی جێبهجێکردنی یاسا نوێیهکانی وهک نمونه - یهکخستنی یاساکانی تایبعت به دادپهروهری تاوانکاری - ههڵمۆشاندهوهی ئهو دهقانهی که رێگرن لهبهردهم سهرورهی یاسا	٢.٢.١١ یهکخستنی یاساکان لهسهر ئاستی نیشتمانی و گونجاندنیان لهگهڵ بنهماکانی دادپهروهری و یهکسانی و سهرورهی یاسا

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۲.۳ دەستپێشخهریه ستراتیجیهکانی وهلامدهر بۆ نامانجی ستراتیجی سییهم: نامانجی سییهم: بههیزکردنی شهفافییهت و کرانهوهو گهیشتن به زانیاری له کاری حکومی و، مسۆگهرکردنی لێپنچینهوهو بهشداری کۆمهلهگهیی بۆ باشتروکردنی متمانه لهنیوان هاوڵاتیان و دامهزراوهکانی حکومهت.

دەستپێشخەری	پوختەى دەستپێشخەری	لایەنى بهرپرس له جێبهجێکردن	لایەنه هاوبهشهکانی جێبهجێکردن	رێکەوتی دەستپێکردنی جێبهجێکردن	رێکەوتی کۆتاییهاتنی جێبهجێکردن
۲.۳.۱ باشتروکردنی پاراستنی گروپهکانی لاواز وهک ئافرهت و مندال و کهمینهکان بۆ دانیابوون له یهکسانی لهبهردهم یاسادا		وهزارهتی کارو کاروباری کۆمه‌لایهتی	وهزارهتی پلاندان/بهریوه‌بهرایهتی جێبه‌جێکردنی ستراتیجیهتی کهمکردنه‌وه‌ی ههژاری/ دهسته‌ی ئامارو سیسته‌مه‌کانی زانیاری جوگرافی/ رێکخراوه‌کانی ناحکومی نیشتمانی تایبه‌تمه‌ندی تۆمارکراو به‌پێی یاسا		
۲.۳.۲ دامه‌زراندنی ژێرخان بۆ به ئۆتوماتیکی کردنی خزمه‌تگوزاری حکومی و به ده‌ستپێکردن به چهند نموونه‌یه‌ک له دامه‌زراوه‌کانی تایبه‌تمه‌ند وهک بریاره‌کانی دادگا و ئهرشیفکردنی کێسه‌کان و دادگاییکردنی له دوور.		ئهنجۆومه‌نی با‌لای دادوه‌ری ئهنجۆومه‌نی دادوه‌ری له هه‌ری‌می کوردستان	رێکخراوه‌کانی ناحکومی نیشتمانی تایبه‌تمه‌ندی تۆمارکراو به‌پێی یاسا NGOs		
۲.۳.۳ دیزاینکردنی (دروستکردنی) پرۆگرامی ئه‌لیکترۆنی یه‌کگرتو بۆ ئهنجۆومه‌نی دادوه‌ری و ده‌و‌ل‌ه‌ت له فیدرال و هه‌ری‌م و، گه‌یشتن به‌و پرۆگرامانه راسته‌وخۆیی‌ت بۆ مه‌به‌ستی پێشکه‌شکردن و زانی‌نی ورده‌کاری تواناکانیان و		ئهنجۆومه‌نی با‌لای دادوه‌ری ئهنجۆومه‌نی دادوه‌ری له هه‌ری‌می کوردستان			

39

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

				- بهشداریبیکردنی کۆمهڵگهی مهدهنی له چاکسازی یاسادان.	
		کۆمیسسیۆنی بالای مافهکانی مرۆف/ ریکخراوهکانی ناحکومی نیشتمانی تایبهمهندی تۆمارکراو بهپیتی یاسا NGOs	وهزارهتی خویندنی بالاو توێژینهوهی زانستی له حکومهتی فیدرال و له حکومهتی ههریمی کوردستان	- کاراکردنی نورینگهکانی یاسایی - دامهزراندن و کاراکردنی پلاتفورمی شهفافییهتی نهکادیمی - کردنهوهی دهروازهیهکی ئهلیکترۆنی بۆ زانیاری کراوه له خویندنی بالاو. بهستنهوهی پرۆگرامهکانی خویندن به پرۆژهمانی توێژینهوه دهربارهی بههیزکردنی متمانه لهنیوان هاوڵاتی و حکومهت	۲.۳.۷ فراوانکردنی مهوداکانی گهیشتن به دادپهروهری
		دامهزرارهکانی کۆمهڵگهی مهدهنی خۆجیایی و نیودهولتهی تۆمارکراو به پیتی یاسا/ وهزارهتی لاوان و وهرزش	وهزارهتی خویندنی بالاو توێژینهوهی زانستی/ وهزارهتی پهروه/ دهستهی راگهیاندن و پهیوهندی و ، حکومهتی ههریمی کوردستان	- باشتراکردنی گهیشتن به فیربوونی دیجیتالی بۆ گهیشتن به سهراوهکانی فیربوونی یاسایی و دابینکردنی سهراوهی یاسایی ئهلیکترۆنی - فراوانکردنی مهوداکانی گهیاندن (پهیوهندیکردن) و بلاوکردنهوه بۆ چاکسازییهکانی یاسادانان که بهشیوهیهکی داهێنانه جێبهجێکراون	۲.۳.۸ بههیزکردنی زانین دهربارهی راگهیاندن و زانیاری
		وهزارهتی پلاندانان	ئهمینداریتی گشتی ئهنجوو مهنی وهزیران	- ریکخستنی ژینگهی یاسادانان، که کاری دامهزرارهی ئیداری دهولت ریکدهخات	۲.۳.۹ پهڕهپێدان به یاساکانی ریکخراو بۆ دامهزرارهی ئیداری حکومهت
		وهزارهتی پلاندانان	ئهمینداریتی گشتی ئهنجوو مهنی وهزیران/ ئهنجوو مهنی وهزیری بۆ ئابووری		۲.۳.۱۰ دروستکردنی پلاتفورمی ئهلیکترۆنی یهکگرتوو بۆ ئاگاداری (ریکلام) و تهندهردان

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۲۰۲۹	۲۰۲۶	ریکخراوهکانی نیودهولەتی تایبەتمەند/ ریکخراوهکانی کۆمەڵگەی مەدەنی تایبەتمەندی تۆمارکراو بەینی یاسا	تیمی نیشتمانی	- پیکهێنانی لیژنەی پسیۆرانی ھۆنەری - دیاریکردنی پێوهەکانی نیشاندەری (ئیندیکیسی) جیهانی - پەيوەندیکردن و گەياندن لەگەڵ لایەنەکانی بەرپرس له بەرپوهبردنی نیشاندەرو ئەنجامدانی کۆبوونەوهی راوێژکاری پێویست و بەدەستەینانی پشتیوانی ھۆنەری پێویست. - ئامادەکردنی پلانیکی کاری ورد بۆ ھەڵسەنگاندنی دۆخەکەو کارکردن لەسەر کەلێنەکان و بوارەکانی باشتەرکردن بۆ باری عێراق بۆ مسۆگەرکردنی چوونە نیو نیشاندەر بە پێوانەیەك که بگونجیت لەگەڵ ھەولێ نیشتمانی عێراق و ناوبانگەکە - ئامادەکردنی پلانی بەردەوامی کارکردن لەسەر نیشاندەر بۆ مسۆگەرکردنی بەردەوامیتی بەرزبوونەوهی عێراق لەسەر نیشاندەرەکانی جیهانی.	۲.۳.۱۱ چوونە نیو نیشاندەرەکانی (ئیندیکیسی) سەروریتی یاسای جیهانی
------	------	--	---------------	---	---

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به ھیزکردن و جیبه جیکردنی سەرۆهریی یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۲.۴ دەستپێشخەرییه ستراتیجییهکانی وەلامدەر بۆ ئامانجی ستراتیجی چوارەم: ئامانجی چوارەم: به ھیزکردنی تواناكانی دامەزراوەیی بۆ مسۆگەرکردنی کاریگەری و بەرەدوامی سیستمەکانی یاسایی					
دەستپێشخەری	پوختەیی دەستپێشخەری	لایەنی بەرپرس له جیبه جیکردن	لایەنە هاوبەشەکانی جیبه جیکردن	رێکەوتی دەستپێکردنی جیبه جیکردن	رێکەوتی کۆتاییهاتنی جیبه جیکردن
۲.۴.۱ فراوانکردنی مەودای خزمەتگوزاری ئەلیکترۆنی	- خێراکردنی جیبه جیکردنی رێوشوونی حکومەتی ئەلیکترۆنی له عێراق له گەڵ مسۆگەرکردنی پلانی ھۆشیارکردنەوهی مەودا فراوان.	ئەمینداریتی گشتی ئەنجوومەنی وەزیران/ وەزارەتی بەرگری له حکومەتی فیدرالی/ وەزارەتی پێشمرگە له حکومەتی ھەرێم	وەزارەتی		
۲.۴.۲ پەرەپێدانی دادویری سەربازی/ پەرەپێدان و پشتیوانیکردنی رۆلی دامەزراوەکانی سەربازی	- پەرەپێدان بە دادویری سەربازی لەرێگەیی بەشداریبیکردنیان له خولی راھینانی تایبەت/ دروستکردنی بنکەییکی زانیاری (داتابەیس) ی ھاوبەش لەنێوان ناوهندو ھەرێم	ئەنجوومەنی بالای دادویری و ئەنجوومەنی دادویری له ھەرێمی کوردستان	وەزارەتی بەرگری/ وەزارەتی ناوخبو		
۲.۴.۳ کاراکردنی میکانیزمی ھاوکاری له بواری راھینان و بەتواناکردن	- ھەڵسەنگاندن و بەرزکردنەوهی تواناكانی سەرچاوەی مرۆیی له دامەزراوەکانی جۆراوجۆری پەرەپێدەر لەرێگەیی سازکردنی پرۆگرامی راھینان و وۆرکشۆپی ھاوبەش بۆ پەرەپێدان بە تواناكانی کارمەندانی کارەکەر له کەرەکانی دادویری و ئیداری لەسەر چمکەکانی سەرۆهری یاسا	تیمی نیشتمانی/ سەنتەری نیشتمانی بۆ پەرەپێدانی ئیداری و تەکنۆلۆجیایی زانیاری	وەزارەتی پلانداکان/ دامەزراوەکانی کۆمەڵگەیی مەدەنی خۆجێی تۆمارکراو بەپێی یاساو رێکخراوەکانی نیۆدەولەتی		
۲.۴.۴ باشتەرکردنی جۆریتی خۆیندن و بەھیزکردنی سیستمی خۆیندن بەپێی گونجانی سیاساتی نیشتمانی دەولەت و سەرۆهری یاسا	- پەرەپێدان بە پێوەرەکانی ئەکادیمی پەرەپێدەر بۆ کۆلیژەکانی یاسا - پەرەپێدان بە یاساو سیاساتی خۆیندن - بەرپەرکردنی کاریگەری دامەزراوەکانی خۆیندنن بالآ - گۆڕین بۆ دیجیتالی و خۆیندنن زیرەك	وەزارەتی خۆیندنن بالآو توێژینەوهی زانستیی/ سەرۆکاریەتی زانکۆکان له حکومەتی فیدرالی، حکومەتی ھەرێم	رێکخراوەکانی ناحکومی نیشتمانی تایبەتمەندی تۆمارکراو بەپێی یاسا		
۲.۴.۵ راھینانکردن بە ئەکادیمی و کارمەندانی وەزارەتەکان لەسەر چمکەکانی سەرۆهری	- ھەڵسەنگاندنی تواناو وەسفی کارو پلانداکان بۆ بەتواناکردن بەپێی ئەولەریاتی روون که بگونجیت له گەڵ دەستپێشخەرییهکانی ستراتیجی.	وەزارەتی خۆیندنن بالآو توێژینەوهی زانستیی/	رێکخراوەکانی ناحکومی نیشتمانی تایبەتمەندی تۆمارکراو بەپێی یاسا		

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

		سهروکاریهتی زانکۆکان له حکومهتی فیدرالی، حکومهتی ههریم	- بهکارهێنانی چارهسهری ژمارهیی له راهێنانکردن به کارمهندان و جێبهجێکردنی یاساکان به شێوهیهکی کارایانهتر.	یاسا به ئامانجی باشتربودنی هۆشیاری لهسهه پێوهرمانی یاساو مافهکانی مرۆف
	دهستهی دهستپاکی له فیدرال / دهستهی دهستپاکی له ههریمی کوردستان/ ریکخراوهکانی ناحکومی نیشتمانی تایبەتمەند	ئهمینداریتی گشتی ئهنجۆومەنی وهزیران		٢.٤.٦ بههستهوهی پرۆگرامی حکومی به پێوهرمانی کرانهوهو شهفافییهت و دانانی پلانی حکومی بۆ پهوهندیکردن و گهیاندن سهبارت به پێشکەوتنی بهدهستهاتوو له پابهندییه جۆراوجۆرمان
		وهزارهتی بهرگری و دامهزراوهکانی تری ئاسایش (ئهمنی)	- بههیزکردنی تواناكانی لایهنهكانی جێبهجێكەری یاسا بۆ سنوورداریکردنی چالاکییهكانی چهكداري له دهرهوهی چوارچیوهی یاسایی له عێراق و كونترۆلکردنی چهك له لایهن دهولەتەوه (تهنها چهك بهدهستی دهولەتەوه بێت)	٢.٤.٧ بههیزکردنی تواناكانی لایهنهكانی جێبهجێكەری یاسا بۆ سنوورداریکردنی چالاکییهكانی چهكداري له دهرهوهی چوارچیوهی یاسایی له عێراق
	ئهمینداریتی گشتی ئهنجۆومەنی وهزیران	ئهنجۆومەنی بالایی دادوهی/ ئهنجۆومەنی دهولەت/ لایهنهكانی پهوهندار له ههریم	- کارکردنی یاسای واژوکردنی ئهلیکترۆنی و ئهنجامدانی ههمواری پێویست بۆ ئاگادارکردنهوهی دادوهی و کارکردنی له ههریم. - ریکخستنی ماوهکانی کاتی ئاگادارکردنهوه - سنوورداریکردنی ئاگادارکردنهوه بۆ لایهنهكانی دادوهی و ناوخۆ دامهزراوهکانی فهرمی	٢.٤.٨ پهوهپێدان به رێوشوێنهکانی ئاگادارکردنهوه
		ئهمینداریتی گشتی ئهنجۆومەنی وهزیران / حکومهتی ههریمی کوردستان		٢.٤.٩ بههیزکردنی بههستهوهی ئهلیکترۆنی بۆ بنکهی زانیاری (داتابەیس)ی هاوبهش لهسهه ئاستی نیشتمانی

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۲.۴.۱۰ هه‌ڵسه‌نگاندن و په‌ڕمێدان به‌ پێوه‌مه‌کانی ژێرخانی دادگاوه‌ ژوورمه‌کانی لیکۆلینه‌وه‌	- ئاماده‌کردنی چوارچۆمه‌یه‌کی پێوه‌ری نیشتمانی که‌ خاسیه‌ته‌که‌ی ئه‌ندازیاری و عه‌دلی پێویست له‌خۆبگریت بۆ مسۆگه‌رکردنی ژینگه‌یه‌کی سه‌لامه‌ت، گونجاوه‌ که‌ ره‌چاوی تایبه‌تمه‌ندیتی ده‌کات و پێگه‌هێشتن پێی ئاسان بێت، به‌تایبه‌تی بۆ که‌سانی په‌که‌مه‌ته‌. - پێکه‌یانی تیمی که‌ هه‌ڵسه‌نگاندنی مه‌یدانی هاوبه‌ش له‌نیوان ده‌سه‌لاتی دادوه‌ری و وه‌زاره‌ته‌که‌ی پلاندان و دادو لایه‌نه‌که‌ی په‌یوه‌نداری ئه‌ندازیاری، بۆ جێبه‌جێکردنی پرۆسه‌که‌ی رووبه‌روو و هه‌ڵسه‌نگاندن له‌ پارێزگاکی جۆراوه‌جۆر. - ئاماده‌کردنی راپۆرتی هه‌ڵسه‌نگاندنی تێروته‌سه‌ل بۆ هه‌ر پێگه‌یه‌که‌ که‌ خاڵه‌که‌ی به‌هیز و که‌لێن و ئه‌وه‌یه‌یه‌ له‌خۆبگریت. - ئاماده‌کردنی پلانی که‌ په‌ڕمێدان به‌پێی قوناخ که‌ پشت به‌ستیت به‌ ئه‌نجامه‌که‌ی هه‌ڵسه‌نگاندن و، شیانده‌وه‌ی دامه‌زراوه‌ به‌هیزکردنی ژێرخانی ته‌کنۆلۆجی و دابه‌شکردنی دامه‌زراوه‌ی سه‌رمه‌کی له‌خۆبگریت. - ته‌رخانه‌کردنی به‌ره‌ په‌ڕمێدان به‌ هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌که‌ی په‌یوه‌ندار، له‌گه‌ڵ ره‌چاوه‌کردنی دابه‌شکردنی جۆگرافی و دادپه‌روه‌ری له‌ ته‌رخانه‌کردنی سه‌رچاوه‌کان. - مسۆگه‌رکردنی به‌رده‌وامیته‌ی له‌پێگه‌ی په‌که‌ستنی پێوه‌مه‌کانی ژێرخان له‌ناو پلانه‌که‌ی بونیاتنانی ئاینده‌وه‌، نوێکردنه‌وه‌ی به‌شیه‌یه‌کی وهرزی بۆ ئه‌وه‌ی به‌گونجیت له‌گه‌ڵ په‌ڕمێدانه‌کان له‌ پێوه‌مه‌کانی مافی مروه‌ و دادپه‌روه‌ری جینایی.	ئه‌نجوومه‌نی با‌لای دادوه‌ری / ئه‌نجوومه‌نی دادوه‌ری له‌ هه‌ریه‌مێ کوردستان	ده‌سته‌ی ده‌ستپاکی له‌ فیدرا‌ل / ده‌سته‌ی ده‌ستپاکی له‌ هه‌ریه‌مێ کوردستان	
۲.۴.۱۱ ئاماده‌کردنی پلانه‌که‌ی جێگرته‌وه‌ و گواسته‌وه‌ی زانیان	- سنووردارکردنی کارمه‌ندان له‌ دامه‌زراوه‌ و وه‌زاره‌ته‌که‌ی په‌یوه‌نداری جیاوازه‌، ئه‌وانه‌ی که‌ خزمه‌تکردنیان له‌ کۆتایی هاتن نزیکۆته‌وه‌ پۆستی سه‌رکه‌ردیه‌تیان هه‌یه‌ (به‌رپوه‌یه‌). - ئاماده‌کردنی پلانی جێگرته‌وه‌ جێگۆرکێ که‌ گواسته‌وه‌ی زانیاری نه‌ نووسراوه‌ پراکتیزه‌که‌ی به‌ند له‌سه‌ر نه‌ریت بۆ نزیکترین کارمه‌ند له‌خۆبگریت بۆ ئه‌وه‌ی گواسته‌وه‌که‌ به‌شیه‌یه‌کی به‌رنامه‌ بۆ دانراوه‌ روون بێت و له‌گه‌ڵ رێنماییه‌که‌ی خزمه‌تگوزاری مه‌ده‌نی به‌گونجیت.	وه‌زاره‌تی دارایی / وه‌زاره‌تی پلاندان / ئه‌مینداریته‌ی گشتی ئه‌نجوومه‌نی وه‌زیران		

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

ماتریکسی نیشاندهرهکانی نه‌دا

ژماره‌ی ناماژه	دهستپێشخهری ستراتیجی	نیشاندهری ئەدا ³					رێژه‌ی ته‌واوکردن (جێبه‌جێکردن) له ماوه‌ی جێبه‌جێکردنی ستراتیجییه‌ته‌که ⁴				
							٢٠٢٩	٢٠٢٨	٢٠٢٧	٢٠٢٦	٢٠٢٥
1. به‌تواناکردنی ستراتیجی											
١.١	دامه‌زrandنی تیمی نیشتمانی	١.١.١/١	١.١.١/١	١.١.١/١	١.١.١/١	١.١.١/١	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٢/١	١.١.٢/١	١.١.٢/١	١.١.٢/١	١.١.٢/١	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٢/٢	١.١.٢/٢	١.١.٢/٢	١.١.٢/٢	١.١.٢/٢	٢٥٪	٢٥٪	٢٥٪	٢٥٪	٠٪
		١.١.٣/١	١.١.٣/١	١.١.٣/١	١.١.٣/١	١.١.٣/١	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٤/١	١.١.٤/١	١.١.٤/١	١.١.٤/١	١.١.٤/١	٢٥٪	٧٥٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٤/٢	١.١.٤/٢	١.١.٤/٢	١.١.٤/٢	١.١.٤/٢	٣	5٥	٥	٥	٥
		١.١.٥/١	١.١.٥/١	١.١.٥/١	١.١.٥/١	١.١.٥/١	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٥/٢	١.١.٥/٢	١.١.٥/٢	١.١.٥/٢	١.١.٥/٢	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٥/٣	١.١.٥/٣	١.١.٥/٣	١.١.٥/٣	١.١.٥/٣	٢	٤	٤	٤	٤
		١.١.٥/٤	١.١.٥/٤	١.١.٥/٤	١.١.٥/٤	١.١.٥/٤	١	٢	٢	٢	٢
		١.١.٦/١	١.١.٦/١	١.١.٦/١	١.١.٦/١	١.١.٦/١	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٦/٢	١.١.٦/٢	١.١.٦/٢	١.١.٦/٢	١.١.٦/٢	٠	٣	٣	٣	٣
		١.١.٧/١	١.١.٧/١	١.١.٧/١	١.١.٧/١	١.١.٧/١	١٠	١٠	٥	٥	٢
		١.١.٨/١	١.١.٨/١	١.١.٨/١	١.١.٨/١	١.١.٨/١	١٠٠٪	٠٪	٠٪	٠٪	٠٪
		١.١.٨/٢	١.١.٨/٢	١.١.٨/٢	١.١.٨/٢	١.١.٨/٢	١٠٠٪	١٠٠٪	١٠٠٪	١٠٠٪	١٠٠٪

3 - ژماره‌ی په‌که‌م ئاماره‌یه‌ بۆ ژماره‌ی نیشاندهری نه‌دا، به‌لام ژماره‌کانی داوتر ئامازهن بۆ ژماره‌ی ده‌ره‌نجامی ئامازه‌پێکراو له ماتریکسی ده‌ستپێخه‌ریه‌ ستراتیجیه‌کان

4 - پێویسته‌ رێژه‌کان نوێکرتنه‌وه‌ و هه‌که‌ ده‌گونجیت له‌گه‌ڵ نوێکردنه‌وه‌و پێداچوونه‌وه‌ی وه‌زی له‌سه‌ر پلانی جێبهجێکردن و چوارچۆیه‌کانی کات بۆ ده‌ستپێشخه‌ری و چالاکیه‌کانی تایبه‌ت به‌ ستراتیجیه‌ته‌که‌.

5 - ژماره‌ی پێش‌نیارکراو ئامازه‌ ده‌کات بۆ ده‌رکردنی چوار راپۆرتی وه‌زی و راپۆرتیکی سالانه‌ له‌گه‌ڵ کۆتایی چاره‌ی کۆتایی سالی ستراتیجیه‌تی به‌ئامانجکراو

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سه‌روه‌ریی یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

٪٠	٪٠	٪٠	٪٠	٪١٠٠	١.١.٩/١ جێبهجێکردنی هه‌ڵسه‌نگاندنی پێداویستی لۆجستی و ریکخراوه‌یی و سیسته‌مه‌کانی ئۆتۆماتیکی تایبەت به‌ میکانزمه‌کانی چاودێریکردن و به‌دواداچوون و راپۆرته‌کان		
٪٠	٪٠	٪٠	٪٠	٪١٠٠	١.١.٩/٢ ئاماده‌کردنی پلانی پهرمێدان به‌ تواناکی لۆجستی و ریکخراوه‌یی		
٪١٠٠	٪١٠٠	٪١٠٠	٪١٠٠	٪١٠٠	١.١.٩/٣ رێژه‌ی جێبهجێکردنی پلانی پهرمێدان توانای لۆجستی و ریکخراوه‌یی		
٪٠	٪٠	٪٠	٪٠	٪١٠٠	ئاماده‌کردنی میکانزمی پێداچوونه‌وه‌ نوێکردنه‌وه‌ بۆ ستراتیجیه‌ت ١/١.١.١٠		

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

ژماره‌ی ناماژه	دهستپێشخهری ستراتیجی	نیشاندهری ئه‌دا6					ریژه‌ی ته‌واوکردن (جیه‌جیه‌کردن) له‌ ماوه‌ی جیه‌جیه‌کردنی ستراتیجیه‌ته‌که7				
1. به‌توانا‌کردنی ستراتیجی											
1.1	پێکه‌ینه‌انی تیمی نیشتمانی	1.1.10/2 ژماره‌ی ئه‌و پێداچوونه‌وانه‌ی که‌ بۆ ستراتیجیه‌که‌ به‌پێی میکانزمی پێداچوونه‌وه‌و نوێکردنه‌وه‌ی په‌سندکراو ئه‌جامدراون.					1	1	1	1	1
1.2	داهه‌ینه‌انی نموونه‌ی ته‌رخانه‌کردنی دارایی بۆ ستراتیجیه‌ته‌که	1.2.1/1 دارشتنی نموونه‌ی ته‌رخانه‌کردنی دارایی بۆ چالاکیه‌کانی ستراتیجیه‌ته‌که					100%	0%	0%	0%	0%
		1.2.2/1 ئاماده‌کردنی پلانی تیچوویی دارایی تایبته‌ به‌ چالاکیه‌کانی ستراتیجیه‌ته‌که					100%	0%	0%	0%	0%
		1.2.2/2 که‌مه‌ترین ریژه‌ی ده‌ستپێشخهری و چالاکیه‌کان که‌ پارمیان بۆ ته‌رخانه‌کراوه‌ له‌ بودجه‌ی وه‌زاره‌ته‌کان و لایه‌نه‌ فه‌رمیه‌کانی په‌یوه‌نداری حکومه‌ت به‌ پێی ئه‌وه‌ی که‌ له‌گه‌ڵ پلانی جیه‌جیه‌کردنی تایبته‌ به‌ ستراتیجیه‌ته‌که‌ ده‌گونجێت.					75%	75%	75%	75%	75%
		1.2.2/1 ئاماده‌کردنی میکانزمی که‌ به‌رنامه‌ بۆ دارپێژراو بۆ پێداچوونه‌وه‌ی پلانی خه‌رجی دارایی بۆ چالاکیه‌کانی ستراتیجیه‌ته‌که‌، که‌ له‌گه‌ڵ میکانزمی پێداچوونه‌وه‌و نوێکردنه‌وه‌ی ستراتیجیه‌ته‌که‌ له‌ نیشانده‌ری ئه‌دا 1.1.10/1 یه‌که‌مه‌خه‌ریته‌.					100%	0%	0%	0%	0%
1.2.2/2	ژماره‌ی پێداچوونه‌وه‌کانی جیه‌جیه‌کراو بۆ پلانی ته‌رخانه‌کردن و تیچوونی دارایی به‌پێی میکانزمی پێداچوونه‌وه‌ی په‌سندکراو.	1	2	2	2	2					
1.3	به‌دامه‌زراره‌ویی کردن و به‌ریوه‌بردنی هاوبه‌شه‌کانی که‌رتی	1.3.1/1 ئاماده‌کردنی نه‌خشه‌یه‌کی نیشتمانی نوێکراوه‌و په‌سندکراو بۆ لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندار به‌پێی که‌رت و به‌اره‌کانی په‌یوه‌نداری تایبته‌ به‌ هاوبه‌شه‌کان و لایه‌نه‌کانی به‌خشهری شاروه‌ (مومکین).					100%	0%	0%	0%	0%
		1.3.2/1 ئاماده‌کردنی پلانیکی گه‌یه‌اندن (په‌یوه‌ندیکردن) و یه‌که‌خستنی لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندیار له‌ هاوبه‌شه‌ شاروه‌کان و یه‌که‌خستنیان له‌گه‌ڵ نیشانده‌ری 1.1.5/2					100%	0%	0%	0%	0%
		1.3.2/2 ژماره‌ی چالاکیه‌کانی جیه‌جیه‌کراو له‌گه‌ڵ لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندیار ، که‌ به‌پێی پێویستی له‌گه‌ڵ نیشانده‌ری 1.1.5/3 یه‌که‌مه‌خه‌ریته‌.					1	2	2	2	2
		1.3.2/3 ژماره‌ی راپۆرته‌کانی جیه‌جیه‌کراوی نێردارو بۆ لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندیار و ، که‌ به‌پێی پێویست له‌گه‌ڵ نیشانده‌ری 1.1.5/4 یه‌که‌مه‌خه‌ریته‌.					1	2	2	2	2
		1.3.2/4 ژماره‌ی ئه‌و نوێکاربیانه‌ی که‌ له‌سه‌ر نه‌خشه‌ی لایه‌نه‌کانی په‌یوه‌ندیکاری که‌رتی جیه‌جیه‌کراون.					0	1	1	1	1

6- ژماره ی کهم ئاماژهیه بۆ ژماره ی نیشاندهری ئهدا، بهلام ژمارهکانی داوتر ئاماژهن بۆ ژماره ی دهههجمی ئاماژهپێکراو له ماتریکسی دهستپێشخهریهکانی ستراتیجی

7 - پێویسته ریژهکان نوێکرتنهوه وهک دهگونجێت لهگهڵ نوێکردنهوهو پێداچوونهوهی وهزی لهسهه بلانی جێبهجێکردن و چوارچێوهی کات بۆ دهستپێشخهری و چالاکی تایبته به ستراتیجیهتهکه.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جیهه جیکردنی سهروره یی یاسا له کۆماری عیراقد (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۱.۳.۳/۱	ناماده کردنی پلانیک بۆ هینانی (به دهسته هینانی) پشتیوانی دارایی و، پشتیوانیکردنی هۆنهری و به ستنه وهی له گه ل دهر منجای ۱.۲.۳.	۱۰۰٪	۰٪	۰٪	۰٪
۱.۳.۳/۲	که مترین ریزهی ته رخانکردنی (تغطیه) دارایی بۆ ده ستیشخهری و چالاکیهکانی ستراتیجیه ته که	۲۵٪	۲۵٪	۲۵٪	۲۵٪

ژماره ی نامازه	ده ستیشخهری ستراتیجی	نیشاندهری ئەدا ⁸	ریزه ی ته واکردن (جیهه جیکردن) له ماوه ی جیهه جیکردنی ستراتیجیه ته که ⁹				
			۲۰۲۹	۲۰۲۸	۲۰۲۷	۲۰۲۶	۲۰۲۵
1. به توانکردنی ستراتیجی							
۱.۴	به ستنه وهی ستراتیجی	۱.۴.۱/۱	ناماده کردنی ماتریکسی یه کتربری ستراتیجیات و پلانی نیشتمانی و که رتی	۰٪	۰٪	۰٪	۰٪
		۱.۴.۱/۲	ژماره ی ئەو نوێکاربیانه ی که بۆ ماتریکسی یه کتربری ستراتیجیات و پلانی نیشتمانی و که رتی جیهه جیکراون	۰	۱	۱	۱
		۱.۴.۲/۱	ناماده کردنی میکانزمی راپۆرت و به به لگه کردنی به ستنه وهی ستراتیجی	۱۰۰٪	۰٪	۰٪	۰٪
		۱.۴.۳/۱	ناماده کردنی ماتریکسی به ستنه وهی ستراتیجی به پێی دهر منجای ژماره ۱.۱.۲ و دهر منجای ژماره ۱.۳.۳.	۱۰۰٪	۰٪	۰٪	۰٪
		۱.۴.۳/۲	ژماره ی ئەو نوێکاربیانه ی که جیهه جیکراون بۆ ماتریکسی به ستنه وهی ستراتیجی	۰	۱	۱	۱
		۱.۴.۳/۳	ژماره ی راپۆرتی دهر چوو دهر باره ی به ستنه وهی ستراتیجی و یه کستن له گه ل نیشاندهری / ۱.۱.۴	۳	۵	۵	۵
۱.۵	هۆشیارکردنه وهی کۆمه لگهی ، به هیزکردنی به شداری سیاسی ، دلنیاکردن له سهر وهی یاساو به هیزکردنی هاو نیشتمانینتی	۱.۵.۱/۱	ژماره ی ئەو کۆبوونه و دانیشتنانه ی هۆشیارکردنه وه که بۆ ئەندامانی په رله مان دهر باره ی ئامانج و میکانزمی جیهه جیکردنی ستراتیجیه ته که و رێگهکانی پشتیوانیکردنی جیهه جیکردنی ده ستیشخهری و چالاکیهکانی ستراتیجیه ته که ئەنجامدارون.	۱	۲	۲	۲
		۱.۵.۲/۱	پێکهینانی لیژنه یه که بۆ یه کستن چمه کهکانی سهر وهی یاسا له چالاکیهکانی دهر وهی پرۆگرامی (خویندن) له قوتابخانه و زانکۆ سه نته رهکانی لاوان، که به چوار چیه وهی کاری روون و پیوه ری هه لبژێردراوی گشتگیر پشتیوانیکرا بیت.	۱۰۰٪	۰٪	۰٪	۰٪
		۱.۵.۲/۲	ناماده کردنی پلانیکاری ورد، که به نیشاندهر مهکانی ئەدا پشتیوانیکرا بیت و، لایه نهکانی په یوه نیدار بگرێته وه	۱۰۰٪	۰٪	۰٪	۰٪

8 - ژماره ی یه که م نامازه یه بۆ ژماره ی نیشاندهری ئەدا، به لām ژمارهکانی داوتر نامازهن بۆ ژماره ی دهر منجای نامازه پیکراو له ماتریکسی ده ستیخهریهکانی ستراتیجی

9 - پێسته ریزهکان نوێکرتنه وه وه که ده گونجیت له گه ل نوێکردنه وه و پیداجوونه وهی وه رزی له سه ر پلانی جیهه جیکردن و چوارچیه ی کات بۆ ده ستیخهری و چالاکی تایبهت به ستراتیجیه ته که.

ژماره‌ی ناماژه	دهستپنځخسری ستراتیجی	نیشاندهری ئەدا ¹⁰	ریژه‌ی ته‌واوکردن (جێبه‌جێکردن) له‌ ماوه‌ی جێبه‌جێکردنی ستراتیجییه‌ته‌که‌ ¹¹				
			٢٠٢٥	٢٠٢٦	٢٠٢٧	٢٠٢٨	٢٠٢٩
2. نامانجه ستراتیجییه‌کان							
2.1 نامانجی ستراتیجی یه‌که‌م							
٢.١.١	پێداچوونه‌وه‌ی یاسا‌کانی به‌ر‌کار ، له‌ئێ‌ویانه‌وه بریاره‌کانی نه‌نجوومه‌نی سه‌ر‌کردایه‌تی هه‌له‌وشی‌نراو و کار‌کردن له‌سه‌ر هه‌له‌وشاندنه‌وه‌ی ئه‌وه‌ی که‌ پێچه‌وانه‌ی ده‌ستوره	٢.١.١/١ ژماره‌ی لیژنه‌کانی پێکه‌نراو له‌ئێ‌و لاینه‌کانی حکومه‌ی په‌ی‌م‌ن‌دار	١٠٠٪	٪	٪	٪	٪
		٢.١.١/٢ ریژه‌ی لایه‌نه‌ فه‌رمیه‌یه‌کان، له‌ کۆ‌ی لایه‌نه‌کانی به‌نامانج‌کارو، که‌ ده‌قه‌ یاسایانه‌یه‌یه‌کانی پێچه‌وانه‌ی ماف و ئازادییه‌یه‌کان ده‌ست‌نیشان‌کردووه‌.	٢٥٪	٢٥٪	٥٠٪	٪	٪
		٢.١.١/٣ ژماره‌ی ئه‌و ماده‌ی یاسایانه‌ی که‌ به‌شیومه‌یه‌کی فه‌رمی هه‌له‌وشی‌نراو یان هه‌موار‌کارو له‌ ده‌رم‌ن‌ج‌امی پرۆسه‌ی پێداچوونه‌وه‌و له‌ رۆژنامه‌ی وه‌ف‌ا‌ئ‌عی عیراقی ب‌لا‌کر‌اوه‌ته‌وه‌	دواتر دیار‌ده‌ر ئیت				
		٢.١.١/٤ ژماره‌ی راپۆرت‌ه‌کانی جێبه‌جێ‌کارو و ده‌ر‌چوو له‌ لایه‌ن هه‌ر لیژنه‌یه‌کی پێکه‌نراو له‌ لایه‌نه‌کانی حکومه‌ی په‌ی‌م‌ن‌دار	١	١	١	١	١
٢.١.٢	به‌یاسای‌یک‌کردنی گشت‌گیری ده‌ستور	٢.١.٢/١ جێبه‌جێ‌کردنی ماتریکسی ئه‌وه‌له‌ویاتی یاسادانان	٪	١٠٠٪	٪	٪	٪
		٢.١.٢/٢ دارشتنی پ‌لانی کاری به‌ یاسا‌کردنی گشت‌گیر بۆ ئه‌وه‌له‌ویاتی یاسایی	٪	١٠٠٪	٪	٪	٪
		٢.١.٢/٣ ژماره‌ی ئه‌و راپۆرت‌انه‌ی که‌ له‌ لایه‌ن لیژنه‌ی پێکه‌نراو ته‌واو‌کارو و ده‌ر‌چوون.	٠	١	١	١	١

10 - ژماره‌ی یه‌که‌م ئاماژه‌یه‌ بۆ ژماره‌ی نیشاندهری ئه‌دا، به‌لام ژماره‌کانی داوتر ئاماژهن بۆ ژماره‌ی ده‌ره‌نجامی ئاماژه‌یه‌تکراو له‌ ماتریکسی ده‌ستیه‌خه‌ریبه‌کانی ستراتیجی

11 - بئوسه رنژه كان نوڻىك ٽنه وه وهك ده گونجيت له گهل نوڻىك دنه وهو بيداچو ونه وهى وهرزى له سهر يلاڼى جټيه چټكردن و چوار چټه وهى كات بو ده سټينځخه رى و چالاڼى تابيهت به ستراتيجييه ته كه.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سەرۆهری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

			-	دواتر دیاردەکر ت	۲.۱.۲/۴ رێژهی ئهو ماف و ئازادییه گشتییانهی که بهشیۆمهیهکی یاسایی لهسهر ئاستی نیشتمانی یهکخستنیان یهکخراوه.		
۲.۱.۳	دانانی دهستورێک بۆ ههریم بهپێی مادی ۱۲۰ دهستور	۲.۱.۳/۱ پێکهێنانی لیژنهی دانانی (نووسینهوهی) دهستوری ههریم	۱۰۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
		۲.۱.۳/۲ ژمارهی ئهو ههنگاوه راویژکارییهی که لهگهڵ لایهنه فهرمییهکانی پهیمهندیدار بۆ دارشتنی (نووسینی) دهستوری ههریم ئهنجامدراون.		دواتر دیاردەکر ت			
		۲.۱.۳/۳ ئامادهکردنی نهخشه رینگیهک بۆ جێبهجێکردن لهگهڵ دهرهجمای روون بۆ قوناغهکانی دانان و پێداچوونهوهو پهسندکردنی دهستوری ههریم	۱۰۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
۲.۱.۴	جێبهجێکردنی مادی ۱۴۰ دهستوری عێراق، پهیمهندار به ناوچهکانی جیناکۆک	۲.۱.۴/۱ ژمارهی کۆبوونهوانهوهکانی لیژنهکانی هاوبهش که بۆ بهدوادچوونی جێبهجێکردنی مادی ۱۴۰ بهپێی چوارچیوهی سەرۆهری یاسا سازکراون.		دواتر دیاردەکر ت			
		۲.۱.۴/۲ ئامادهکردنی پلانیکی جێبهجێکردنی بهرنامه بۆدارپژراو (ماوه بۆ دانراو) بۆ جێبهجێکردنی مادی ۱۴۰ لهگهڵ دیاریکردنی رۆل و بهرپرسیاریتی	۱۰۰%	۰%	۰%	۰%	۰%
		۲.۱.۴/۳ رێژهی ناوچه جیناکۆکهکان که ههنگاوی کردهیی بهپێی چوارچیوهی دهستوری و یاسایی تێیاندا ئهنجامدراره	۱۰%	۰%	۲۰%	۳۰%	۴۰%
		۲.۱.۴/۴ ئاستی رازیوونی کۆمهلهگه خۆجێیهکان لهناوچهکانی جیناکۆک لهسهر دادپهروهری و سەرۆهری یاسا.	۳۰%	۰%	۵۰%	۷۰%	۷۰%+

12 - ژماره‌ی یه‌که‌م ئاماژه‌یه‌ بۆ ژماره‌ی نیشاندهری ئەدا،، به‌لام ژماره‌کانی داوتر ئاماژەن بۆ ژماره‌ی ده‌ره‌نجامی ئاماژه‌پیکراو له‌ ماتریکسی ده‌ستپێخه‌رییه‌کانی ستراتیجی

13 - بڼه‌سته رنځه‌کان نوښک‌ننه‌وه وه‌ک ده‌گوښت له‌گه‌ل نوښک‌دنه‌وهو بڼداچوونه‌وهی وهرزی له‌سه‌ر پلانی جڼه‌جټکرډن و چوارچټوهی کات بو ده‌ستښخه‌ری و چالاکي تابعت به ستراتي‌جیبه‌ته‌که.

14 - ژماره‌ی یه کهم ئاماژه‌یه بۆ ژماره‌ی نیشاندهری ئەدەا، بەلام ژماره‌کانی داوتر ئاماژەن بۆ ژماره‌ی دهرنجامی ئاماژەپیکراو له ماتریکسی دەستیپخه‌رییه‌کانی ستراتیجی

15 - بنۆسته‌یه‌که‌ی رۆژەکان نوێک‌تانه‌وه‌که‌ ده‌گۆنجیت له‌گه‌ڵ نوێک‌دنه‌وه‌وه‌ پێداچوونه‌وه‌ی وهرزی له‌سه‌ر یلانی جێه‌جێکردن و چوارچۆه‌ی کات بۆ ده‌ستیپخه‌ری و چالاکی تابیه‌ت به‌ ستراتیجیه‌ته‌که‌.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

				دواتر دیار دهکریت	٢.٢.٤/٥ ژماره‌ی هه‌لمه‌تیه‌کانی هۆشیاری که بۆ ئاشناکردنی هاوڵاتیان و کارمهندان به یاساکه و مافه‌کانیان به پێی یاساکه جێبهجێکراون.		
--	--	--	--	-------------------------	---	--	--

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جیبه جیکردنی سهروه ری یاسا له کۆماری عیراقد (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

رێژهی تهواوکردن (جێبهجێکردن) له ماوهی جێبهجێکردنی ستراتیجییهتهکه17					نیشاندهری ئه‌دا16	دهستپێشخهری ستراتیجی	ژماره‌ی ئاماژه
٢٠٢٩	٢٠٢٨	٢٠٢٧	٢٠٢٦	٢٠٢٥			
2. ئامانجه ستراتیجییهکان							
٢.٢ ئامانجی ستراتیجی دووهم							
٠	٠	٠	١	٠	٢.٢.٦/١ هه‌بوونی ره‌شنووسی یاسای وه‌زاره‌تی به‌رگری و ره‌شنووسێکی تریش بۆ وه‌زاره‌تی پێشمرگه که ناماده‌کراون و پێداچوونه‌میان بۆ کراوه.	په‌سندکردنی یاساکانی وه‌زاره‌تی به‌رگری و پێشمرگه ، له‌گه‌ڵ جیاکردنه‌وه‌ی مه‌یدانه‌کانی کار	٢.٢.٦
				دواتر دیارده‌کر یت	٢.٢.٦/٢ ژماره‌ی دانیه‌شته‌کانی دیالوگ و هه‌ماهه‌نگی له‌نیوان حکومه‌تی فیدرالی و حکومه‌تی هه‌ریم ده‌رباره‌ی ریکه‌ستنی په‌یوه‌ندی یاسایی و ئاسایش (نه‌می).	کــرـدـن و هه‌ماهه‌نگیکردن له‌وه‌ی په‌یوه‌سته به ناوچه‌کانی بۆشیایی نه‌می و ، به‌ده‌سته‌ته‌نانی سه‌قامگیری دامه‌زراوه‌یی	
%٠	%٠	%١٠٠	%٠	%٠	٢.٢.٦/٣ رێژه‌ی کارکردن له‌سه‌ر په‌سندکردنی یاساکانی وه‌زاره‌تی به‌رگری و پێشمرگه‌ راگه‌یانده‌یان به‌شێوه‌یه‌کی فه‌رمی		
١	١	١	٠	٠	٢.٢.٦/٤ ژماره‌ی هه‌له‌سه‌نگاندنه‌کانی کاریگه‌ری که بۆ یاساکه نه‌نجامدراون		
٠	٠	٠	١	٠	٢.٢.٧/١ ژماره‌ی لیژنه‌کانی تایبه‌تی پیکه‌ینه‌راو بۆ سنووردارکردنی پۆسته به‌تاله‌کان که به‌شێوه‌ی و مه‌کاله‌ت به‌ریوه‌ده‌برین	کۆتاییه‌یه	

16 - ژماره ی یه که م نامازه یه بۆ ژماره ی نیشاندهری ئه دا، به لام ژمارهکانی داوتر نامازهن بۆ ژماره ی ده رنه جانی نامازه پیکراو له ماتریکسی ده ستپیشه ریبه کانی ستراتیجی

17 - پێویسته رێژهکان نوێکرتیه وه وه ک ده گونجیت له گه ل نوێکردنه وه و پینداچوونه وهی وه رزی له سه ر بلانی جیبه جیکردن و چوارچیه ی کات بۆ ده ستپیشخه ری و چالاکی تایبهت به ستراتیجیه ته که.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۲.۲.۸	په‌سندکردنی یاساکانی دامه‌زراوه‌کانی ئاسایش (ئه‌منی) و هه‌واڵگیری	۲.۲.۸/۱ ژماره‌ی لیژنه‌کانی تاییه‌تی پێکهێنراو بۆ ئاسانکردنی دیاریکردنی مه‌یدانه‌کانی کاری ئاسایش (ئه‌منی) و دانانی مێکانزمی هه‌ماهه‌نگی هاوبه‌ش که مسۆگه‌ری نه‌رمونیانی له جێبهجێکردندا ده‌کات.	۰	۱	۰	۰	۰
		۲.۲.۸/۲ ژماره‌ی کۆبوونه‌و یان لیژنه‌ی هه‌ماهه‌نگی پێکهێنراو بۆ دیاریکردنی مه‌یدانه‌کانی کارکردن و دابه‌شکردنی ده‌سه‌لاته‌کان	۰	۶	۶	۴	۲
		۲.۲.۸/۳ رێژه‌ی پابه‌ندی دامه‌زراوه‌یی به یاساو مێکانزمی هه‌ماهه‌نگی نوێ	%۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰
۲.۲.۹	ته‌واوکردن و په‌ڕه‌پێدان به ئاساتی هه‌ماهه‌نگی له‌نیوان راوێژکاریه‌تی ئاسایشی نیشتمانی و ئه‌نجووومه‌نی ئاسایشی هه‌ریه‌می کوردستان	۲.۲.۹/۱ ژماره‌ی لیژنه‌کانی تاییه‌تمه‌ندی هاوبه‌شی پێکهێنراو	۰	۱	۰	۰	۰
		۲.۲.۹/۲ ژماره‌ی کۆبوونه‌وه‌کانی هاوبه‌شی سازکراو بۆ دیزاینکردنی مێکانزمی هه‌ماهه‌نگی	۰	۴	۰	۰	۰
		۲.۲.۹/۳ رێژه‌ی جێبهجێکردنی مێکانزمی هه‌ماهه‌نگی و ره‌زامه‌ندیدان له‌سه‌ری له لایه‌ن ده‌سه‌لاتی تاییه‌تمه‌ندوه	%۰	%۱۰۰	%۰	%۰	%۰
		۲.۲.۹/۴ ژماره‌ی کۆبوونه‌وه‌کانی هه‌ماهه‌نگی سازکراوی سالانه له‌نیوان دوو لایه‌نه‌که بۆ چاره‌سه‌ری پرسێ ئاسایشی هاوبه‌ش	۰	۲	۲	۲	۲
		۲.۲.۹/۵ ژماره‌ی پلانه‌کانی ئاسایشی په‌کرتوو یان هاوبه‌ش ده‌رباره‌ی پرسه‌کانی په‌ریوی ناوچه‌کان transregional یان په‌یوه‌ست به ئاسایشی نیشتمانی	۰	۱	۱	۱	۱
		۲.۲.۹/۶ ژماره‌ی هه‌له‌سه‌نگاندنی کاریگه‌ری ئه‌نجامدارو بۆ مێکانزمه‌کانی هاوبه‌ش	۰	۱	۱	۱	۱
۲.۲.۱۰	هاندانی قوتابییانی (خوێندکارانی) خوێندنی بالا (الدراسات العليا) بۆ دیره‌سه‌کردنی ده‌ستوری عێراق	۲.۲.۱۰/۱ ژماره‌ی لیژنه‌کانی تاییه‌تمه‌ندی پێکهێنراو	۱	۰	۰	۰	۰
		۲.۲.۱۰/۲ ژماره‌ی پرۆگرامی خوێندن و مه‌وادێ ئه‌کادیمی که له کۆلیژمه‌کانی یاساو ئیداره‌و سیاسه‌ت بۆ دله‌نیابوون له خوێندنی (دیره‌سه‌کردنی) ده‌ستوری عێراقی په‌رمه‌یان پێدراوه.	دواتر دیارده‌کر یت				
		۲.۲.۱۰/۳ ژماره‌ی سه‌نته‌رمه‌کانی توێژینه‌وه‌ی تاییه‌تمه‌ند که له زانکۆکانی عێراقی له بوا‌ری "یاساکانی دادپه‌روه‌رانه" و ده‌ستور دروستکراون.	دواتر دیارده‌کر یت				
		۲.۲.۱۰/۴ ژماره‌ی وه‌شانی تاییه‌ت یان گۆڤاری زانستی که بلاوکراونه‌ته‌وه‌و په‌یوه‌ستن به ده‌ستور یان یاساکانی ده‌ستوری	دواتر دیارده‌کر یت				
		۲.۲.۱۰/۵ رێژه‌ی جێبهجێکردنی دیزاینکردنی پرۆگرامی "یاسادانانی ئه‌کادیمی" له‌گه‌ڵ رێبه‌رو مێکانزمی کاری روون بۆ کاراکردنی رۆلی دامه‌زراوه‌ی ئه‌کادیمی له گونجاندنی یاساکان.	%۰	%۱۰۰	%۰	%۰	%۰

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جیبه جیکردنی سهروه ری یاسا له کۆماری عیراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

				دواتر دیاردهکر یت	۲.۲.۱۰/۶ ژماره ی چالاک یان وۆرکشۆپی ئەکادیمی جیبه جیکراو له چوار چیوه ی خویندنی دهستوری بالا.		
۰	۰	۰	۱	۰	۲.۲.۱۱/۱ ژماره ی لیژنه کانی تایبته مند ی پیکهینراو	۲.۲.۱۱ یه کخستنی یاساکان له سه ره ناستی نیشتمانی و گونجاندن یان له گه ل بنه ماکانی دادپه روه ری و سه ره ری یاسا	
				دواتر دیاردهکر یت	۲.۲.۱۱/۲ ژماره ی یاساو یاساکانی بهرکار که پیداجوونه وه هه له سه نگاندن و هه مواریان بۆ کراوه له وه ی په یوه سته به گونجانیان له گه ل بنه ماکانی دادپه روه ری و یه کسان ی.		
%۰	%۰	%۱۰۰	%۰	%۰	۲.۲.۱۱/۳ ریزه ی جیبه جیکردنی نه خشه ی یاسادانان که بهرورد له نیوان یاساکانی فیدرالی و هه ریم ، پێشتر و دوا ی یه کخستنه وه ، ده کات.		
				دواتر دیاردهکر یت	۲.۲.۱۱/۴ ژماره ی دانیشته کانی هه ماههنگی و تهکنیکی له نیوان لایه نه کانی حکومی و په ره مانی په یوه سته به په رۆسه ی یه کخستن		
۱	۱	۱	۱	۰	۲.۲.۱۱/۵ ژماره ی ریکخراوه کانی کۆمه له گه ی مه دهن ی به شدار بوو له کاره کانی لیژنه کانی تایبته مند		
۱	۱	۱	۰	۰	۲.۲.۱۱/۶ ژماره ی هه له سه نگاننده کانی کاریگه ری جیبه جیکراو		

نیشاندهری ئەدا18					دهستپێشخەری ستراتیجی		ژمارە ناماژە		
رێژە ی تەواکردن (جێبەجێکردن) لە ماوە جێبەجێکردنی ستراتیجییه تەکە19					٢٠٢٥	٢٠٢٦	٢٠٢٧	٢٠٢٨	٢٠٢٩
2. ئامانجە ستراتیجییهکان									
٢.٣ ئامانجی ستراتیجی سییه									
٢.٣.١		باشترکردنی پاراستنی کۆمەڵەکانی لاواز و هک ئافەرت و منداڵ و کەمینهکان بۆ مسۆگەرکردنی		٢.٣.١/١ ژمارە ی پرۆگرامەکانی کۆمەڵایەتی و خۆپاریزی جێبەجێکراو بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی کارو کارباری کۆمەڵایەتی و، ریکخراوەکانی ناحکومی بۆ پاراستنی کۆمەڵەکانی لاواز.		دیـ تە دیارکردن بە هەماهەنگی لەگەڵ ستراتیجییهتی نیشتمانی و			

- 18 - ژماره ی یه که م ناماژه یه بۆ ژماره ی نیشانده ری ئەدا، به لام ژماره کانی داوتر ناماژن بۆ ژماره ی ده ره نجامی ناماژه پیکراو له ماتریکی ده ستپێخه رییه کانی ستراتیجی
- 19 - پێویسته ریزه کان نوێکرتنه وه وه ک ده گونجیت له گه ل نوێکردنه وه و پیداجوونه وه ی وه رزی له سه ره بلانی جیبه جیکردن و چوارچیوه ی کات بۆ ده ستپێشخه ری و چالاک یابیه ت به ستراتیجیه ته که.

49

50

ستراتیجی نیشتمانی بۆ به هیزکردن و جیبه جیکردنی سهروه ری یاسا له کۆماری عیراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

۲.۳.۷	فراوانکردنی مهودا کانی گهشتن به دادپهروهری	۲.۳.۷/۱ ژماره ی ئه و نورینگه یاسایانه ی که کارا کراون له منیو زانکۆکان یان دامه زراوه کانی کۆمه لگه یی بۆ پششکه شکردنی راویژکاری به خۆرای	دواتر دیارده کهریت				
۲.۳.۸	به هیزکردنی زانین له سه ره راگهیاندن و زانیاری	۲.۳.۸/۱ ژماره ی ئه و لیژنه ته کنیکییانه ی که پیکهینراون بۆ پلاندانانی ستراتیجی پیزانین له سه ره راگهیاندن	۱	۰	۰	۰	۰
		۲.۳.۸/۲ ژماره ی دانیشته کانی راویژکاری ئه نجامدراو له گه ل لایه نه کانی خاوه نه برژموندی (په یوه نه دیدار) و پسپۆرانی په یوه نه دیدار	۲	۱۰	۲	۲	۲
		۲.۳.۸/۳ ژماره ی ئه و ستراتیجیه ته نیشتمانییه ی که دارپژراون و پالیشته کراون به پلانیکی جیبه جیکردن و نیشاندهرانی (ئیندیکی) ئه دا.	۰	۱	۰	۰	۰
		۲.۳.۸/۴ ریزه ی هوشیاری گشتی دهرباره ی چمه که کانی زانین له سه ره راگهیاندن (شاره زایی میدیایی)	۰	۳۰	۴۰	۵۰	۵۰+
۲.۳.۹	په ره پیدان به یاسا کانی ریکه ره بۆ دامه زراوه ی ئیداری حکومی	۲.۳.۹/۱ ژماره ی لیژنه کانی ته کنیکی تاییه ته مندی پیکهینراو	۱	۰	۰	۰	۰
		۲.۳.۹/۲ ژماره ی پلانه کانی جیبه جیکردنی دارپژراو	۱	۰	۰	۰	۰
		۲.۳.۹/۳ ژماره ی ماتریکسه کانی نیشتمانی دارپژراو بۆ یاسا کانی دامه زراوه ی ئیداری و که شیکاری که لینه کان و راسپارده کانی هه موارکردن له خۆده گهریت	۱	۰	۰	۰	۰
		۲.۳.۹/۴ ژماره ی دانیشته کانی راویژکاری که نوینه رانی وه زارته و دامه زراوه کانی ئیداری له خۆده گهریت بۆ پیدچوونه وه ی یاسا کان.	۴	۴	۰	۰	۰
		۲.۳.۹/۵ ریزه ی کارمه ندانی دامه زراوه ی ئیداری که ئاماده ی دانیشتن و وۆرکشوپه کانی راهینان دهرباره ی په ره پیدانی یاسا کان بوون	۰	۵۰	۵۰	۰	۰
		۲.۳.۹/۶ ژماره ی راپرسیه کانی ره زامه ندی ئه نجامدراو بۆ کارمه ندانی گشتی و هاو لاتییان دهرباره ی ئه دای دامه زراوه ی ئیداری دوا ی هه موارکردنه و ه کان	۰	۴	۴	۲۰	۲۱
		۲.۳.۹/۷ ژماره ی هه لسه نگاندنه کانی کاریگه ری ئه نجامدراو	۰	۱	۱	۰	۰
۲.۳.۱۰	دروسته کردنی پلاتفۆرمی ئه لیکترۆنی یه که گرتووی تاییه ته به کارا کراون له سه ره ئاستی نیشتمانی و خۆجیبه ی	۲.۳.۱۰/۱ ژماره ی پلاتفۆرمه کانی ئه لیکترۆنی یه که گرتووی تاییه ته به ناگادارکردنه وه (ریکلام) و ته نه دهره کان که دروستکراون و کارا کراون له سه ره ئاستی نیشتمانی و خۆجیبه ی	۰	۱	۰	۰	۰

20 - ته نه ا تاییه ته به هاو لاتییان

21 - ته نه ا تاییه ته به هاو لاتییان

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (۲۰۲۵ - ۲۰۲۹)

٢٠٪	٢٠٪	٥٠٪	٥٠٪	٢٠٪	٢٠٣٠/١٠/٢ رێژهی لایهنهکانی حکومی پهيوهندار به پلاتفۆرمی ناوهندی بۆ ریکلام و تهندهرمان	ئاگادارکردنوهو تهندهرمان	
٤	٤	٤	٤	٠	٢٠٣٠/١٠/٣ ژمارهی راهینانی پێشکەشکراو به کارمەندانی حکومی لهسەر بهکارهینانی پلاتفۆرم		
٢٢٣	٢٢٢	٣	٣	٠	٢٠٣٠/١٠/٤ ژمارهی راپرسییهکانی رازیبوونی بهکارهینهران (کۆمپانیا، کارمەندان)ی ئەنجامدراو دەربارهی شەفافییەت و روونی ریکلامهکانی بڵاوکراو و ئاستی بهکارهینانی ئاسانی پلاتفۆرمهکه		
٠	٠	٠	١	٠	٢٠٣٠/١١/١ ژمارهی لیژنهکانی پسپۆرانی تهکنیکی پێکهینراوی فرهلایهنی پهيوهندار به نیشاندەر (نێندیکس) (نیشاندەرمانی بهشداری، ههمجۆری، نوێنهرایهتیکردنی دامهزراوهیی)	چوونه نێو نیشاندهری (نێندیکسی) سهروه ری یاسای جیهانی	٢٠٣٠/١١
٤	٤	٤	٣	٠	٢٠٣٠/١١/٢ ژمارهی کۆبوونهوهو چاوپێکهوتنی ههماهنگی لهگهڵ لایهنی نیودهولتی سههرپهرشتیار لهسەر نیشاندهری (World Justice Project).		
٠	٠	٠	١	٠	٢٠٣٠/١١/٣ ژمارهی پلانهکانی نیشتمانی نوێکراوهی سالانه بۆ بهدواداچوونی بهرهبه پێشچوون لهسەر نیشاندهرهکه.		
١	١	١	١	٠	٢٠٣٠/١١/٤ ژمارهی پێداچوونهوهو نوێکاری سالانهی ئەنجامدراو لهسەر پلانی نیشتمانی		
١٠٠٪	١٠٠٪	١٠٠٪	١٠٠٪	٠	٢٠٣٠/١١/٥ رێژهی جێبهجێکردنی پلانی کاری نیشتمانی بۆ کهمکردنوهی کهڵهپههکانی عێراق بهپیتی پێوهرمانی نیشاندەر		
١٢	١٢	١٢	١٢	٠	٢٠٣٠/١١/٦ ژمارهی وۆرکشۆپی راویژکاری لهگهڵ کۆمهڵگهی مهدهنی و پسپۆران بۆ نامادهکردنی پلانی باشتزکردن		
١	١	١	١	٠	٢٠٣٠/١١/٧ ژمارهی راپۆرتیهکانی نیشتمانی که نامادهکراون و هاوبهشیپێکراون لهگهڵ لایهنهکانی نیودهولتی پهيوهندار		

22 - تهنه تايبه ته به کۆمپانیاکان

23 - تهنه تايبه ته به کۆمپانیاکان

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

رێژهی تهواوکردن (جێبهجێکردن) له ماوهی جێبهجێکردنی ستراتیجیهتهکه 25					ئیندیکسی ئهدا 24	دهستپێشخهری ستراتیجی	ژماره نامازه
٢٠٢٩	٢٠٢٨	٢٠٢٧	٢٠٢٦	٢٠٢٥	٢. ئامانجه ستراتیجیهکان		
					٢.٤ ئامانجی ستراتیجی چوارهم		
				به پێی به ئامانجکراو ههکانی پلانی پهوه نهدیدار دیارده کړی ت	٢.٤.١/١ رێژهی دامهزراو ههکانی حکومی که دهستیکردوه به بهکارهێنانی پلانفۆرمی ئهلیکترۆنی یه که گرتوو	فراوانکردنی مهوادی خزمهتگوزاری ئهلیکترۆنی	٢.٤.١
					٢.٤.١/٢ رێژهی خزمهتگوزاری ئهلیکترۆنی حکومی		
					٢.٤.١/٣ ژماره و ورکشۆ پهکانی راهێنانکردن به کارمه نهدانی حکومی له سههر گورین بۆ دیجیتالی		
					٢.٤.١/٤ ژماره ههلمهتهکانی هۆشیارکردنهوهی نیشتمانی ئهجامدراو بۆ ناشناکردنی هاو لاتییان به خزمهتگوزاری ئهلیکترۆنی		
					٢.٤.١/٥ رێژهی ئه هاو لاتییهکانی که بهکارهێنهری خزمهتگوزاری ئهلیکترۆنین بهراورد به کۆی گشتی به ئامانجکراو		
					٢.٤.١/٦ ژماره راپرسییهکانی رازیبوونی هاو لاتییان که دهبراره خزمهتگوزاری ئهلیکترۆنی حکومی ئهجامدراون.		
٠	٠	٠	١	٠	٢.٤.٢/١ ژماره پلانهکانی ههلمهنگاندن و بهتواناکردن که جێبهجێکراون و نوێکراونهتهوه سالانه	پهرمهیدان به دادمه رانی سهربازی/ پهرمهیدان و پشتگیریکردن له رۆلی دامهزراو ههکانی یاسای سهربازی	٢.٤.٢
				دواتر دیارده کړی ت	٢.٤.٢/٢ ژماره خولهکانی راهێنانی ئهجامدراو له بواری یاسای سهربازی		
%٣٠	%٣٠	%٣٠	%١٠	%٠	٢.٤.٢/٣ رێژهی دادمه رانی سهربازی که بروانهمی تاییهتمه نهدیان له ماوهی جێبهجێکردنی ستراتیجیهتهکه دا به دهستهێناوه.		
%٠	%٠	%٥٠	%٥٠	%٠	٢.٤.٢/٤ رێژهی بهرمو پێشچوون له دروستکردن و کارکردنی بهنکی زانیاری (داتابیس) ی هاو بهش له ئیوان ناوهندو هه ریم		

24 - ژماره یه کهم ئامازه به بۆ ژماره نیشاندهری ئه دا، به لām ژماره کانی داوتر ئامازه ن بۆ ژماره ده رنه جانی ئامازه پیکراو له ماتریکسی ده ستپێخه ریه کانی ستراتیجی

25 - پێویسته رێژه کان نوێکرتیه وه وه ک ده گونجیت له گه ل نوێکردنه وه و پێداچوونه وه ی وه رزی له سه ر پلانی جێبه جێکردن و چوارچێوه ی کات بۆ ده ستپێشخه ری و چالاکی تایبته به ستراتیجیه ته که.

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سەرۆهری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

٠	٠	٠	١	٠	٢.٤.٢/٥ ژماره‌ی پرۆتۆکۆله‌کانی هاوکاری نوێکراوه له‌نیوان ناوهندو ههریم له بوارى دادومرى سهربازى		
١	١	١	١	٠	٢.٤.٢/٦ ژماره‌ی راپرسییه‌کانی رازیوونى دامه‌زراوه‌کانی یاسایی سهربازى له‌سهر نوێکاری و رێوشوێنی نوێ		
%٠	%٠	%٠	%٥٠	%٥٠	٢.٤.٣/١ رێژه‌ی ته‌واوکردنی نوێکردنه‌وه‌ی پلانی تاییه‌ت به‌میکانزمی هاوکاری له بوارى راهینان و به‌تواناکردن.	کاراکردنی میکانزمی هاوکاری له	٢.٤.٣
%١٠٠	%١٠٠	%١٠٠	%١٠٠	%٠	٢.٤.٣/٢ رێژه‌ی ته‌واوکردنی جێبه‌جێکردنی پلانی سالانه		
١	١	١	١	٠	٢.٤.٣/٣ ژماره‌ی راپرسییه‌کانی رازیوونى لایه‌نه‌کانی حکومی سالانه که نه‌جامدراون دهرباره‌ی کاریگهری جێبه‌جێکردنی میکانزمی هاوکاری	بوارى راهینان و به‌تواناکردن	
٠	٠	٠	١	٠	٢.٤.٤/١ ژماره‌ی لیژنه ته‌کنیکییه‌کانی پیکه‌نراو	باشترکردنی	٢.٤.٤
٠	٠	٠	١	٠	٢.٤.٤/٢ ژماره‌ی پلانه‌کانی په‌رمییدانی دیزاینکراو و په‌سندکراو و سالانه نوێکراو و پشتیگیریکراو به‌نیشانده‌ری (ئیندیکی) نه‌دا	جوړیتی خویندن و به‌هیزکردنی	
%١٠٠	%١٠٠	%١٠٠	%١٠٠	%٠	٢.٤.٤/٣ رێژه‌ی ته‌واوکردنی پلانه‌کانی په‌رمییدان و باشترکردنی جوړیتی خویندن و گونجاندنی له‌گه‌ڵ سیاساتی نیشتمانی ده‌وله‌ت و سهرۆهری یاسا	سیستهمی فیرکردن و هه‌ك ده‌گونجیت له‌گه‌ڵ سیاساتی نیشتمانی ده‌وله‌ت و سهرۆهری یاسا	
				دواتر دیارده‌کری ت	٢.٤.٥/١ رێژه‌ی به‌شداری کهسانی نه‌کادیمی له پلانه‌کانی زیادکردنی هوشیاری دهرباره‌ی پێوه‌رمکانی مافی مرۆف و سهرۆهری یاسا به‌ههماه‌نگی له‌گه‌ڵ نیشانده‌رمکانی ده‌ستپێشخهری ژماره ١.٥	راهینانکردن به کهسانی نه‌کادیمی و کارمه‌ندانی وه‌زاره‌ته‌کان له‌سهر چمکه‌کانی سهرۆهری یاسا به نامانجی باشترکردنی هوشیاری دهر باره‌ی پێوه‌رمکانی	٢.٤.٥

55

56

ستراتیجی نیشتمانی بۆ بههیزکردن و جێبهجێکردنی سهروهیری یاسا له کۆماری عێراقدا (٢٠٢٥ - ٢٠٢٩)

٢	٢	٢	٢	٠	٢.٤.١١/٢ ژماره‌ی ئهو راپۆرتانه‌ی به‌روپێشچوونی نیوه‌ سالی (٦ مانگ) ی پێشکەشکراو به‌ تیمی نیشتمانی	گواستنه‌وه‌ی زانیاری	
٠	٠	٠	٠	١	٢.٤.١١/٣ ژماره‌ی پلانی جێبه‌جێکراوی گشتگیری تاییه‌ت به‌ جێگرتنه‌وه‌و له‌نیو لایه‌نه‌کانی حکومی و چوارچێوه‌ی یاسایی پتویست بۆی		
١	١	١	١	٠	٢.٤.١١/٤ ژماره‌ی پێداچوونه‌وه‌ی نوێکردنه‌وه‌ی سالانه‌ی جێبه‌جێکراو بۆ پلانه‌کانی جێبه‌جێکردن		
%١٠٠	%١٠٠	%١٠٠	%١٠٠	%٠	٢.٤.١١/٥ رێژه‌ی ته‌واوکردنی ماتریکسی جێگرتنه‌وه‌ی کار و نوێکردنه‌وه‌ی به‌شێوه‌یه‌کی سالانه‌ بۆ گونجانی له‌گه‌ڵ رێنماییه‌کانی خزمه‌تی مه‌ده‌نی		
٢	٢	٢	٢ ²⁶	٠	٢.٤.١١/٦ ژماره‌ی راپرسییه‌کانی رازیوونی کارمه‌ندان له‌سه‌ر کاریگه‌ری پلانه‌کانی جێگرتنه‌وه‌ی جێبه‌جێکراو		

26 - راپرسی سالانه‌ که ئیداره‌کان ده‌گرێته‌وه‌ ده‌رباره‌ی ئەدائی کارمه‌ندان و ئاماده‌یانی بۆ جێبه‌جێکردنی ئەکره‌کانیان و، راپرسییه‌کی تر ده‌رباره‌ی رازیوونی کارمه‌ندانی جێگه‌وه‌و سه‌رکه‌وتنی پلانه‌کانی جێبه‌جێکراو بۆ ئاماده‌کردنیان بۆ کاره‌ نوێیه‌کان

الاستراتيجية الوطنية لتعزيز سيادة القانون وتنفيذها في جمهورية العراق (2025 - 2029)

